Republika e Kosovës

Republika Kosova-Republic of Kosovo

Qeveria –Vlada-Government

Zyra e Kryeministrit-Ured Premijera-Office of the Prime Minister

Zyra për Qeverisje të Mirë/Kancelarija za Dobro Upravljanje/Office on Good Governance

Raporti i Vleresimit Afatmesëm 2017-2019

mbi Zbatimin Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021

Shtator - 2020

Përmbajtja

FALËNDERIMET 6
1. Përmbledhje ekzekutive 7
1 Hyrje 9
2 Qëllimi dhe fushëveprimi i vlerësimit 11
2.1 Qëllimi i vlerësimit 11
2.2 Objektivi i vlerësimit 11
2.3 Fushëveprimi dhe Vlerësimi 12
3 Metodologjia e Vlerësimit 12
4 Zbatimi i strategjisë në Nivelin Qendror 15
4.1 Përmbledhje e Strategjisë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 15
4.2 Objektivat strategjike 15
4.3 Plani i Veprimit 16
4.4 Buxheti për Zbatim të Strategjisë 16
4.5 Shpenzimet e zbatimit të strategjisë 17
4.6 Monitorimi i Zbatimit të Strategjisë 17
4.7 Mekanizmi i Koordinimit dhe Monitorimit 18
5 Vlerësimi mbi Sektor 23
5.1 Arsimi 23
5.2 Punësimi dhe Mirëqenia Sociale 35
5.2.1 Punësimi 35
5.2.2 Mirëqenia sociale 41
5.3 Shëndetësia 49
5.4 Banimi 55
6 Mbështetjet tjera Ndërsektoriale 62
6.1 Riintegrimi 62
6.2 Regjistrimi civil 63
6.3 Barazia Gjinore 65
7 Zbatimi i Strategjisë në Nivelin Lokal 67
7.1 Hyrje 67
7.2 Pasqyrë e Planeve Lokal të Veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Shoqërinë Kosovare 68
7.3 Monitorimi i zbatimit 68
8 Vlerësimi mbi Sektor 69
8.1 Arsimi 69
8.2 Punësimi dhe Mirëqenia Sociale 70
8.3 Shëndetësia 71
8.4 Banimi 72
9 Konkluzionet 74
9.1 Relevanca 74
9.2 Efektiviteti 74

9.3 Efikasiteti 74
9.4 Ndikimi 75
9.5 Qëndrueshmëria 75
9.6 Gjinia dhe Barazia 75
10 Rekomandimet 76
10.1 Rekomandimet për Zyrën për Qeverisje të Mirë 76
10.2 Rekomandimet për sektorin e arsimit 76
10.3 Rekomandimet për sektorin e punësimit 76
10.4 Rekomandimet për sektorin e mirëqenies sociale 77
10.5 Rekomandimet për sektorin e shëndetësisë 77
10.6 Rekomandimet për sektorin e banimit 77
11 Anekset 78
11.1 Aneksi: Popullsia e Kosovës 78
11.2 Aneksi: Korniza strategjike e treguesve kyq të performancës 79
11.3 Aneksi: Aktivitetet e Planit të Veprimit 82
11.4 Aneksi: Aktivitetet e Mekanizmit të Koordinimit 85
11.5 Aneksi: Numri i fëmijëve në arsimin parashkollor sipas komunave 86
11.6 Aneksi: Numri i fëmijëve në arsimin parafillor sipas komunave 86
11.7 Aneksi: Numri i nxënësve në arsimin fillor dhe të mesëm të ulët sipas komunave 87
11.8 Aneksi: Numri i nxënësve në arsimin e mesëm të lartë sipas komunave 88
11.9 Aneksi: Programet Komunale të Banimit 89
11.10 Aneksi: Lista e Personave të Kontaktuar 90
12 Bibliografia 91

Tabela e shkurtesave

Shkurtesa	Përshkrimi
AAP	Arsimi dhe Aftësimi Profesional
ABGJ	Agjencia për Barazi Gjinore
AFP	Anketa e Fuqisë Punëtore
APRK	Agjencioni i Punësimit të Republikës së Kosovës
ARC	Agjencia e Regjistrimit Civil
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
KIPP	Konteksti, Inputi, Procesi dhe Produkti
DKA	Drejtoratet Komunale të Arsimit
GIZ	Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit Agjencia Gjerman për Bashkëpunim Ndërkombëtar
KBR	Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal
KE	Komisioni Evropian
KKV	Komiteti Komunal i Veprimit
KTP	Kornizë e Treguesve Kyq të Performancës
MASHT	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë
MATP	Masat Aktive të Tregut të Punës
MF	Ministria e Financave
MIE	Ministria e Integrimit Evropiane
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
MNE	Mali i Zi
MPMS	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
MSH	Ministria e Shëndetësisë
NEET	Të rinj që nuk janë të punësuar, nuk ndjekin shkollë ose trajnim
OJQ	Organizata joqeveritare
ONP	Organizata Ndërkombëtare e Punës
OBEZH	Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim
OSF	Fondacioni për Shoqëria e Hapur
OSHC	Organizatave të Shoqërisë Civile
PATP	Politika aktive e tregut të punës
PKV	Plani Komunal i Veprimit
QAP	Qendrat e aftësimit profesional
QeK	Qeveria e Kosovës
QeMV	Qeveria e Maqedonisë Veriore
QPS	Qendrat për Punë Sociale
SDC	Zyra Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim
SIMP	Sistemi Informativ për Menaxhimin e Punësimit
SKZH	Strategjia Kombëtare për Zhvillim
SMIA	Sistemi I Menaxhimit të Informatave në Arsim
TKP	Tregues kyç të performancës
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
UNPFA	Fondi i Popullsisë së Kombeve të Bashkuara
ZKK	Zyra Komunale për Komunitete

ZKM	Zyra e Kryeministrit
ZQM	Zyra për Qeverisje të Mirë

FALËNDERIMET

Zyra për Qeverisje të Mirë, Drejta të Njeriut, Mundësi të Barabarta dhe Kundër Diskriminimi në Zyrën e Kryeministrit të Republikës së Kosovës shpreh mirënjohjen për të gjithë ata që kanë kontribuar në këtë raport.

Ky raport është një produkt i bashkëpunimit të gjerë me institucione e Kosovës në nivel qendror dhe lokal dhe në bashkëpunim të ngushtë ndërinstitucional me akterët më të rëndësishëm vendorë dhe ndërkombëtarë.

Një falënderim për Sekretarët e Përgjithshem në Ministritë përkatëse për përkrahjen e tyre shumë të rëndësishme, po ashtu falenderime edhe pikat e kontaktit në ministri, të departamenteve të ndryshme, pa bashkëpunimin e ngushtë të të cilëve si dhe si rezultat të punës së tyre të palodhshme, ky raport nuk do të ishte e mundur të hartohet.

Gjithashtu një falënderim të veçantë për kryetaret e Komunave për mbështetjen e tyre dhe bashkëpunimin shumë të ngushte me Zyrën për Qeverisje të Mirë / Zyrën e Kryeministrit dhe për Koordinatoret të Komuniteteve Komunale Vepruese.

Një falënderim i veçantë për Këshillin e Bashkëpunimit Rajonal, Projekti i Integrimit të Romëve 2020 për perkrahjen e tyre dhe kontributin që kanë dhënë per hartimin e këtij Raporti të Vlerësimit Afatmesem.

1. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Strategjia dhe Plani i Veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 është hartuar nën udhëheqjen e Zyrës për Qeverisje të Mirë të Zyrës së Kryeministrit. Dokumenti është një politikë kryesore që synon të mbyllë hendekun midis komuniteteve rom dhe ashkali dhe komuniteteve të tjera të Kosovës. Më parë, Zyra për Qeverisje të Mirë e Kryeministrisë ka hartuar dhe implementuar Strategjinë për Integrimin e komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptian 2009-2015 në Kosovë.

Strategjia dhe Plani i Veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 është e strukturuar dhe e organizuar bazuar në katër fusha prioritare, secila prej tyre me një objektiv strategjik të përcaktuar dhe 2-4 objektiva më specifikë. Objektivat adresojnë sfidat në fushën e arsimit, punësimit, mirëqenies sociale, shëndetit dhe banimit. Secili prej objektivave të fushave prioritare korrespondon me një mandat të ministrisë së linjës dhe drejtoritë komunale.

Në përputhje me praktikat më të mira ndërkombëtare dhe kërkesat e Strategjisë dhe Plani I Veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021, dhe angazhimin e Zyrës për Qeverisje të Mirë / Zyrës së Kryeministrit për të mësuar nga monitorimi i zbatimit dhe për të përmirësuar zbatimin e përgjithshëm të strategjisë, ky vlerësim afatmesëm, që mbulon periudhën 2017-2019, ka si synim vlerësimin e statusit të zbatimit të secilit nga aktivitetet e parashikuara të Strategjinë dhe planin e veprimit.

Ky vlerësim afatmesëm është realizuar nga Zyra per Qeverisje te Mire / Zyra e Kryeministrit në përkrahjen e Këshillin e Bashkëpunimit Rajonal, Projekti i Integrimit të Romëve 2020. Vlerësimi është realizuar në përputhje me parimet, standardet dhe praktikat, të cilat i përmbahen standardeve ndërkombëtare dhe praktikave më të mira siç janë artikuluar në Parimet e Vlerësimit të Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OBEZH) .

Vlerësimi ndjek modelin Konteksti, Inputi, Procesi dhe Produkti (KIPP). Vlerësimi i shkurtër mbi sektorin i përshkruar në fillim të secilit kapitull paraqet Kontekstin e modelit. Inputi paraqet buxhetin dhe shpenzimet e dhëna që vijon nën përshkrimin e vlerësimit të sektorit. Procesi përshkruan aktivitetet e ndërmarra dhe të paraqitura nën secilin objektiv. Produkti paraqet treguesin e rezultatit dhe paraqitet përmes grafikëve në fund të secilit kapitull mbi sektorin.

Një gamë e gjerë metodash janë përdorur për të përfunduar këtë vlerësim. Trajnime online dhe diskutime në grup me secilën nga pikat e kontaktit të ministrisë dhe komunat. Më tej, informacione të vlefshme u nxorrën nga ministritë, agjencitë, komunat dhe OSHC-të. Të dhënat u morën dhe u analizuan nga raportet vjetore të ministrive, raportet vjetore të ZQM, statistikat zyrtare nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK) dhe ministritë përkatëse, dhe studimet kërkimore mbi temat që lidhen me Romët dhe Ashkalit, donatorët dhe OSHC-të vendore.

Sidoqoftë, ky vlerësim afatmesëm ka konfirmuar që Strategjia dhe Plani i veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 nën udhëheqjen e Zyrës për Qeverisje të Mirë të Zyrës së Kryeministrit dhe Planet e veprimit Komunale për Përfshirjen e komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptian në Shoqërinë Kosovare janë dokumente relevante të politikave pasi ato identifikuan sfidat kryesore të arsimit, punësimit, mbrojtjes sociale, shëndetit dhe banimit. Gjatë zbatimit të strategjisë dhe planeve të veprimit **janë krijuar disa mekanizma të rinj institucionalë** si në nivelin qendror ashtu edhe në atë lokal të administrimit. Mekanizmi i Koordinimit brenda Zyrës për Qeverisje të Mirë përmes takimit të tij të rregullt me pikat e kontaktit në ministritë e linjës dhe komunave ka kontribuar kryesisht në arritjet në sektorët prioritarë.

Dëshmitë e mbledhura nga burime të ndryshme treguan se strategjia kishte një efekt thelbësor pozitiv në rritjen dhe arritjen e studentëve në arsim, në përfshirjen e më të varfërve në skemat e mbrojtjes sociale, në përmirësimin e qasjes në shërbimet e kujdesit shëndetësor dhe banimit, pasi punësimi mbetet ende sfidë.

Vlerësimi afatmesëm konkludon se në **sektorin e arsimit**, regjistrimi dhe frekuentimi i anëtarëve të komunitetit rom dhe ashkali në të gjithë nivelin e arsimit gjatë vitit 2017-2019 është rritur dhe përmirësuar çdo vit. Sidoqoftë, pjesëmarrja në arsimin parashkollor mbetet e ulët dhe nevojiten më shumë përpjekje për ta përmirësuar atë.

Është arritur përparim i dukshëm në përfshirjen e anëtarëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali në Skemat e Ndihmës Sociale dhe Shërbimet Sociale të ofruara nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS) dhe Qendrat për Punë Sociale (QPS) që ndodhen në secilën komunë. Megjithëse komunitetet Rom dhe Ashkali përbëjnë 0,51% Rom dhe përkatësisht 0,90% për Ashkali të popullatës së Kosovës, përfitimet e tyre tejkaluan më shumë se 10.4% të fondeve të ndihmës sociale për vitin 2019, 10.3% në 2018 dhe 9.5% në 2017.

Përfshirja e anëtarëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali në Masat Aktive të Tregut të Punës (MATP-të) është përmirësuar paksa në krahasim me periudhat e mëparshme, por ende nuk ka arritur nivelin e dëshiruar, pasi punësimi mbetet ende një sfidë dhe plotësimi i kuotave të punësimit siç kërkohet sipas ligjit nuk duket të jetë i realizueshëm për periudhën e strategjisë.

Në lidhje me qasjen në shërbimet e kujdesit shëndetësor është arritur përparim në vaksinimin e fëmijëve, në kontrollimin e kancerit të gjirit dhe fushatat e ndërgjegjësimit. Në atë që ka të bëjë me vaksinimin, një numër i përgjithshëm prej 1.400 fëmijëve janë vaksinuar në vitin 2017, 7,786 në 2018 dhe rreth 6.832 në 2019.

Në fushën e banimit, përparimi ka qenë i dukshëm në hartimin e programeve 3-vjeçare të banimit që kanë punuar në identifikimin e nevojave të banimit dhe familjet pa banim adekuat për komunitetet Rom dhe Ashkali. Nga fundi i vitit 2019 ishin 12 programe aktive dhe të vazhdueshme të banimit komunal dhe 6 të tjera janë hartuar dhe janë në proces aprovimi nga komunat.

Për të matur dhe krahasuar progresin, një Kornizë e Treguesve Kyq të Performancës (KPI) është zhvilluar, të dhënat janë mbledhur në baza historike, ku ka qenë e mundur për 3-5 viteve dhe janë në dispozicion në aneksin e këtij raporti.

1 HYRJE

Romët janë minoriteti më i madh etnik në Evropë, si dhe një nga grupet më të privuara dhe të përjashtuara nga shoqëria. Për vite me radhë, ata rëndom kanë pasur qasje të kufizuar në shërbimet themelore dhe mundësitë ekonomike. Edhe pse nuk ka të dhëna të besueshme për popullatën rom në Ballkanin Perëndimor, romët kishin qasje të kufizuar në arsim, mundësi ekonomike, kujdes shëndetësor, banim dhe shërbime thelbësore, dhe dokumentacion madje edhe në lidhje me fqinjët e tyre jo-rom që jetojnë në afërsi fizike.

Sipas regjistrimit të popullsisë të vitit 2011 në Kosovë, rreth 35,784 banorë të Republikës së Kosovës janë persona që i përkasin komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian. Prej tyre, 8.824 janë Rom, dhe 15.436 Ashkali që banojnë në Kosovë.

Në dy dekadat e fundit, Institucionet e Kosovës së bashku me partnerët ndërkombëtarë kanë zhvilluar një kornizë ligjore dhe politika shumë të avancuara të bazuara në standarde dhe praktikat më të mira ndërkombëtare për të gjitha komunitetet. Kushtetuta e Kosovës i njeh Romët dhe Ashkalitë si dy komunitetet të ndryshme etnike që jetojnë në Kosovë. Kushtetuta garanton gëzimin e të drejtave individuale dhe kolektive në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe kombëtare të të drejtave të njeriut dhe të komuniteteve. Ligji për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të komuniteteve (neni 9.2) në këtë nen konkretisht i referohet romëve, ashkalive dhe egjiptianëve dhe i kushton "konsiderim të veçantë" romëve, ashkalinjëve dhe egjiptianëve.

Anketa më e fundit e Fuqisë Punëtore (AFP) e Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK), e publikuar në dhjetor 2019 thekson një pjesëmarrje të ulët në tregun e punës 40.5% (ASK, AFP 2019), sidomos tek të rinjtë dhe femrat, dhe një shkallë të lartë papunësie (25.7%). Rreth dy të tretat e popullsisë aktive në moshë pune janë pasivë (59.5%). Shkalla e papunësisë së të rinjve (15-24 vjeç) është mbi 49.4%. Shkalla e NEET për të rinjtë 15-24 vjet është rreth 32.7%. Si rezultat i nivelit të lartë të papunësisë, mbizotërojnë dhe janë të dukshme nivele shumë të larta të varfërisë në të gjitha komunitetet, veçanërisht në zonat rurale, dhe në mesin e grupeve të komuniteteve, përfshirë Komunitetet Romë dhe Ashkali. Ata përballen me vështirësi për të përparuar në arsim dhe karrierë.

Në sfondin e këtyre aspekteve sfiduese dhe si përgjigje ndaj këtyre sfidave dhe për tejkalimin e tyre, Qeveria e Kosovës, me mbështetjen e BE-së dhe partnerëve të tjerë institucionalë, ka zhvilluar korniza koherente të politikave shumë-sektoriale duke shtjelluar vizionin sektorial për të trajtuar sfidat afatmesme dhe afatgjata në arsim, në punësim, në AAP, në përfshirje sociale dhe në banim për të gjitha komunitetet që jetojnë në Kosovë, përfshirë komunitetin rom dhe ashkali.

Për sa i përket arsimimit, punësimit, mirëqenies sociale dhe banimit të komuniteteve Rom dhe Ashkali, Qeveria e Kosovës ka adaptuar dhe aprovuar Strategjinë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021. Zbatimi i Strategjisë dhe Planit të saj të Veprimit dhe masave të parashikuara kanë përfshirë 7 ministri, Ministrinë e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS), Ministrinë e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT), Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), Ministrinë e Shëndetësisë (MSH), Ministrinë e Financave (MF), Ministrinë e Punëve të Brendshme (MPB), Ministrinë e Administratës Publike (MAP), Ministrinë e Pushtetit Lokal (MPL) dhe të gjitha komunat ku banojnë Romët dhe Ashkalitë. Zbatimi përfshinë edhe agjenci të tjera, si Agjensia e Punësimit e Republikës së Kosovës (APRK), Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), Agjencia e Regjistrimit Civil (ARC) dhe Agjencia për Barazi Gjinore (ABGJ).

Sidoqoftë, për të qenë efektiv, procesi i hartimit të politikave varet nga përcjellja e rregullt e progresit drejt objektivave dhe zbatimit të masave individuale, dhe vlerësimeve të rregullta. Monitorimi është mbledhja dhe analiza rutinore e informacionit për të përcjellë progresin kundrejt planeve të vendosura dhe kontrollimit të përputhshmërinë me standardet e vendosura. Ky ndihmon në identifikimin e trendëve dhe modeleve për të përshtatur politikat dhe strategjitë dhe për t'i përmirësuar ato.

Për këtë arsye, dhe për të përmirësuar politikën e përgjithshme dhe planifikimin strategjik për grupet e cenueshme, sidomos për komunitetet Rom dhe Ashkali, Zyra për Qeverisje të Mirë /Zyra e Kryeministrit të Kosovës ka themeluar një mekanizëm koordinimi për raportim dhe monitorim të zbatimit i përfaqësuar nga secila prej ministrive. ZQM ka publikuar raporte vjetore të monitorimit të zbatimit që tregojnë përparimin e arritur në lidhje me zbatimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit. Mekanizma të ngjashëm janë krijuar edhe në nivelin lokal nga komunat gjegjëse.

Ky vlerësim afatmesëm i Strategjisë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 shtjellon arritjet, sfidat dhe ndikimin e Strategjisë dhe Planit të veprimit në përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021.

2 QËLLIMI DHE FUSHËVEPRIMI I VLERËSIMIT

Vlerësimet dhe kërkesat afatmesme janë përfshirë në Manualin për Planifikimin Strategjik dhe Kornizën e Planifikimit të Integruar të Strategjisë për Përmirësimin e Planifikimit dhe Koordinimit të Politikave në Kosovë 2016-2018.

Vlerësimi afatmesëm reflekton gjithashtu kërkesën nga Zyra për Qeverisje të Mirë (ZQM) në kuadër të Zyrës së Kryeministrit (ZKM) për të pasur një vlerësim të pavarur të progresit të zbatimit të Strategjisë dhe Planit të veprimit në mes të ciklit të saj jetësor.

2.1 Qëllimi i vlerësimit

Vlerësimi po realizohet për qëllime të:

- Mësuarit për përmirësime në arsyetimin, hartimin, menaxhimin, zbatimin dhe qeverisjen e Strategjisë dhe Planit të veprimit
- Llogaridhënies ndaj partnerëve zhvillimor ndërkombëtarë dhe ndaj institucioneve të Kosovës për kontributet dhe fondet e tyre të investuara në zbatimin dhe monitorimin e Strategjisë dhe Planit të veprimit,
- Si njohuri e mirë publike që kontribuon në qasjet për forcimin e kapaciteteve të zbatimit, të monitorimit dhe të vlerësimit në ministritë e linjës dhe në komuna, dhe kur është e nevojshme në hartimin, ridizajnimin dhe administrimin e ndërhyrjeve për përmirësim.

2.2 Objektivi i vlerësimit

Objektivat e vlerësimit janë që:

- Të identifikohen pengesat dhe arritjet,
- Të nxirren mësime nga procesi i deritanishëm si një bazë për llogaridhënie ndaj palëve të interesit,
- Të bëhen rekomandime për përmirësime në hartim, menaxhim, qeverisje dhe zbatim të Strategjisë dhe Planit të veprimit për periudhën e mbetur të zbatimit, me qëllim të përmirësimit të mëtejshëm të qëndrueshmërisë së rezultateve.
- Të prodhohen njohuri të mira publike (mësime, qasje) pas vlerësimit për të informuar fushat e vlerësimit të zhvillimit, ngritjen e kapaciteteve, ndërtimin e institucioneve,

Përdoruesit dhe përdorimet e destinuara të vlerësimit përfshijnë:

- Qeverinë e Kosovës - përmes sfidave të vlerësimit në lidhje me qeverisjen, zbatimin dhe mbikëqyrjen strategjike të drejtimit,
- Ministritë e linjës, MASHT, MPMS, MSH, MMPH lidhur me kryerjen e operacioneve të vazhdueshme dhe zhvillimin dhe mësimet për përmirësim,
- Partnerët Zhvillimorë dhe Donatorët (agjencitë zhvillimore ndërkombëtare, OJQ-të, fondacionet) - për sa i përket informimit të vendimeve për financimin e vazhdueshëm,
- Aktorët e sektorit privat, qeveritë dhe organizatat vullnetare aktive në çështjet e lidhura me komunitetet rom dhe Ashkali.

2.3 Fushëveprimi dhe Vlerësimi

Vlerësimi mbulon periudhën nga janari 2017 deri në dhjetor 2019 dhe, kur është e nevojshme, merr parasysh zhvillimet deri në kohën e hartimit të raportit (qershor 2020). Vlerësimi mbulon të gjitha objektivat e strategjisë dhe Planit të veprimit në fushën e arsimit, punësimit dhe mirëqenies sociale, shëndetësisë dhe banimit.

3 Metodologjia e Vlerësimit

Fushëveprimi më e gjerë i Strategjisë dhe Planit të veprimit për përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 dhe përmbajtjen e saj të ndërlidhur me nismat dhe strategjitë e tjera të politikave horizontale, ndër-sektoriale për komunitetet kërkon përdorimin e një sërë metodash dhe mjetesh për të vlerësuar zbatimin e tij strategjik dhe operacional në nivelin e pushtetit qendror dhe lokal dhe ndikimin e tij në jetën e pjesëtarëve të Komunitetit Rom dhe Ashkali në Kosovë. Si rrjedhojë, një gamë e gjerë metodash është përdorur për të marrë të dhëna dhe për të mbështetur vlerësimin.

Metodologjia e këtij vlerësimi afatmesëm konsiston në disa hapa dhe ciklin që përfshijnë:

- Planifikimin dhe përgatitjen e vlerësimit afatmesëm,
- Shqyrtimi i dokumentacionit (desk revieë) të dokumenteve kryesore të historikut,
- Zhvillimin e një Kornize Monitorimi për Treguesit dhe Aktivitetet,
- Ofrimin e një trajnimi online me Zyrat Komunale për Komunitete,
- Diskutimet individuale dhe grupore me stafin komunal që punojnë me komunitete,
- Analizimin dhe përpilimin e të dhënave

Për të siguruar informacione për arritjen e objektivave të Strategjisë, për aktivitetet e realizuara dhe rezultat e arritura, u zhvillua një kornizë raportimi, monitorimi dhe vlerësimi që ofron informacione mbi progresin e bërë dhe rezultatin e arritur. Procesi i vlerësimit u zbërthye në 4 hapa dhe faza siç është paraqitur në figurën vijuese më poshtë:

Korniza e Raportimit për Treguesit dhe Aktivitetet me një udhëzues të shkurtër u hartua dhe iu dërgua secilës komunë për të mbledhur të dhëna në nivel lokal. Korniza e Treguesve dhe Aktiviteteve e plotësuar me të dhëna nga ZKK u dërgua përsëri pas në Zyren për Qeverisje të Mirë / Zyren e Kryeministrit për analiza të mëtejshme të të dhënave.

Mbledhja e të dhënave, të dhënat janë përmbledh nga Institucionet e Nivelit Qendror që përfshinin ministritë si MASHT, MPMS, MH, MESP dhe MPB, si dhe një numër Agjencish si, Agjensia për Punësimi e Kosovës (APRK), Agjencia e Regjistrimit Civil (ARC) dhe Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK) dhe **Institucionet e Nivelit Lokal** në komunat ku jetojnë pjesëtarët e Komunitetit Rom dhe Ashkali. Janë marrë, shqyrtuar dhe analizuar publikime në lidhje me Komunitetet Rom dhe Ashkali dhe strategji të tjera që lidhen me to, si dhe literatura për ngritjen e kapaciteteve dhe lloje të ndryshme të dokumenteve.

Analiza dhe Raportimi

Korniza e Monitorimit dhe Vlerësimit u zhvillua bazuar në një ekzaminim të thelluar dhe vlerësim të Strategjisë dhe Planit të saj të Veprimit. Kjo matricë Monitorimi dhe Vlerësimi u përdor për të strukturuar analizën e të dhënave, për të vëzhguar trendët dhe zhvillimet në bazë të të dhënave të mbledhura.
Treguesit u klasifikuan sipas skemës së mëposhtme që mundëson vëzhgimin e trendëve dhe ndikimin në rezultatet e arritura ndër vite.

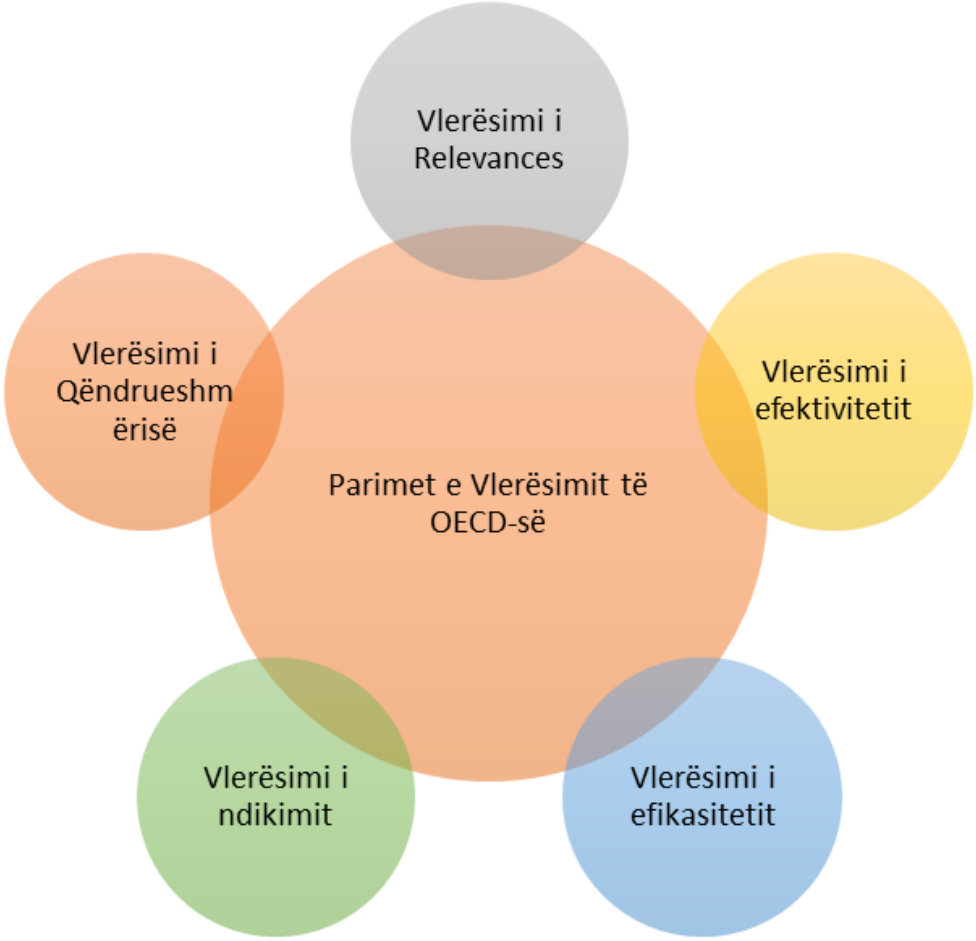

Figure 1: Parimet e Vlerësimit DAC të OECD-së

Metodologjia e vlerësimit e përdorur përbëhet nga një kombinim i Parimeve të Vlerësimit të OECD-së, standardeve ndërkombëtare dhe praktikave të përcaktuara në Komitetin e Ndihmës Zhvillimore dhe modelit KIPP (Konteksti, Inputi, Procesi dhe Produkti).

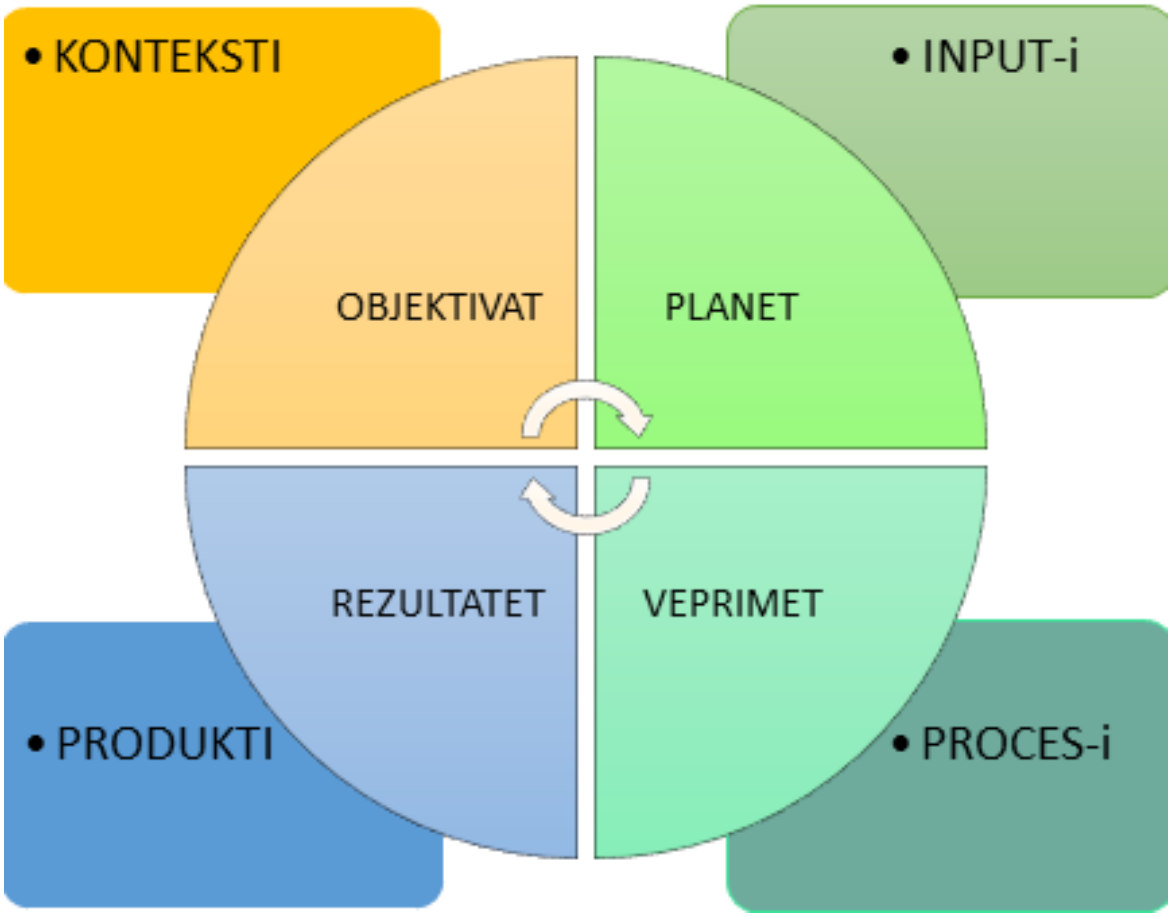

Figure 2: CIPP - Modeli i vlerësimit sipas Kontekstit, Inputit, Procesit dhe Produktit

Në përcaktimin nëse strategjitë ose stimulimet kanë ndikuar pozitivisht apo jo, janë përdorur kriteret e mëposhtme:

- Ndryshimet në trendët sasiore.
- Ndryshimet në mënyrën në të cilën aktivitetet themelore zbatohen ose organizohen.

Fokusi i këtij vlerësimi është

- Të prezantojë strategjinë në një format të shkurtër, të thjeshtë, të përmbledhur dhe të kuptueshëm,
- Të tregojë qartë, çfarë është planifikuar, përfunduar dhe arritur,
- Të paraqes dhe të analizoj buxhetin dhe shpenzimet për zbatim,
- Për të treguar ndikimin e masave dhe aktiviteteve përmes tabelave,
- Për të nxjerrë përfundime dhe mësime, dhe
- Për të dhënë rekomandime për përmirësim.

4 ZBATIMI I STRATEGJISË NË NIVELIN QENDROR

4.1 Përmbledhje e Strategjisë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021

Strategjia dhe Planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021 u hartua në themel të angazhimit të Qeverisë së Republikës së Kosovës për komunitetet dhe Strategjisë Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 dhe u aprovua nga Qeveria e Kosovës në prill 2017.

Procesi i zhvillimit të strategjisë nën udhëheqjen e Zyrës për Qeverisje të Mirë pranë Zyrës së Kryeministrit përfshiu aktorë dhe palë kryesore të interesit ndërkombëtarë dhe vendorë. Hartimit të këtij dokumenti i paraprinë konsultimet intensive individuale dhe grupore me përfaqësuesit e të gjitha institucioneve relevante, ministrive dhe sektorit civil / joqeveritar.

Metodologjia e përdorur ishte një kombinim i punëtorive dhe takimeve të grupeve punuese tematike mbi arsimin, punësimin dhe mirëqenien sociale, shëndetin dhe banimin.

Secili grup pune diskutoi dhe përpiloi një vlerësim sektorial dhe në bazë të tij propozoi objektiva të përgjithshme dhe specifike të strategjisë. Gjithashtu, gjatë zhvillimit të strategjisë, grupi punues ndërministror i kushtoi vëmendje të veçantë elementëve kryesorë të mëposhtëm:

- Strategjisë Kombëtare për Zhvillim (SKZH) 2016-2021,
- Strategjia dhe Plani I veprimit për Integrimin e Komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Republikën e Kosovës 2009-2015,
- Integrimit Evropian dhe perspektivës së anëtarësimit,
- 10 Parimeve Themelore për Integrimin e Romëve,
- Dokumenteve dhe strategjive ekzistuese - çështjeve ndër-sektoriale,
- Konsultimeve me aktorët tematikë.

4.2 Objektivat strategjike

Strategjia 2017-2021 përcakton katër (4) objektiva strategjike. Objektivat adresojnë nevojat për ndryshim dhe përmirësim të jetës së qytetarëve të Kosovës dhe ia paraqet gjithashtu sfidat institucioneve përkatëse.

Objektivat strategjike mbulojnë segmentet thelbësore të katër (4) sektorëve, përfshirë:

- Arsimin
- Punësimin dhe Mirëqenien Sociale,
- Shëndetësinë,
- Banimit,

Tabela e mëposhtme jep një përmbledhje të prioriteteve të përcaktuara sipas sektorit me objektivin e saj strategjik dhe nën-objektivat specifike me numrin e aktiviteteve të planit të veprimit.

Tabela 1: Fusha prioritare me numrin e objektivave dhe aktiviteteve specifike

Nr.	Grupi tematik	Nr. i Objektivave Specifike	Nr. i aktiviteteve
1	Arsimi	3	28
2	Punësimi dhe Mirëqenia Sociale	2	18
3	Shëndetësia	3	25
4	Banimi	3	20
	Gjithsejtë	**11**	**91**

Plani strategjik përcakton katër (4) objektiva strategjike, me afërsisht tre (3) objektiva specifike, gjithsejtë njëmbëdhjetë (11) për secilin nga objektivat strategjike që mbulojnë secilin segment të sektorit, përkatësisht arsimin, punësimin dhe mirëqenien sociale, shëndetin dhe banimin.

4.3 Plani i Veprimit

Strategjia dhe Plani i Veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021 u miratua nga Qeveria e Kosovës dhe shtjellon masat konkrete që duhet të merren nga institucionet relevante të nivelit qendror dhe lokal, si dhe një afat kohor dhe vlerësimet buxhetore për zbatimin e tyre.

Plani i Veprimit 2017-2021 parashikon 91 aktivitete që duhet të çojnë në arritjen e objektivave të strategjisë. Siç thuhet, synohet të fokusohet në fushat prioritare të veprimit dhe ndërhyrjet për vitet e ardhshme 2017-2021 brenda një kornize gjithëpërfshirëse dhe të integruar.

4.4 Buxheti për Zbatim të Strategjisë

Buxheti i vlerësuar për zbatimin e kësaj Strategjie të nxjerrë nga Plani i Veprimit të Strategjisë dhe i shtjelluar më tej tregon një buxhet të përgjithshëm prej 8,684,758 euro, për periudhën tre vjeçare, duke përfshirë të gjitha fushat prioritare, me të cilin shumica e buxhetit me rreth 39% i alokohet sektorit të arsimit, të pasuar nga ai i banimit me 33%.

Tabela 2: Buxheti i Planifikuar për Zbatimin e Strategjisë 2017-2021

Fusha prioritare	**Buxheti në euro**	**Buxheti i Kosovës në %**	**Buxheti komunal në%**	**Fondet e donatorëve në%**	**% e sektorit si një buxhet total**
Arsimi	€ 3,385,650	23%	4%	73%	39%
Punësimi	€ 511,650	76%		24%	6%
Mirëqenia sociale	€ 1,631,038	76%		24%	19%
Shëndetësia	€ 265,000	58%		42%	3%
Banimi	€ 2,891,420	12%	2%	86%	33%
Gjithsejtë	**€ 8,684,758**	**33%**	**2%**	**64%**	**100%**

Burimi 1: Plani i Veprimit i Strategjisë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021

4.5 Shpenzimet e zbatimit të strategjisë

Nëpërmjet Kornizës së re të zhvilluar mbi Treguesit dhe Aktivitetet dhe shqyrtimit të raporteve janë bërë përpjekje për të marrë të dhëna financiare mbi aktivitetet e kryera nga institucionet e nivelit qendror dhe lokal gjatë zbatimit të Strategjisë. Ministritë ofruan të dhëna financiare që i atribuohen kostove direkte të përfituesve, p.sh. shuma e bursave të siguruara për studentët, shuma e fondeve të transferuara nga skemat e mbrojtjes sociale, p.sh. shumat e ndihmës sociale, shumat themelore të pensioneve dhe shërbimet e tjera të ofruara nga MPMS.
Tabela më poshtë paraqet shpenzimet sipas funksionit dhe ministrisë për 2017, 2018 dhe 2019, totalin e periudhës dhe përqindjen e secilit prej funksioneve.

Tabela 3: Shpenzimet e zbatimit të strategjisë sipas sektorit 2017-2019

Shpenzimet sipas sektorit	2017	2018	2019	Total	%
Shpenzimet e MASHT-it për arsim	83,455	78,500	185,000	346,955	2.91%
Shpenzimet e MPMS për punësim	164,000	153,200	175,900	493,100	4.13%
Shpenzimet e MSH për shëndetësi	50,000	50,000	50,000	150,000	1.26%
Shpenzimet e MASHT-it për banim	231,650	266,065	285,906	783,621	6.57%
Shpenzimet e MPB-së për ri-integrim	345,737	330,809		676,546	5.67%
Shpenzimet e MPMS për Mbrojtje Sociale	2,792,215	3,412,720	3,279,504	9,484,439	79.47%
Shpenzimet e MBPZHR-së për Punësim / Zhvillim Rural	432,376	440,889		873,265	7.32%
Shpenzimet e Zyrës së Komunitetit për Çështjet e Komunitetit	34,000	34,000	34,000	102,000	0.85%
Gjithsejtë	3,667,057	4,291,294	3,976,310	11,934,661	100.00%

Burimi 2: Raportet dhe bazat e të dhënave administrative të Ministrive

Përmes një të kuptuari më të thellë të buxhetit dhe shpenzimeve të strategjisë që po vlerësohet, mund të arrihet në përfundim se vetëm shpenzimet buxhetore në kategorinë ekonomike, transfere dhe subvencione, për ndihmë sociale për komunitetin Rom dhe Ashkali, të MPMS për periudhën tre vjeçare arrin në 9,484,439 euro dhe tejkalon buxhetin e përgjithshëm të planifikuar të strategjisë. Kjo shumë për vitin 2019 nuk përfshin transferime dhe subvencione të tjera si pensioni invalidor, ofrim të shërbimeve sociale etj.

4.6 Monitorimi i Zbatimit të Strategjisë

Për të qenë efektiv, procesi i hartimit të politikave varet nga përcjellja e rregullt e progresit drejt objektivave dhe zbatimit të masave individuale, dhe vlerësimeve të rregullta. Monitorimi është një grumbullim dhe analizë sistematike dhe rutinore e informacionit për përcjelljen e progresin kundrejt planeve të vendosura dhe kontrollim të përputhshmërinë me standardet e vendosura. Ndihmon në identifikimin e trendëve dhe modeleve për të përshtatur strategjitë. Ka për qëllim përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të strategjisë dhe zbatimit të planit të veprimit. Sa i përket dokumenteve të

planifikimit strategjik, monitorimi është pjesë integrale e çdo dokumenti strategjik të Institucioneve të Kosovës.

Zyra për Qeverisje të Mirë (ZQM) në kuadër të Zyrës së Kryeministrit është një dikaster kyç, i cili është ngarkuar me monitorimin e zbatimit të Strategjisë dhe Planit të Veprimit për përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021.

ZQM ka krijuar një mekanizëm koordinimi për monitorimin e zbatimit të përfaqësuar nga secila prej ministrive dhe ka publikuar raporte vjetore të progresit në lidhje me zbatimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit.

4.7 Mekanizmi i Koordinimit dhe Monitorimit

Strategjia dhe Plani i Veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021 mandatoi Zyrën për Qeverisje të Mirë (ZQM) në kuadër të Zyrës së Kryeministrit me rolin koordinues për zbatimin e kësaj strategjie. Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit, si Sekretariat i kësaj Strategjie dhe Plani të Veprimit, koordinon, monitoron dhe mbikëqyr zbatimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021.

Mekanizmat që do të sigurojnë zbatimin e qetë të Strategjisë janë:

- Zyra për Qeverisje të Mirë (ZQM) në kuadër të Zyrës së Kryeministrit përgjegjëse për mbikëqyrjen dhe koordinimin e zbatimit të Strategjisë dhe Planit të Veprimit,
- Pikat e kontaktit të sektorit për koordinimin e zbatimit të Strategjisë dhe Planit të Veprimit,
- Komisionet Komunale të Veprimit (KKV) për secilën komunë.

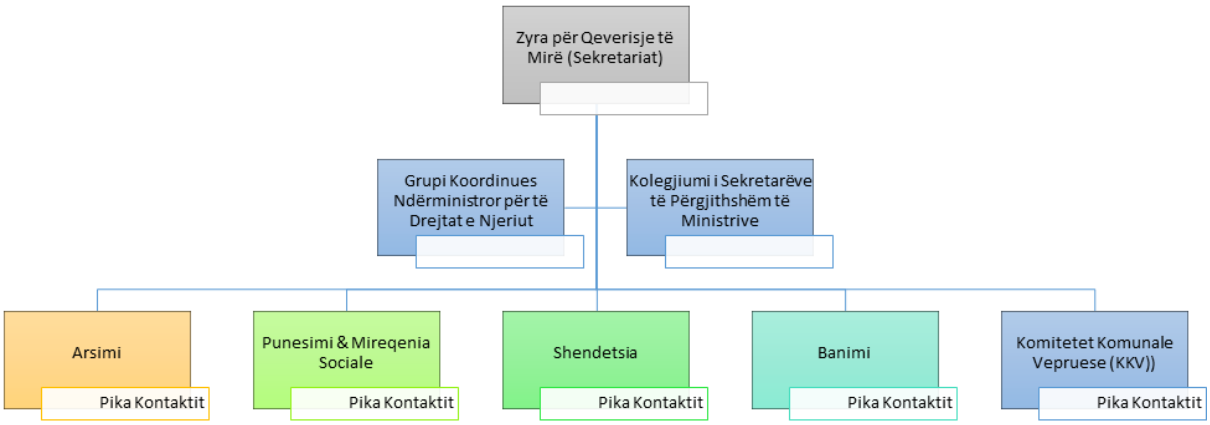

Figura 3: Organigrami i Mekanizmit të Koordinimit të Strategjisë

Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit - Sekretariati bazuar në mandatin e dhënë nga strategjia për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare, është Sekretariati i kësaj strategjie.

Pra, Zyra për Qeverisje të Mirë të Zyrës së Kryeministrit si një institucion udhëheqës për koordinimin dhe monitorimin e zbatimit të strategjisë ka emëruar një staf me aftësi të mira me profil të duhur, me përvojë të gjatë në punën me të drejtat e komuniteteve dhe me njohuri të mira të gjuhës angleze për të mbuluar dhe për t'u koordinuar me të gjitha pikat e kontaktit në ministri dhe komuna. ZQM, si

sekretariat për koordinim, ka ndërmarrë disa masa për rrjedhën e zbatimit të strategjisë të cilat janë paraqitur më poshtë.

ZQM / ZKM si çdo vit, në 2019 dhe 2020 sipas mandatit të saj ka vazhduar me aktivitete koordinuese dhe monitoruese për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare përmes zbatimit të strategjisë dhe planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021.
Në kuadër të këtyre aktiviteteve, janë përgatitur 3 raporte vjetore, koordinim me OJQ-të dhe përfaqësuesit e komunitetit përmes takimeve sektoriale, analizave dhe programeve të ndryshme, si dhe ndërtimin e kapaciteteve të mekanizmave në nivelin lokal.
Raportet paraqesin një pasqyrë të përpjekjeve të vazhdueshme dhe aktiviteteve të ndërmarra nga Qeveria e Kosovës për një zbatushmeri sa më të mirë të Strategjisë dhe Planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali, me qëllim që këtyre tri komuniteteve të ju sigurohet një mirëqenie socio- ekonomike sa më e mire me fokus; qasje në punësim, shëndetësi, banim dhe sistemin e edukimit.
Në kuadër të raportit është bërë vlerësimi katër sektorëve ne bazë të objektivave të Planit të Veprimit; Arsim, Punësim dhe mirëqenie sociale, shëndetësi dhe banim.
Raportet gjithashtu identifikuan dhe paraqitën sfidat për zbatimin e aktiviteteve të parashikuara në planin e veprimit dhe shqyrtoi mundësitë në formën e një rekomandimi për tejkalimin e këtyre pengesave.

Deklarata për Romët

Kryeministri i Kosovës mori pjesë në Forumin e Biznesit në Samitin e Udhëheqësve të Ballkanit Perëndimor në Poznan, Poloni, më 4 korrik 2019, ku edhe miratoi Deklaratën e Romës. Me këtë Deklaratë, Kryeministrat në Ballkanin Perëndimor u zotuan të integrojnë Romët në shoqëri dhe premtuan të forcojnë përpjekjet si pjesë e procesit të zgjerimit të Bashkimit Evropian dhe bashkëpunimit rajonal. Në këtë Deklaratë parashikohen 5 objektiva: **a. Punësimi, b. Banimi, c. Arsimi, d. Shëndeti, e. Regjistrimi civil, f. Mosdiskriminimi.**

Raportimi për zbatimin e Instrumenteve Ndërkombëtare për të Drejtat e Pakicave dhe për Konventën Kornizë për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare

Zyra e Qeverisjes së mirë / Zyra e Kryeministrit duke respektuar detyrimet që rrjedhin nga instrumentet ndërkombëtare dhe të bazuara në aspiratat e Qeverisë së Kosovës si mandat në raportimin e instrumenteve ndërkombëtare dhe ato të Bashkimit Evropian në bashkëpunim me Zyrën për Çështje të Komuniteteve / Zyrës së Kryeministrit ka koordinuar procesin e zbatimit të rekomandimeve të Këshillit të Ministrave të Këshillit të Evropës për zbatimin e Konventës Kornizë për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare gjatë vitit 2019. Ky bashkëpunim është forcuar më tej duke ndryshuar dhe plotësuar Vendimin nr. 140/2014, të datës 10.11.2014 për krijimin e Grupit teknik të punës për koordinimin e zbatimit të rekomandimeve të Konventës Kornizë për Mbrojtjen e Minoriteteve Kombëtare, të ndryshuar dhe plotësuar me Vendimin Nr. 180/2019 të datës 11.10.2019, duke ndryshuar pozicionin e Zyrës për Çështje të Komuniteteve / Zyrës së Kryeministrit nga anëtar në Zëvendës Kryesues. Grupi Teknik kryesohet nga Zyra e Qeverisjes së Mirë / Zyra e Kryeministrit.

Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit, e cila gjithashtu kryeson Grupin Punues Teknik për Koordinimin e Zbatimit të Rekomandimeve të Konventës Kornizë për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare, organizoi mbledhjen e Grupit Punues Teknik më 23.12, 2019.

Takimi ka shërbyer për prezantimin e Rekomandimeve të Këshillit të Evropës për Zbatimin e Konventës Kornizë për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare për Kosovën dhe aktivitetet që synojnë zbatimin e këtyre rekomandimeve. Në takim morën pjesë anëtarët e Grupit Punues Teknik dhe të gjitha institucionet përkatëse. Si rezultat i takimit, u hartua një agjendë për zbatimin e rekomandimeve, të cilat identifikuan institucionet për zbatimin e rekomandimeve dhe për marrjen e përgjegjësive.

Përfundime të seminarit për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian

Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit ka hartuar Raportin Vjetor për vitin 2018 për Monitorimin e aktiviteteve të zhvilluara nga ministritë për konkluzionet e seminarit për komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian më 21 shkurt 2018. Raporti u dërgua në Komisionin Evropian më 10 qershor 2019. Sa i përket vitit 2019, Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit ka finalizuar "Raportin e Konkluzioneve për vitin 2019 nga Seminari për përfshirjen e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian dhe e ka dërguar atë në Komisionin Evropian më 03.04.2020

Raportet e hartuara si rezultat i marrjes së përgjegjësisë për zbatimin e këtyre konkluzioneve të seminarit nga institucionet e Kosovës. Ky raport është përpiluar nga Zyra e Qeverisjes së Mirë / Zyra e Kryeministrit, me akterë përkatës për zbatimin e konkluzioneve të seminarit, Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë, Ministria e Shëndetësisë, Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimi Hapësinor, Ministria e Administrimin Pushtetit Lokal. Raportet paraqesin aktivitetet e ndërmarra nga Ministri për pesë sektorë: Arsimi, Punësimi dhe Mirëqenia Sociale, Shëndetësia, Banimi dhe Regjistrimi.

Raportet vlerësojnë zbatimin e veprimtarive nga institucionet e Kosovës dhe ndikimin e zbatimit të konkluzioneve dhe Strategjisë dhe planit të veprimit në përmirësimin e gjendjes arsimore, socio-ekonomike, kulturore, shëndetësore dhe gjendjes shëndetësore të komuniteteve Rom dhe Ashkali.

Në koordinimin me nivelin lokal

Krijimi i mekanizmave në nivelin lokal dhe hartimi i një plani të veprimit për komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian

Me mbështetjen e Zyrës së Qeverisjes së Mirë / Zyrës së Kryeministrit, komunat kanë hartuar plane të veprimit në nivelin lokal dhe kanë krijuar një mekanizëm siç është "Komisionet Komunale të Veprimit" në mënyrë që të kenë koordinim, mjeshtëri, komunikim më të mirë në nivelin lokal - qendror dhe monitorim më i mirë në zbatimin e Strategjisë dhe planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë e Kosovës 2017-2021.

Gjithsej 18 komuna - të cilat kanë një popullsi nr. shumica e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian - kanë hartuar plane të veprimit në nivelin lokal dhe kanë krijuar mekanizma "Komitetet Komunale të Veprimit". Këto komuna janë: Lipjan, Ferizaj, Mitrovica, Vushtrri, Shtime, Suhareka, Prishtina, Skenderaj, Graçanica, Vitia, Obiliq, Istog, Gjakova, Prizreni, Gjilan, Rahovec, Fushe Kosova dhe Klina.

Ndërtimi i kapaciteteve të nivelit lokal

Zyra e Qeverisjes së Mirë / Zyra e Kryeministrit në mbështetje të OJQ-së Zëri i Romëve, Ashkalinjve dhe Egjiptianëve ka organizuar një punëtori dy-ditore me temë "Mekanizmi Koordinues për Zbatimin e Strategjisë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali" (2017-21)" më 25-26.06.2019 për koordinatorët e Komuniteteve të Veprimit në Komunitet nga komunat dhe pikat e kontaktit në katër ministri.

Qëllimi i punëtorisë dy-ditore ishte rritja e kapacitetit, duke paraqitur detyrat dhe përgjegjësitë e Komunitetit të Veprimit në Komunitet dhe koordinatorëve, ku u diskutuan planet lokale të veprimit për zbatimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqëri Kosovare.

Koordinimi me shoqërinë civile

Sipas mandatit të koordinimit të Zyrës për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit, janë organizuar takime me OJQ nga komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

Qëllimi i takimeve me shoqërinë civile ishte koordinimi i zbatimit të Strategjisë dhe Planit të Veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë e Kosovës 2017-2021, përmes shkëmbimit të informacionit për të rritur bashkëpunimin dhe koordinimin midis institucioneve dhe shoqërisë civile, për një zbatim sa më efikas të Strategjisë dhe Planit të Veprimit.
Takimet u organizuan si më poshtë:

NË MARS 2019, 29 mars për banim, 28 mars për shëndetësi, 25 mars për punësim, prill. 26 prill 2019 për arsimin
NË SHTATOR 2019, 4 takime sektoriale sipas sektorëve; 20 shtator për banim, 19 shtator për shëndetësi, 19 shtator për punësim.
NË NËNTOR 2019 , 4 takime sektoriale sipas sektorëve; 25 nëntor për arsim, 27 nëntor për shëndetësi, 26 nëntor për punë, 27 nëntor për banim

Platforma Kombëtare e Integrimit

Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit në bashkëpunim me Këshillin për Bashkëpunim Rajonal dhe me mbështetjen financiare të Komisionit Evropian në kuadër të projektit të integrimit të Romëve 2020 ka organizuar platformën kombëtare për integrimin, banimin dhe punësimin e romëve në Kosovë me pjesëmarrjen e shoqërisë civile me 06 shtator 2019, ku pjesëmarrës ishin organizata joqeveritare dhe zyrtarë nga niveli qendror dhe lokal.

Forumi synonte të diskutonte zbatimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë e Kosovës 2017-2021 dhe masat e marra në fushën e banimit dhe punësimit për 2018-2019.

Temat e diskutuara janë: Zbatimi 2019 dhe përparësitë e propozuara 2020: Arritjet dhe Sfidat; Zbatimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit në nivelin lokal - bashkëpunimi me shoqërinë civile - Buxheti.

Hartimi i programit, analiza dhe metodologjia

Hartimi i Programit Buxhetor; banimi dhe arsimi

Rekomandimet për përmirësimin e sistemit të buxhetimit për komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian; Zyra e Qeverisjes së Mirë / Zyra e Kryeministrit, në mbështetje të KBR, ka hartuar një program buxheti që synon përmirësimin e programeve buxhetore për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian. Në këtë nisje, janë zhvilluar 2 pilot programe:

- Banim,
- Arsimimi parauniversitar

Në kuadër të projektit për hartimin e programit buxhetor, fillimisht u organizua një trajnim dy-ditor me temën "Pilot Udhëzime për Buxhetimin për Romët që do të iniciojnë prezantimin e buxhetit përgjegjës për romët në praktikat dhe procedurat e buxhetit të Kosovës" më 21-22 maj.
Qëllimi i trajnimit ishte hartimi i një programi të zakonshëm dhe një programi buxhetor të shoqëruar me udhëzime dhe mbështetje të ekspertëve.
Pjesëmarrësit në trajnim ishin zyrtarë të përfshirë në përgatitjen e programeve të rëndësishme buxhetore për integrimin e romëve nga ministritë dhe institucionet e tjera të rëndësishme qeveritare.
Si pjesë e projektit, në kuadër të hartimit të programit buxhetor, u organizuan dy takime konsultuese me ministritë përkatëse, ku u konsultuan zyrtarë të Ministrisë së Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, dhe Ministrisë së Financave. Takimi i parë me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe Ministrinë e Financave u organizua në 25.09.2019, dhe me Ministrinë e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë më 24.09.2019, ndërsa takimet e dyta konsultuese të të njëjtave ministri u organizuan në 3 tetor 2019 ku janë vlerësuar dhe përfunduar rekomandimet konkrete.

Zhvillimi i metodologjisë për kartografinë

Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit, me mbështetjen e Këshillit për Bashkëpunim Rajonal, ka hartuar një metodologji për hartografimin në kuadër të projektit të Hartave Rajonale të Banimit të Romëve në Ballkanin Perëndimor të zbatuar nga Këshilli për Bashkëpunim Rajonal - Integrimi i Romëve 2020 Më 25.09.2019 u organizuan takime të ndryshme me akterët e mëposhtëm:

- Ministria përgjegjëse për planifikim hapësinor dhe ndërtim,
- Kadastri,
- Zyra e Statistikave (organizata përgjegjëse për Regjistrimin Kombëtar dhe Statistikat),
- Përfaqësuesi i qeverive lokale (Unioni i Qeverive Lokale, ose ndonjë organizatë tjetër e ngjashme),

Organizatat e shoqërisë civile që punojnë në çështjet e banimit të Romëve

Takimet kishin për qëllim prezantimin e metodologjisë së hartuar, ku pati diskutime për disa detaje specifike me pjesëmarrësit, veçanërisht një përkufizim të propozuar të "vendbanimit të romëve", dhe më pas disponueshmërinë e të dhënave në nivele dhe institucione të ndryshme, mundësi për mbledhjen e të dhënave dhe mbivendosja, etj.

Analiza kombëtare e politikave kryesore që synojnë integrimin e romëve në Kosovë

Zyra për Qeverisje të Mirë / Zyra e Kryeministrit të Kosovës në bashkëpunim me Ekipin e Veprimit për Integrimin e Romëve 2020 të Këshillit për Bashkëpunim Rajonal ka hartuar një analizë kombëtare për politikat kryesore që synojnë integrimin e romëve në Kosovë.

Qëllimi i analizës ishte të diskutojë mundësitë e përfshirjes së politikave të lidhura me romët në rregulloret, ligjet, strategjitë sektoriale të listuara me institucionet përgjegjëse dhe të zbatojë rekomandimet më të mundshme.

Në takimin e organizuar më 20 shkurt 2020, u prezantua prezantimi i draftit të analizës kombëtare për politikat kryesore që synojnë integrimin e romëve në Kosovë. Zyrtarë nga institucionet e Kosovës dhe shoqëria civile e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian ishin të ftuar në takim, ku iu dha mundësia për diskutime dhe komente, pas përfshirjes së komenteve, dokumenti është në fazen e finalizimit.

5 VLERËSIMI MBI SEKTOR

5.1 Arsimi

Roli i arsimit në lehtësimin e zhvillimit shoqëror dhe ekonomik është njohur gjerësisht për një kohë të gjatë. Arsimi zhvillon aftësi funksionale dhe analitike dhe hap mundësi për individët për të arritur një qasje më të madhe në tregun e punës dhe punësimit dhe arritjes personale në jetë.

Strategjia Kombëtare për Zhvillim e Kosovës 2016-2021 (SKZH) thekson arsimin si një përparësi të lartë zhvillimi në kapitullin e tij për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor. Prandaj, Strategjia për përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2020 konsideroi në objektivat e saj arsimin si një faktor kryesor për zhvillimin dhe përfshirjen e komuniteteve në shoqërinë kosovare.

Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT) ka hartuar Planin Strategjik të Arsimit të Kosovës (PSAK) 2017-2021, i cili është miratuar nga Qeveria e Republikës së Kosovës, ku janë paraparë masa për të arritur disa tregues specifikë që lidhen me arsimimin e të gjitha komuniteteve përfshirë komunitetet Rom dhe Ashkali deri në vitin 2021.

Kapitulli i Edukimit i Strategjisë dhe Plani i veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali është ndërtuar mbi PSAK dhe përbëhet nga një objektiv strategjik dhe tre objektiva specifikë dhe jep një fokus të fortë në rritjen e pjesëmarrjes së Komuniteteve Rom dhe Ashkali në sektorin e arsimit përmes ofrimit të stimujve që studentët në të gjitha nivelet e arsimit të përmirësojnë performancën e tyre dhe përmes fushatës ndërgjegjësuese në mbështetje të Komuniteteve Rom dhe Ashkali për të gjithë palët e interesuara të përfshira në sektor.

Tabela e mëposhtme përmbledh objektivin e kapitullit arsimor për komunitetin Rom dhe Ashkali nga e gjithë përmbajtja e tij, duke përshkruar objektivat, aktivitetet e planifikuara dhe të përfunduara.

Tabela 4: Aktivitetet e strategjisë sipas objektivit mbi arsimin

Objektivat	Nr. i aktiviteteve të planifikuara	Nr. i aktiviteteve të kryera	% e Përfundimit
1.1. Pjesëmarrja e përmirësuar në arsim	17	13	94%
1.2. Përmirësimi i performancës së studentëve	7	7	100%
1.3. Rritja e vetëdijes së palëve të interesuara	4	4	100%
Gjithësej aktivitete	**28**	**24**	**96%**

Tabelat dhe grafikonet më poshtë paraqesin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit sipas objektivit dhe sipas burimit të planifikuar të financimit.

Një total prej 3,385,650 eurosh ishte planifikuar për periudhën tre vjeçare të planit të veprimit të strategjisë për kapitullin e arsimit, ndërsa i ndarë sipas objektivit, me të cilin 1,071,000 Euro ishin alokuar për objektivin 1.1. për përmirësimin e pjesëmarrjes në arsim, janë ndarë 2,259,650 Euro për

objektivin 1.2. për përmirësimin e performancës në arsim dhe 55,000 Euro në objektivin 1.3. mbi ngritjen e vetëdijes për arsimin.

Tabela 5: Buxheti i Strategjisë sipas Objektivit në Arsim

Objektivat	Buxheti i planifikuar 2017-2019
1.1. Pjesëmarrja e përmirësuar në arsim	€ 1,071,000
1.2. Përmirësimi i performancës së studentëve	€ 2,259,650
1.3. Rritja e vetëdijes së palëve të interesuara	€ 55,000
Buxheti i përgjithshëm i planifikuar	**€ 3,385,650**

Buxheti i Planit të Veprimit parashikoi një total prej 2,460,500 Euro ose 73% që do të financohej nga donatorët, 785,150 EUR të mbulohen nga Buxheti i Kosovës dhe 140,000 Euro nga buxheti i komunave. Tabela dhe grafikoi më poshtë paraqesin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit sipas burimit të planifikuar të financimit.

Tabela 6: Buxheti i Strategjise sipas Burimit të Financimit në %

Buxheti i Planifikuar nga Burimi i Financimit	% e fondeve
Fondet e Donatorve	73%
Buxheti i Kosoves	23%
Buxhetet Komunale	4%
Gjithsej	**100%**

Chart 1: Buxheti i Strategjisë për Arsim sipas Burimit të Financimit në Euro

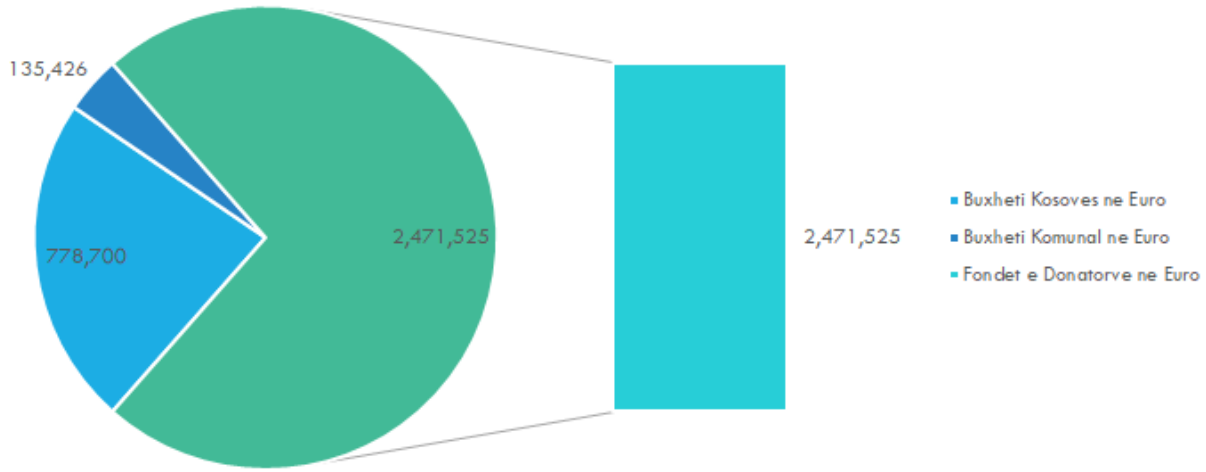

Shpenzimet vjetore të buxhetit nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë janë paraqitur në tabelën më poshtë. Sidoqoftë, shifrat paraqesin vetëm kosto direkte dhe vetëm shpenzime të MASHT-it.

Tabela 7: Shpenzimet e MASHT-it për arsimin 2017-2019

Shpenzimet sipas sektorit	2017	2018	2019	Gjithësej
Shpenzimet e MASHT-it për arsimin	**83,455**	**78,500**	**185,000**	**346,955**

Pjesëmarrja dhe përfshirja e fëmijëve romë, ashkali dhe egjiptianë në arsimin e detyrueshëm është përmirësuar dhe rritur në mënyrë të kënaqshme nga viti në vit nga 2016 në 2019, përveç pjesëmarrjes së fëmijëve në arsimin parashkollor i cili mbetet një sfidë që duhet të adresohet.

Tabela 8 - Përfshirja e fëmijëve të komuniteteve rom dhe ashkali në të gjitha nivelet e arsimit parauniversitar

Niveli i arsimit	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Niveli parashkollor (0-4)	1	9	20
Niveli parafillor (5-6) - kopsht dhe shkolla	336	355	359
Arsimi fillor (klasa 1-5)	2,996	3,224	3,144
Arsimi i mesëm i ulët (klasa 6-9)	1,673	1,727	1,804
Arsimi i mesëm i lartë	387	411	422
Gjithësejt	**5,393**	**5,726**	**5,742**

Burimi 1 - KAS, të dhënat nga ASK

Në fund të vitit shkollor 2018/19, një numër i përgjithshëm prej 5.742 fëmijë dhe nxënës të komuniteteve rom dhe ashkali po ndiqnin shkolla në të gjitha nivelet e arsimit parauniversitar, nga të cilat 20 në arsimin parashkollor, 359 në arsimin parafillor, 3,144 në arsimin fillor, 1.804 arsim të mesëm të ulët dhe 422 në arsimin e mesëm të lartë. Mund të theksohet se pjesëmarrja është shumë më e kënaqshme në arsimin e detyrueshëm, përkatësisht arsimin fillor, të mesëm të ulët, ndërsa pjesëmarrja zvogëlohet ndjeshëm në nivelet më të larta të arsimit. Për më tepër, mund të vërehet se, me kalimin e viteve, pjesëmarrja në të gjitha nivelet e arsimit tregoi një prirje relativisht në rritje.

1.1. Pjesëmarrja e përmirësuar në arsim nga pjestarët e komunitetit Rom dhe Ashkali

Ekziston si fenomen botëror që disa grupe specifike të cenueshme në shoqëri janë të nënpërfaqësuara në sektorin e edukimit, në proporcion me përfaqësimin e tyre në popullatën e një vendi në tërësi. Gjithashtu edhe Komunitetet Rom dhe Ashkali në Kosovë përfshihen nga ky fenomen. Ky objektiv i jep fokus të madh zgjerimit të pjesëmarrjes së Komuniteteve Rom dhe Ashkali në sektorin e arsimit, duke i mbështetur me anë të një seri akivitetesh dhe stimujve.

Ofrimi i bursave për arsimin e nivelit të mesëm për nxënësit e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian të cilët kanë treguar suksese në mësime, dhe i plotësojnë kërkesat, është përcaktuar si pikë referimi çdo vit brenda aktivitetit të dytë. Sa i përket këtij aktiviteti, është raportuar që ka qenë një rritje në numrin e përfituesve të bursave për vitin 2018/2019. Bazuar në të dhënat e Divizionit për arsim gjithëpërfshirës - Zyra për komunitete brenda MASHT-it, gjatë vitit shkollor 2018/2019, 600 nxënës të komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian kanë përfituar bursa, përfshirë edhe ata në arsimin e nivelit të mesëm të lartë. Për më tepër, programi i GIZ-it i zbatuar nga OJQ-ja VoRAE, ka mbështetur 150 nxënës në arsimin e mesëm të lartë, me 50% të bursave.

Për të arritur objektivat, në vitet 2017, 2018 dhe 2019 aktivitetet në vijim janë planifikuar për t'u zbatuar plotësisht. Aktivitetet e parapara në planin e veprimit përfshijnë:

- Mbështetjen e programeve parashkollore në qendrat e mësimnxënies,

- Subvencionimin e tarifave për regjistrim në institucionet publike parashkollore,
- Ndërtimin e çerdheve publike,
- Hartimin e planeve komunale për parandalimin e braktisjes ose mos regjistrimit në shkollë të fëmijëve,
- Mbikëqyrjen e zbatimit të planeve të veprimit,
- Grantin vjetor prej 500 bursave për nxënës në shkollimin e mesëm të lartë,
- Hartimin dhe zbatimin e planeve vjetore në disa fusha për fëmijët e riatdhesuar,
- Monitoritmin e zbatimit të planeve individuale të shkollave për fëmijët e riatdhesuar dhe për të kthyerit nga vendet e rajonit,
- Zbatimin e kuotës së regjistrimit të studentëve në institucionet e arsimit të lartë,
- Organizimin e kurseve themelore për regjistrimin e 100 kandidatëve në arsim të lartë,
- Grante për bursa për 50 nxënës,
- Mentorimin e 50 studentëve, nevojat e hulumtimit për arsimin e të rriturve,
- Organizimin e kurseve për të rritur për shkrim-lexim,
- Përfshirjen e 50 anëtarëve të komunitetit në programet e AFP-së,
- Shpërndarjen e informatave mbi mundësitë për arsimin e të rriturve.

1.1.1. Inkurajimi dhe mbështetja e pjesëmarrjes në arsimin parashkollor

Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT) ka miratuar politikat dhe ndërmarrë aktivitete për të inkurajuar dhe promovuar regjistrimin e fëmijëve Rom dhe Ashkali në institucionet publike të arsimit parafillor. MASHT miratoi Udhëzimin Administrativ Nr. 19/2016 për përfshirjen e fëmijëve në institucione parashkollore. Sipas kësaj UA, fëmijët që i përkasin grupeve të cenueshme, fëmijët e familjeve të të gjitha komuniteteve që përfitojnë nga ndihma sociale, dhe të gjithë fëmijët Rom dhe Ashkali janë të liruar nga pagesa e tarifës. Pagesa e regjistrimit duhet të subvencionohet nga komunat përkatëse për të gjithë fëmijët e grupeve të cenueshme dhe të komuniteteve Rom dhe Ashkali.

1.1.2. Hartimi i planeve të veprimit për parandalimin e braktisjes dhe mos regjistrimit në shkolla në të gjitha komunat

Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT) ka hartuar një kornizë gjithëpërfshirëse ligjore, udhëzime dhe manuale, dhe ka krijuar mekanizma dhe infrastrukturë të duhur shkollore për ta parandaluar braktisjen nga shkolla nga ana e nxënësve, si dhe mos regjistrimin e tyre.
Ministria në bashkëpunim me UNICEF, GIZ, OSBE ka hartuar planet e veprimit kundër braktisjes dhe mos regjistrimit në shkolla (2016/2017).
Në vitin 2017, Ministria ka organizuar aktivitete ndërgjegjësuese si "Java kundër braktisjes dhe mos regjistrimit në shkollë" dhe aktivitete të tjera për ndërtimin e kapaciteteve për DKA dhe stafin e shkollës lidhur me parandalimin e braktisjes së parakohshme nga shkolla. Stafi i trajnuar ka identifikuar nxënës të cilët kanë braktisur shkollën. Gjatë vitit 2018, MASHT ka formuar ekipe punuese për përcjelljen, trajtimin dhe parandalimin e braktisjes dhe mosvijimit të shkollës për të gjitha komunitetet, përfshirë komunitetin Rom dhe Ashkali. Këto ekipe punuese përbëhen nga tre nivele, niveli qendror - MASHT - DKA - shkolla.
Më vonë, u hartuan dy plane veprimi, buxheti u miratua dhe u alokua, dhe u krye një monitorim i zbatimit të planit të veprimit. Monitorimi i zbatimit të planeve të veprimit bëhet rregullisht nga DKA dhe MASHT.

1.1.3. Masat nxitëse për lehtësimin e regjistrimit të fëmijëve Rom dhe Ashkali në arsimin e mesëm të lartë

Për të lehtësuar regjistrimin e fëmijëve Rom dhe Ashkali në arsimin e mesëm të ulët dhe të lartë, MASHT-i ka futur masa nxitëse siç është bursa për regjistrimin e nxënësve Rom dhe Ashkali në shkollë të mesme. MASHT-i në bashkëpunim me donatorët, organizatat e shoqërisë civile dhe partnerët e tij për zhvillim, Fondi për Arsimin e Romëve, HEKS, VoRAE, KFOS, përmes projektit të BE-së "EU SIMRAES", ka ndarë 405 bursa për nxënësit e klasave (10, 11, 12) dhe (I, II, III). Bursat u shpërndanë në disa këste dhe secili student përfitoi një shumë prej 300 euro. Kjo masë u përsërit në 2017 dhe 2018 por në vitin 2019 nuk u aplikua për asnjë komunitet.

1.1.4. Hartimi i planeve individuale për fëmijët e riatdhesuar

MASHT-i në bashkëpunim me MPB-në dhe MPMS-në ka ofruar në mënyrë të vazhdueshme programe të riintegrimit për fëmijët e riatdhesuar të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptianë.
MASHT-i në bashkëpunim me GIZ-in, Drejtoritë Komunale të Arsimit (DKA) dhe Ministrinë e Brendshme (MPB) kanë ofruar mësim plotësues për fëmijët e kthyer.
Organizimi i mësimit plotësues u zhvillua në shkollat ku ka fëmijë të kthyer, dhe numri i orëve mësimore shtesë lidhur me gjuhën dhe kulturën e përgjithshme ishte rreth diku 60 orë.
15 zyrtarë përgjegjës për organizimin dhe monitorimin e trajnimit plotësues, që u përzgjedhën nga DKA-të, u trajnuan nga MASHT-i në bashkëpunim me GIZ-in. Mësime plotësuese për fëmijët e riatdhesuar janë organizuar në 10 komuna. Në bashkëpunim me Këshillin e Evropës, Ministria ka hartuar libra shkollorë për mësuesit dhe nxënësit. Gjithashtu janë hartuar libra shkollorë të veçantë për mësimin plotësues për nxënësit e riatdhesuar.

1.1.5. Zhvillimi i masave pozitive specifike dhe programeve themelore për të rritur regjistrimin dhe ulur largimet në institucionet e arsimit të lartë për pjestarët e komunitetit Rom dhe Ashkali

Në vitin 2017, Ministria (MASHT) dhe institucionet arsimore në Kosovë kanë siguruar libra shkollorë dhe materiale mësimore falas për nxënësit e të gjitha komuniteteve që ndjekin klasat 1-5.
Në vitin 2018 Ministria (MASHT) e ka zgjeruar ofertën duke ofruar libra shkollorë dhe materiale mësimore falas për të gjithë nxënësit në arsimin obligativ i cili përfshin klasat 1-9.
MASHT dhe Institucionet Arsimore në Kosovë kanë filluar të aplikojnë UA 09/2016 si një procedurë e rregullt vjetore për të dhënë bursë për të gjitha komunitetet në Institucionet e Arsimit të Lartë (IAL).
Thirrja për Bursa shpallet çdo vit nga MASHT dhe procesi i përzgjedhjes bazohet në konkurrencë dhe meritë, sipas kritereve të përcaktuara në UA Nr. 12/2015 për Ndarjen e Bursave.
Në bashkëpunim me KFOS (EUSIMRAES2) dhe VoRAE, Ministria (MASHT) ka mbështetur dhe financuar një aktivitete të programit të mentorimit dhe tutorimit me qëllim të përmirësimit të mësimit në arsimin e mesëm të lartë për komunitetin Rom dhe Ashkali.

1.1.6. Mbështetja e programeve të arsimit për të rritur

Në vitin 2017 Ministria (MASHT) organizoi "Javën e dyerve të hapura" e cila synon orientimin në karrierë dhe informimin e nxënësve dhe prindërve për profilet në shkollat profesionale. Një numër aktivitetesh në terren u ndërmorën në zonat ku jetojnë komunitetet Rom dhe Ashkali.

Një numër aktivitetesh në terren u ndërmorën në zonat e banuara nga komuniteti Rom, Ashkali dhe Egjiptian, për të përfshirë më shumë anëtarë të këtyre komuniteteve në programet e arsimit profesional.

MASHT organizoi javën e orientimit në karrierë dhe i informoi nxënësit dhe prindërit për profilet në shkollat profesionale.

1.2. Përmirësimi i performancës së nxënësve dhe studentëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali

Sfondi socio-ekonomik ka ndikim të madh në suksesin në shkollë. Për të përmirësuar performancën dhe për një gjithëpërfshirje të fëmijëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali në nivelin e arsimit parauniversitar, në planin e zbatimit të strategjisë është paraparë harmonizimi i qendrave mësimore gjatë tre viteve të para 2017-2019. Zyra për Komunitete brenda MASHT-it raportoi që janë hartuar dhe finalizuar manuale dhe dokumentacion shoqërues për zbatimin e Udhëzimit Administrativ Nr. 17/2018 për themelimin dhe funksionimin e qendrave mësimore.

Deri nga fundi i vitit 2019, 83 qendra mësimore kanë ekzistuar në total, të cilat vepronin në 20 komuna të Kosovës, kryesisht në komunat e me shumicë pjestarë të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian. Qendrat mësimore me bazë në komunitet menaxhohen nga organizata të shoqërisë civile në Kosovë, me mbështetje financiare nga donatorë ndërkombëtarë. Komunat të cilat kanë më shumë se dy qendra mësimore me bazë në komunitet janë Gjakova, Prizreni, Peja dhe Lipjani.

Për t'i arritur objektivet, gjatë viteve 2017, 2018 dhe 2019 aktivitetet në vijim u planifikuan dhe u zbatuan plotësisht ose pjesërisht. Aktivitetet e parapara në planin e veprimit përfshijnë:

- përcaktimin e treguesve,
- zhvillimin e udhëzuesve pedagogjikë për të shmangur ndarjen dhe diskriminimin,
- trajnimin e mësimdhënësve lidhur me temën e përfshirjes,
- hartimin e udhëzimit administrativ mbi qendrat mësimore,
- ofrimin e mbështetjes për 40 qendra mësimore që u shërbejnë fëmijëve të komunitetit,
- organizimin e mësimit plotësues në shkolla,
- nevojën studimore për organizimin e mësimit të gjuhës rome, punësimin e mësimdhënësve të gjuhës rome.

1.2.1. Përcaktimi i treguesve specifikë gjinorë për pjestarët e komuniteteve Rom dhe Ashkali që do të përdoren nga SMIA

MASHT-i ka bërë përpjekje të vazhdueshme për krijimin e një Sistemi të qëndrueshëm dhe të besueshëm të Menaxhimit të Informatave në Arsim (SMIA), dhe rregullisht e përditëson atë.
U ndërmorën aktivitete për forcimin e kapaciteteve kombëtare në menaxhimin dhe sigurimin e informacionit të besueshëm për planifikimin, monitorimin dhe vlerësimin e arsimit në Kosovë.
Institucionet arsimore dhe shkollat në të gjitha nivelet në fillim të çdo viti akademik kryejnë regjistrimin e nxënësve në EMIS, gjë që mundëson regjistrimin e studentëve dhe nxënësve sipas përkatësisë etnike të tyre.

1.2.2. Eliminimi i ndarjes dhe diskriminimit ndaj fëmijëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali

Me mbështetjen e OSBE-së, MASHT-i ka hartuar Udhëzuesin për promovimin e dialogut dhe kontaktet midis komuniteteve. Udhëzuesi përcakton disa aktivitete ndër-komunitare.

1.2.3. Mbështetja e qendrave mësimore me bazë në komunitet

Qendrat mësimore me bazë në komunitet janë hapësira në të cilat ofrohen mësime plotësuese dhe aktivitete të tjera arsimore për të gjithë fëmijët / nxënësit në nevojë. Ky format i qendrave mësimore rezulton nga një vlerësim i nevojës për komunitetin Rom dhe Ashkali. Qendrat mësimore me bazë në komunitet janë vlerësuar shumë nga prindërit e fëmijëve të komunitetit Rom dhe Ashkali. Vijueshmëria në shkolla në komunat ku ka Qendra Mësimore me bazë në komunitet është më i lartë se në komunat e tjera. Është hartuar dhe aprovuar një Udhëzim Administrativ dhe një udhëzues për funksionimin e Qendrave Mësimore me bazë në komunitet. Është themeluar komisioni për regjistrim në këto qendra dhe platforma e paraqitjes së aplikimeve në internet është në themelim e sipër.

1.2.4. Sigurimi i arsimit plotësues për fëmijët që mbeten prapa me arsim

Shkollat nën përgjegjësinë e departamenteve komunale për arsim ofrojnë mësime shtesë për të gjitha komunitetet sipas nevojave dhe kërkesave të njerëzve.

1.2.5. Promovimi i mësimit në gjuhën Rome

Si aktivitet në vazhdim, 4 shkolla në Komunën e Prizrenit organizojnë dhe zhvillojnë orë mësimore plotësuese për gjuhën Rome, 5 ditë në javë, me një program mësimor gjithëpërfshirës për kulturën dhe historinë Rome dhe Ashkali. Pritet që aktivitete të ngjashme të fillojnë në komuna të tjera.

1.3. Rritja e ndërgjegjësimit të palëve të interesuara për të mbështetur pjesëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali

Në lidhje me aktivitetet për të rritur ndërgjegjësimin e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian për rëndësinë e regjistrimit në kohë dhe vijueshmërinë në shkollë, aktivitete të ndryshme të ndërgjegjësimit ishin paraparë të organizohen çdo vit, me një fokus të veçantë për vajzat. Prandaj, për të rritur ndërgjegjësimin dhe për të promovuar rëndësinë e arsimit në mesin e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian, në prill 2017, MASHT organizoi aktivitete për të shënuar Ditën e Romëve (8 Prill), përkatësisht një tryezë të rrumbullakët që adresonte nevojën për arsim dhe rëndësinë e saj.
Për më tepër, rreth 2.5% e nxënësve të komuniteteve Turke, Boshnjake dhe Egjiptiane që jetojnë në Kosovë morën pjesë në ciklin e tretë të projektit ATOM, qëllimi i të cilit është identifikimi dhe mbështetja e inteligjencës së jashtëzakonshme, studentë të me prirje dhe të talentuar (atomistë) 30. Për më tepër, nga Zyra për komunitete brenda MASHT-it, raportohet se broshura për orientim në arsimin e mesëm të lartë, duke përfshirë shkollat dhe profilet ekzistuese, janë hartuar dhe shpërndarë gjatë vitit shkollor 2018/2019, dhe është organizuar një kamp veror tre-ditor në fshatin Kukaj, me pjesëmarrjen e 26 nxënësve të të gjitha komuniteteve të përfshira në arsimin e mesëm të ulët. Veç kësaj, nga të dhënat e MASHT-it, kuptohet se ka pasur disa takime të organizuara me nxënës të klasave të 9-ta të komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian.
Sidoqoftë, nuk ka të dhëna për numrin e nxënësve të komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian të përfshirë në këto aktivitete dhe mbulime shkollore.
Raporti "Qasja e komuniteteve në arsimin parauniversitar në Kosovë", botuar nga Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë, Misioni në Kosovë (OSBE), përshkruan arritjet dhe sfidat në rritjen e përfshirjes së komuniteteve në arsimin parauniversitar në Kosovë. Sipas këtij raporti, institucionet në përgjithësi u ofrojnë komuniteteve të përmendura një nivel të duhur të mbështetjes për qasje në arsim, siç është transporti, bursa dhe kurse të nxënies që sigurohen kryesisht në bashkëpunim me organizatat e shoqërisë civile.

Për të arritur rezultatet e pritura dhe objektivin e përmendur më lart, gjatë viteve 2017-2019 u planifikuan dhe u ndërmorën aktivitetet e mëposhtme:

- zhvillimi i paketës së programeve të ndërgjegjësimit të prindërve për edukimin në fëmijërinë e hershme,
- organizimi i fushatave të ndërgjegjësimit në zonat e banuara nga pjesëtarët e komuniteteve Rom dhe Ashkali,
- organizimi i fushatave sensibilizuese, organizimi i fushatave sensibilizuese për publikun më të gjerë.

1.3.1. Zhvillimi i programeve të ndërgjegjësimit për prindërit lidhur me edukimin në fëmijërinë e hershme

Me qëllim të ndërgjegjësimit të prindërve për regjistrimin me kohë të fëmijëve në shkolla, MASHT në bashkëpunim me partnerët zhvillimorë ka organizuar tryezë të rrumbullakët për vetëdijesim dhe rëndësinë e arsimit të hershëm të fëmijëve dhe regjistrimin në shkollë për fëmijët Romë dhe Ashkali.

MASHT në bashkëpunim REF dhe VORAE ka organizuar tryezë të rrumbullakët për vetëdijesim dhe rëndësinë e regjistrimit në shkollë për vajzat nga komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian. Evenimenti u organizua në maj 2017 në Prishtinë - Amfiteatri i Fakultetit të Edukimit.

Në kuadër të kësaj janë realizuar 3 fushata të ndërgjegjësimit dhe aktivitetet e tjera të këtyre fushatave kanë prodhuar një manual për fëmijërinë e hershme dhe një spot televiziv për rëndësinë e arsimit parashkollor.

1.3.2. Organizimi i aktiviteteve që synojnë ndërgjegjësimin e komuniteteve Rom dhe Ashkali mbi rëndësinë e regjistrimit në kohë dhe vijueshmërisë së rregullt në shkollë, me fokus vajzat

Aktivitetet në lidhje me këtë masë kryesisht organizohen nga organizata të shoqërisë civile. Në maj të vitit 2017 u organizua një tryezë e rrumbullakët për vetëdijesimin dhe rëndësinë e regjistrimit në shkollë të vajzave nga komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Amfiteatrin e Fakultetit të Edukimit, në Prishtinë me bashkëpunimin e MASHT, REF dhe VORAE. Rreth 180 pjesëmarrës nga komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian nga e gjithë Kosova morën pjesë në këtë ngjarje.

1.3.3. Rritja e ndërgjegjësimit të popullatës për çështjen e arsimit të komuniteteve Rom dhe Ashkali

Me 08 Prill 2018, MASHT ka organizuar festë për "Ditën e Romëve" me një tryezë të rrumbullakët dhe aktivitete të tjera kulturore. Më 05 nëntor, MASHT ka organizuar një aktivitet për “Ditën e Gjuhës Rome” dhe një tryezë të rrumbullakët për gjuhën Rome.

Regjistrimet në arsimin para-universitar

Është arritur përparim thelbësor në regjistrimet dhe arritjen e komunitetit Rom dhe Ashkali në të gjitha nivelet e arsimit. Regjistrimi në arsimin para-universitar është rritur për çdo vit, në vitin 2016 ishin të regjistruar 5.424 studentë, në 2017 5,731 studentë dhe në 2018 5,751 studentë. Kjo paraqet një rritje prej 10%.

Grafiku 1 - Regjistrimet në arsimin para-universitar të komunitetit Rom dhe Ashkali

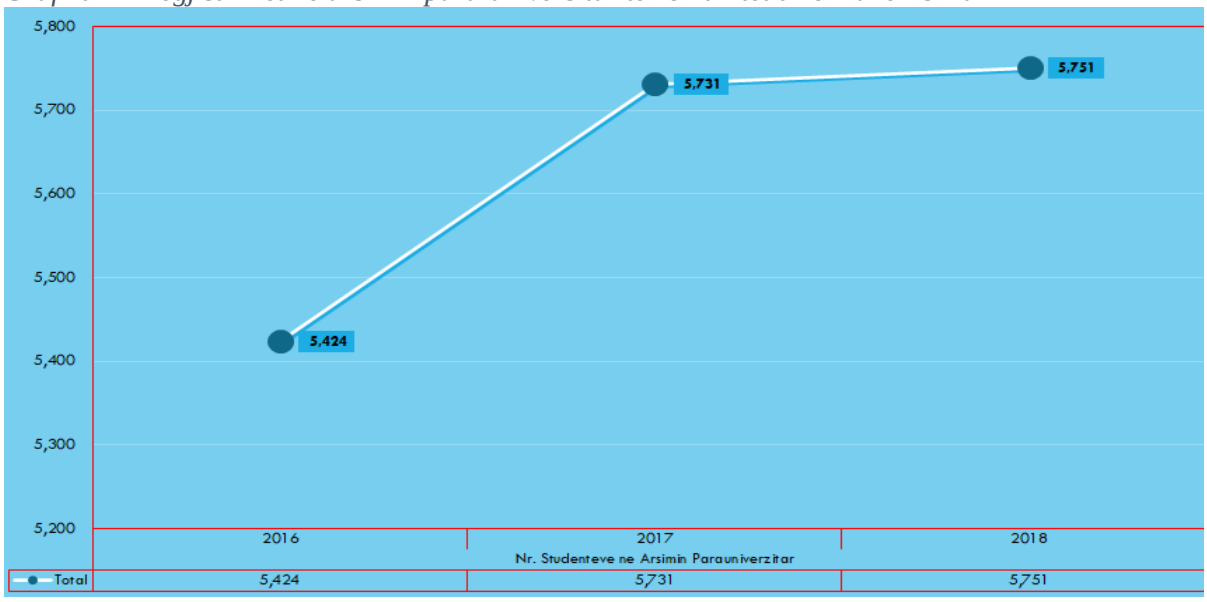

Burimi 4: Statistikat vjetore të MASHT-it

Regjistrimet në arsimin e mesëm të lartë

Siç tregohet në grafikun e mëposhtëm, regjistrimet në arsimin e mesëm të lartë janë rritur nga 238 në 2016 në 411 në 2017, që paraqet një përparim të jashtëzakonshëm. Pastaj ka pasur një rritje të lehtë përsëri në vitin 2018 ku numri i tyre kishte arritur në 422 nxënës që ndiqnin këtë nivel shkollor. Kjo paraqet një rritje prej 56% nga viti 2016 deri në vitin 2018.

Grafiku 2 - Numri i nxënësve të komunitetit Rom dhe Ashkali në arsimin e mesëm të lartë

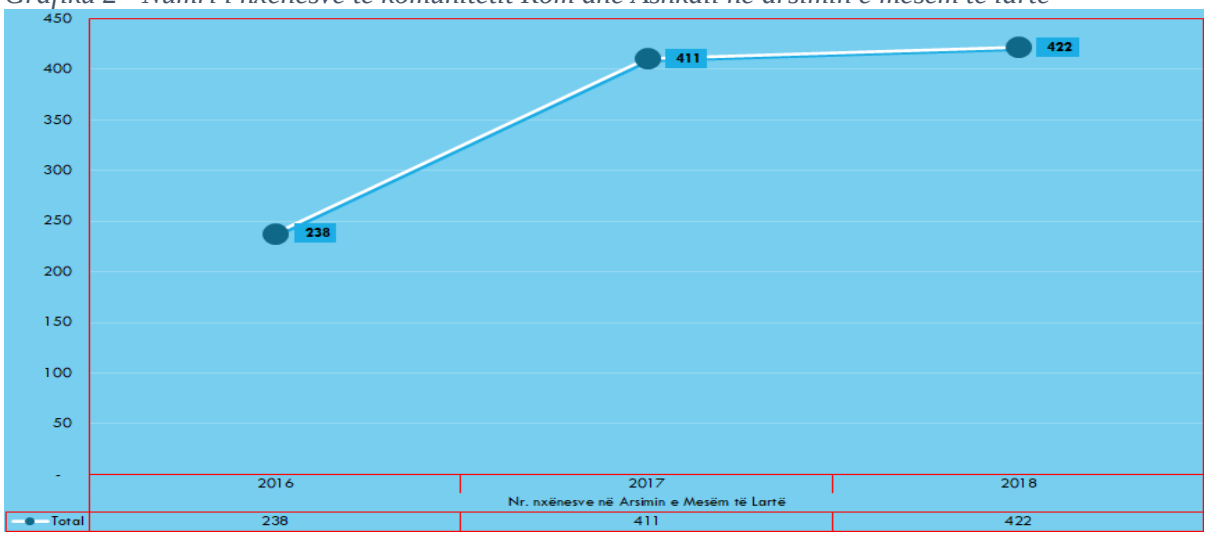

Burimi 5: ASK, Nxënësit në arsimin e mesëm të lartë sipas përkatësisë etnike

Regjistrimet në arsimin fillor dhe arsimin e mesëm të ulët

Një rritje në numrin e pjesëmarrësve nga komunitetet Rom dhe Ashkali mund të vërehet edhe në numrin e nxënësve në arsimin fillor dhe të mesëm, siç tregohet në grafikun më poshtë.

Grafiku 3 - Nr. I nxënësve në arsimin fillor dhe arsimin e mesëm të ulët

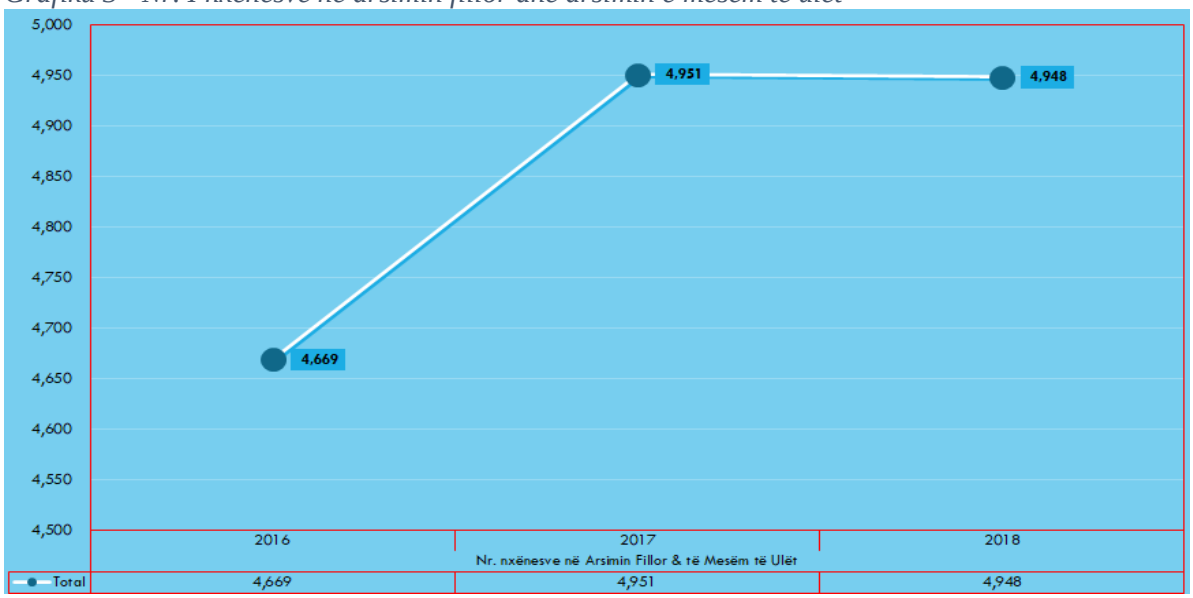

Burimi 6: Statistikat vjetore të MASHT-it

Regjistrimet në arsimin universitar

Përparim është arritur në rritje vjetore të pjesëmarrjes së studentëve të komunitetit Rom dhe Ashkali në arsimin universitar. Nga 18 studentë në vitin 2016, numri i të regjistruarve në vitin 2017 u rrit në 63 studentë, dhe më pas në vitin 2018 në 72 studentë. Kjo paraqet një rritje prej 250% nga 2016 në 2018.

Grafiku 4 - Numri i studentëve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian të regjistruar në Universitetin e Prishtinës

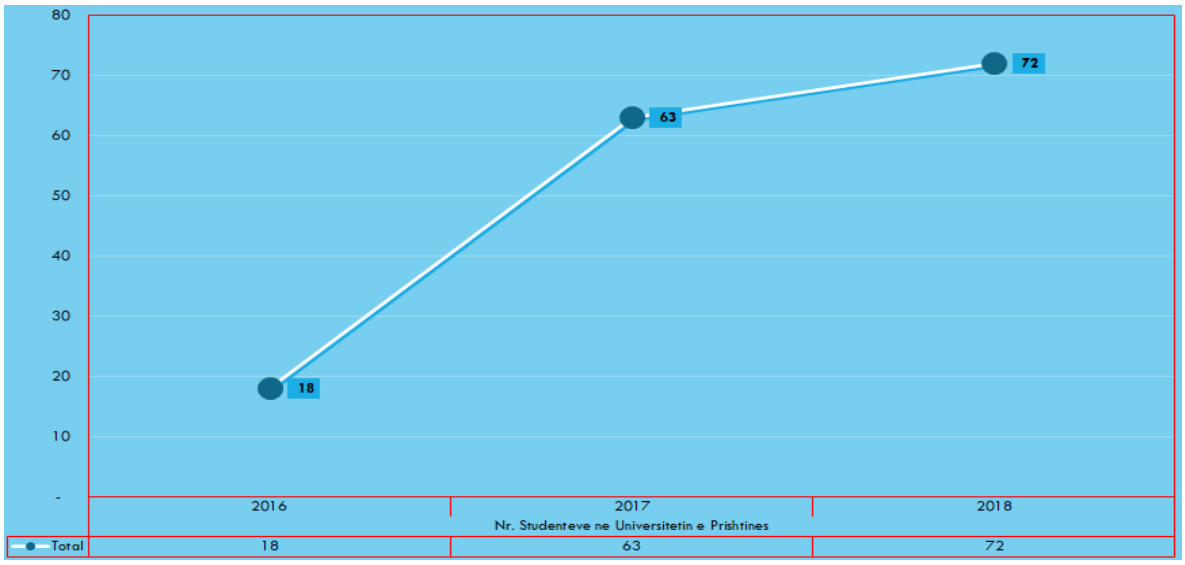

Burimi 7: ASK, numri i studentëve në UP sipas etnisë

Regjistrimet në arsimin parashkollor

Është vërtetuar se arsimi i hershëm është jetik për suksesin akademik të një fëmije. Një program parashkollor me cilësi të lartë mund të ndërtojë aftësi të hershme të shkrim-leximit dhe matematikës, si dhe të zhvillojë bazën sociale dhe emocionale që fëmijët duhet ta vazhdojnë në shkollë. Nxënësit që vijojnë institucionet parashkollore të tilla si programi parashkollor publik ose ai privat marrin efektin e plotë të këtyre përfitimeve për sukses në shkollë. Edhe pse vijueshmëria e përgjithshme në arsimin para-universitar nga pjesëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali është rritur ndjeshëm, prapë se prapë shkalla e vijueshmërisë në arsimin parashkollor mbetet ende shumë e ulët, siç tregohet dhe siç duhet të adresohet.

Grafiku 5: Numri i fëmijëve Rom dhe Ashkali në arsimin parashkollor

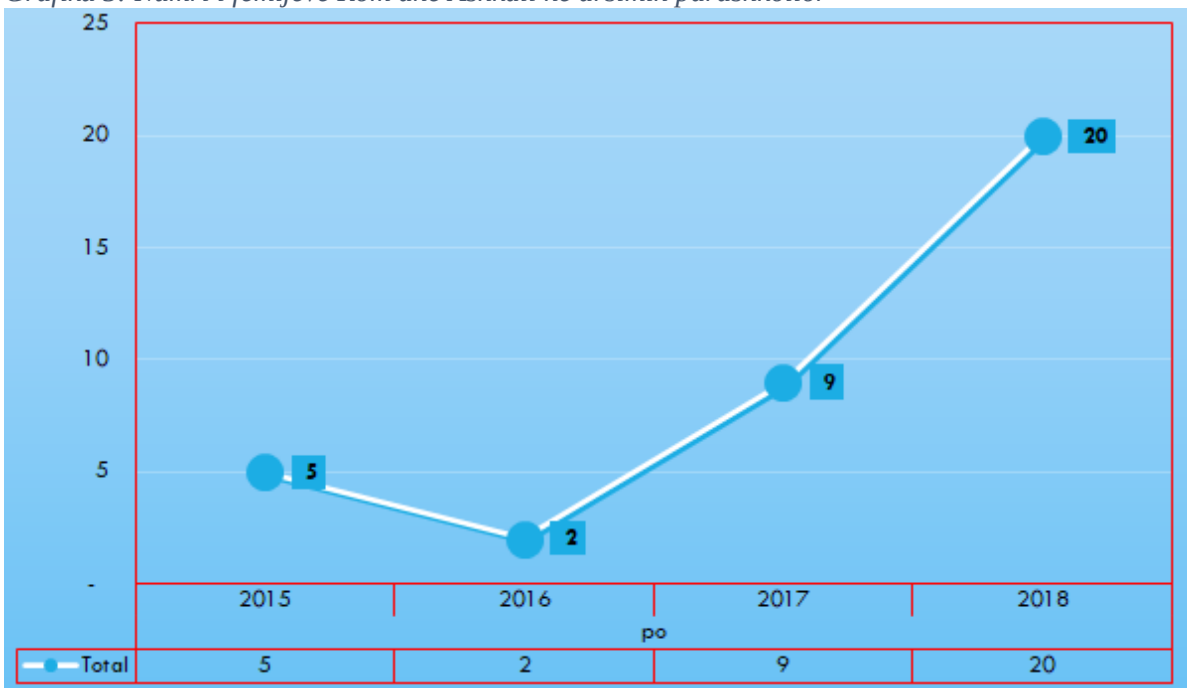

Burimi 2: ASK, Të dhënat nga ASK

Siç mund të vërehet nga grafiku i paraqitur më sipër, pjesëmarrja e fëmijëve romë dhe ashkali në arsimin parashkollor është përmirësuar dhe rritur nga viti në vit krahasuar me vitet e kaluara, ajo ende nuk është në nivelin e kënaqshëm. Sidoqoftë, pjesëmarrja e ulët në arsimin parashkollor nuk është çështje vetëm për fëmijët e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian, por edhe në mesin e komunitetit shumicë.

Të larguarit e hershëm nga shkolla (Braktisjet e shkollës)

Largimi i parakohshëm nga shkolla është i lidhur me papunësinë, përjashtimin social, varfërinë dhe shëndetin e dobët. Ka shumë arsye pse disa të rinj heqin dorë nga arsimi dhe aftësimi para kohe: problemet personale ose familjare, vështirësi në të nxënë ose një situatë e brishtë socio-ekonomike.

Grafiku 2 – Numri i braktisjeve të hershëm nga shkolla

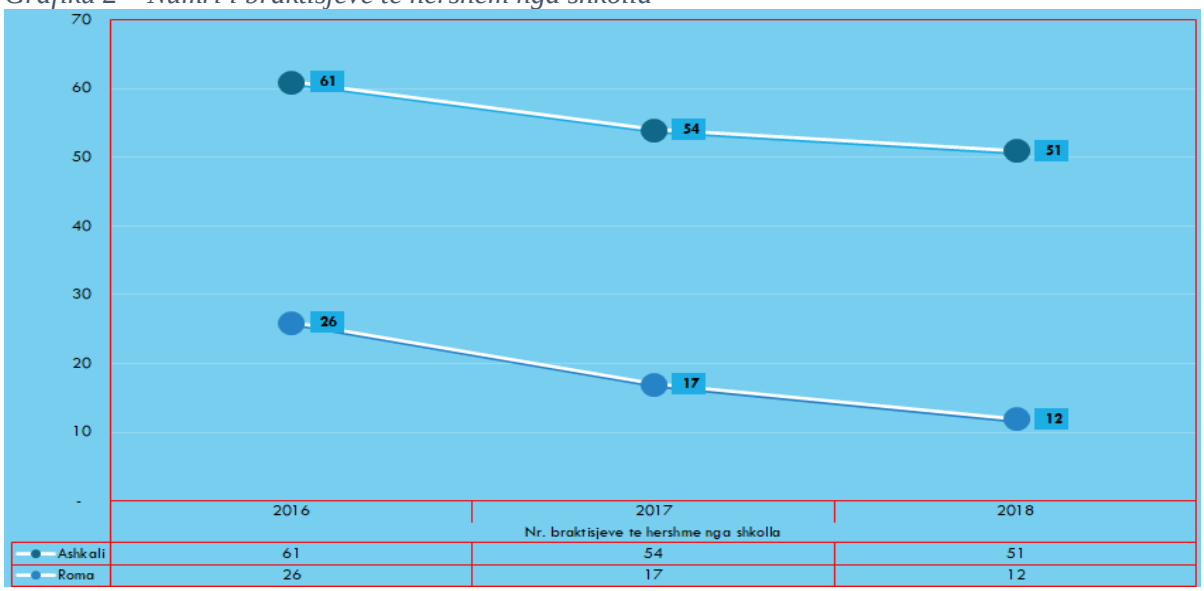

Burimi 3: Statistikat Vjetore të MASHT-it

Largimi i parakohshëm nga shkolla (braktisjet) midis nxënësve të komunitetit Rom dhe Ashkali kanë qenë sfida të mëdha. Gjatë viteve të fundit, braktisjet po zvogëlohen, kështu që nga 87 braktisje shkollore në vitin shkollor 2016/2017, gjithsej 71 në 2017/2018, viti shkollor 2018/2019 vërejti me gjithsej 63 braktisje, shifrën më të ulët në katër vjet.

Sigurimi i Bursave

Bursat konsiderohen si një mjet i rëndësishëm politikash për të ndihmuar më shumë studentë për të studiuar. Një bursë ndihmon studentët të hyjnë në arsim të lartë pa varësi të financave të tyre familjare. MASHT në bashkëpunim me partnerët e saj ka shpërndarë çdo vit një numër bursash studentëve të komunitetit Rom dhe Ashkali. Numri i bursave të disbursuara ka një rritje të lehtë nga viti në vit.

Grafiku 7 - Numri i bursave të disbursuara

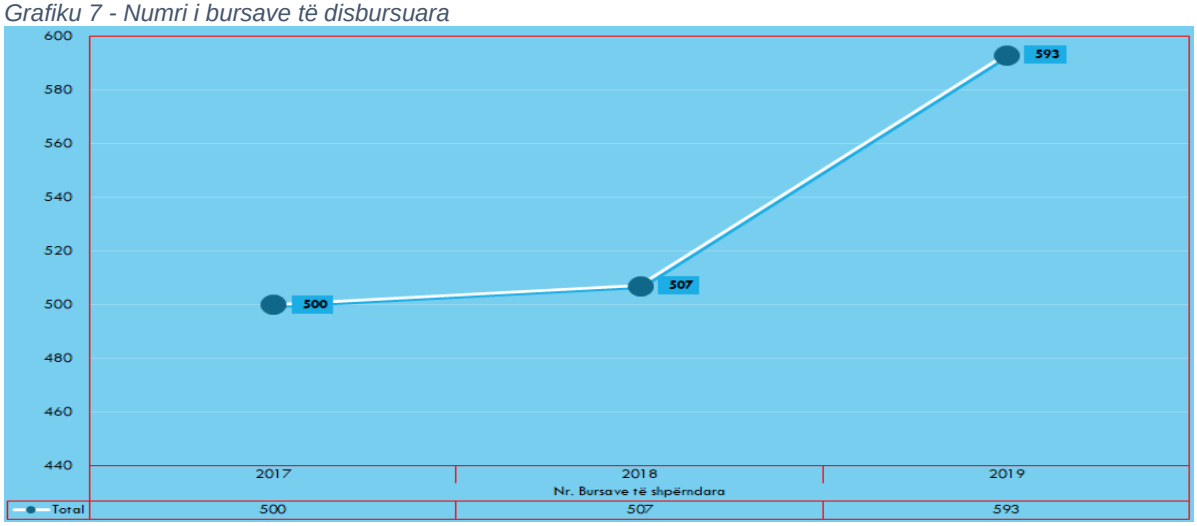

Burimi 4: Raporti Vjetor i MASHT-it

Siç tregon grafiku i mësipërm për bursat, gjithsej 500 bursa janë dhënë në vitin 2017, pasuar nga 507 bursa në 2018 dhe 593 në 2019.

5.2 Punësimi dhe Mirëqenia Sociale

Punësimi dhe mbrojtja sociale janë faktorë të domosdoshëm për zhvillimin socio-ekonomik dhe uljen e varfërisë. Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale e Kosovës (MPMS) është një institucion i nivelit qendror përgjegjës për hartimin e politikave dhe adresimin e të gjitha çështjeve që lidhen me punën, punësimin, aftësimin profesional, politikat sociale dhe mbrojtjen sociale në Kosovë. MPMS ka krijuar një kornizë ligjore gjithëpërfshirëse, jo diskriminuese dhe të bazuar në standarde ndërkombëtare për mbrojtjen sociale dhe punësimin.

5.2.1 Punësimi

Statistikat na tregojnë që papunesia në përgjithësi është shumë e lartë në Kosovë. Anketa më e fundit i Fuqisë Punëtore (AFP) e Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK), botuar në dhjetor 2019 tregon për një pjesëmarrje të ulët në tregun e punës 40.5% (ASK, AFP 2019), veçanërisht në mesin e të rinjve dhe femrave, dhe një shkallë e lartë e papunësisë (25.7%). Rreth dy të tretat e popullsisë aktive në moshë pune janë joaktive (59.5%). Shkalla e papunësisë së të rinjve (15-24 vjeç) është mbi 49.4%. Shkalla e NEET (Të rinj që nuk janë të punësuar, nuk ndjekin shkollën apo trajnim) për të rinjtë 15-24 vjet është rreth 32.7%.

Si rezultat i nivelit të lartë të papunësisë, ku ballafaqohet edhe komuniteti shumicë në Kosovë, kjo dukuri verehet me teper te komunitetet Rom dhe Ashkali duke krijuar nivele të larta të varfërisë veçanërisht janë të mirënjohura dhe evidente në zonat rurale. Ata përballen me vështirësi për të përparuar në arsim dhe karrierë.

Meqenëse Anketa Fuqisë Punëtore e Agjencisë së Statistikave të Kosovës nuk mbledh të dhëna të fuqisë punëtore në bazë të përkatësisë etnike, prandaj është e vështirë të vlerësohen këta tregues vetëm për komunitetet Rom dhe Ashkali dhe të matet dhe vlerësohet progresi.

Tabela e mëposhtme përmbledh objektivin e kapitullit të punësimit për komunitetet Rom dhe Ashkali mbi tërë përmbajtjen e tij, ku përshkruan objektivat dhe numrin e aktivitetet të planifikuara dhe të përfunduara.

Tabela 9: Aktivitetet e strategjisë sipas objektivave për punësimin dhe mirëqenien sociale

Objektivat	Nr. i aktiviteteve të planifikuara	Nr. i aktiviteteve të kryera	% e Përfundimit
2.1. Niveli i përmirësuar i punësimit	16	12	75%
Aktivitetet e përgjithshme	**16**	**12**	**75%**

Tabelat dhe grafikonet më poshtë paraqesin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit sipas objektivit dhe sipas burimit të planifikuar të financimit.

Një total prej 511,650 eurosh ishte planifikuar për periudhën tre-vjeçare të planit të veprimit të strategjisë për kapitullin e punësimit. Buxheti i Planit të Veprimit ka parashikuar një total prej 388.854 Euro ose 76% të financohej nga Buxheti i Kosovës dhe 122.796 Euro apo 24% të mbulohen nga fondet e donatorëve.

Tabela 10: Buxheti i Strategjisë sipas Objektivit të Punësimit

Objektivat	Buxheti i Planifikuar 2017-2019
2.1. Niveli i përmirësuar i punësimit	€ 511,650
Buxheti i përgjithshëm i planifikuar	**€ 511,650**

Plani i veprimit të strategjisë jep një përqindje të buxhetit që duhet të mbulohet nga burimi i financimit, ku planifikon mbulimin e strategjisë me 24% nga donatorët dhe 76% nga Buxheti i Kosovës.

Buxheti i Planifikuar sipas Burimit të Financimit	% e Fondeve
Fondet e donatorëve	24%
Buxheti i Kosovës	76%
Gjithsej	**100%**

Chart 3: Buxheti i Strategjise për Punësim sipas Burimit të planifikuar të financimit në Euro

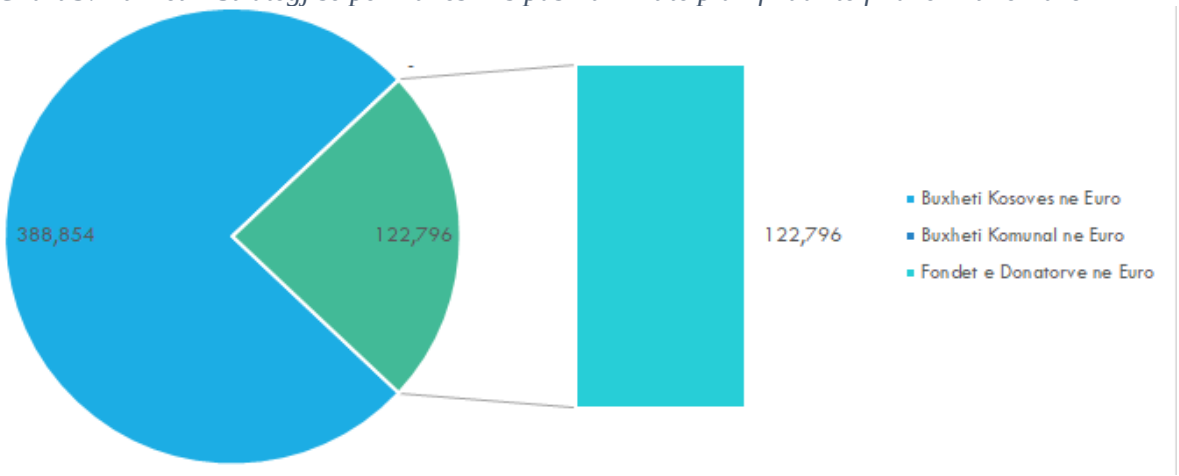

Tabela 11: Shpenzimet e strategjisë së MPMS për punësimin dhe mirëqenien sociale

Shpenzimet sipas sektorit	2017	2018	2019	Gjithsej
Shpenzimet e MPMS për Punësimin	164,000	153,200	175,900	493,100
Gjithsej	**164,000**	**153,200**	**175,900**	**493,100**

Më parë MPMS, dhe tani APRK përmes Zyrave të saj të Punësimit, ofron shërbime të ndryshme për punëkërkuesit, përfshirë shërbimet e këshillimit, ndërmjetësimin e punësimit, formimin profesional dhe pjesëmarrjen në skema të ndryshme të masave aktive në tregun e punës (për shembull, subvencionimi i pagave, praktikantëve, projekteve sezonale të punësimit, grante për fillimin e biznesit, etj), dhe informacione për migracionin për qëllime të punësimit të rregullt. Qasja në masat aktive të tregut të punës (MATP) për komunitetet jo-shumicë zakonisht sigurohet përmes një kuote për këto komunitete, të parashikuara në skemat e MATP-së. Tabela më poshtë paraqet një përmbledhje të secilës MATP të ofruar nga APRK dhe QAP për anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali për vitet 2017, 2018 dhe 2019.

Tabela 12: Numri i Romëve dhe Ashkalive në MATP

Lloji i MATP-së	2017	2018	2019
Nr. i përfituesve të MATP-së - Trajnimi në vend pune	47	23	13
Nr. i përfituesve të MATP-së - Punë publike	23	5	20
Nr. i përfituesve të MATP-së - Subvencione për paga	30	10	9
Nr. i përfituesve të MATP-së - Vetëpunësimi	9	26	11
Nr. i përfituesve të MATP-së - Praktika në punë	7	17	28
Nr. i përfituesve të MATP-së - Aftësimet Profesionale	127	86	61
Nr. i përfituesve të MATP-së - Gjithsej	243	118	182
Nr. i ndërmjetësimeve të Punësimit nga OE	91	215	193
Gjithsej	**334**	**333**	**335**

2.1. Niveli i përmirësuar i punësimit të komuniteteve Rom dhe Ashkali

MPMS përmes Zyrave për Punësim ofron shërbime të ndryshme për punëkërkuesit, përfshirë edhe shërbimet e këshillimit, ndërmjetësimit në punësim, trajnimit profesional dhe pjesëmarrjes në skemat e ndryshme të masave aktive të tregut të punës (për shembull, subvencionimi i pagës, praktikanteve, projekte të punësimit sezonal, granteve për biznese fillestare etj). Si dhe informata për migrimin për qëllime të punësimit të rregullt. Qasja në masat aktive të tregut të punës (MATP) për komunitetet jo-shumicë zakonisht sigurohen përmes kuotave të vendosura për këto komunitete, të cilat përcaktohen në kuadër të skemave të MATP.

Për të arritur objektivat, aktivitetet e mëposhtme janë planifikuar të zbatohen në vitin 2017, 2018 dhe 2019. Aktivitetet e përfshira në planin e veprimi përfshinin:

- Hulumtimi, vendosja e treguesve të përgjegjshëm ndaj gjinisë dhe raportimi mbi gjendjen e anëtarëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali në tregun e punës si dhe përfitimet e tyre nga shërbimet/masat e parapara nga MPMS.
- Përmirësimi i përfaqësimit të komuniteteve Rome dhe Ashkali në punësimin në institucione dhe ndërmarrje publike,
- Hulumtimi dhe zbatimi i masave të veprimeve afirmative për punësimin e anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali
- Vlerësimi i nevojave dhe i efektivitetit të shërbimeve të punësimit dhe MATP;
- Dizajnimi/modifikimi i shërbimeve (shtesë) të punësimit dhe MATP, duke përfshirë trajnimin profesional, në përputhje me nevojat e komuniteteve Romë dhe Ashkali;
- Organizimi i fushatave informuese për shërbimet e punësimit të MATP, përshirë edhe trajnimin profesional,
- Promovimi i historive të suksesit të tregut të punës në mesin e komuniteteve Rom dhe Ashkali.

2.1.1. Hulumtimi, vendosja e treguesve specifik për gjininë si dhe raportimi mbi gjendjen e komuniteteve Rome dhe Ashkali në tregun e punës dhe përfitimi i tyre nga shërbimet dhe masat e parapara nga MPMS

Zyrat për Punësim të MPMS e kanë bërë klasifikimin dhe zbërthimin e të dhënave në bazë të etnicitetit, duke përfshirë klafisikimin dhe mbledhjen e të dhënave për numrin e punëkërkuesve të rinj të regjistruar që vijnë nga komunitetet Rom dhe Ashkali.

Të dhënat e ndërlidhura me punësimin apo papunësinë janë regjistruar në Sistemin për Menaxhimin e Informatave të Punësimit nga secila zyra komunale për punësim.

Anëtarët e komuniteteve Rom dhe Ashkali janë përfshirë në MATP të Agjencisë për Punësim. MATP-të janë realizuar nga Agjencia e Punësimit të Republikës së Kosovës (APRK). dhe janë mbështetur në mas të madhe nga GIZ dhe UNDP në partneritet me institucionet e tjera. Shtatë (7) Qendra të Trajnimit Profesional të MPMS kanë ofruar në mënyrë të vazhdueshme trajnim për anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali, si dhe për komunitetet e tjera në 7 rajonet në Kosovë. Trajnimet zgjasin 3 muaj, mbulojnë një fushë të gjerë të profesioneve dhe ofrohen pa pagesë. Ato japin një orientim të qartë për vetë-punësim..

2.1.2. Përmirësimi i pjesëmarrjes së komuniteteve Romë dhe Ashkali në punësimin në institucione dhe ndërmarrje publike

Institucionet e Kosovës kanë vazhduar punën e tyre drejt përfshirjes së komuniteteve në projekte publike dhe në përmirësimin e nivelit të punësimit, megjithëse punësimi është një sfidë e madhe për të gjitha komunitetet në Kosovë.

Një raport i Ministrisë së Administratës Publike (MAP) tregon se që nga fundi i vitit 2019, numri i të punësuarve të komunitetit Rom dhe Ashkali ishte gjithsej 139 në komuna, me një zbërthim sipas sektorëve: 25 të punësuar në administratë, 97 të punësuar në sektorin e arsimit dhe 17 të punësuar në sektorin e shëndetësisë.

MPMS në pjesën e saj për punësimin raporton se bazuar në një raport të MAP, numri i Romëve dhe Egjiptianeve të punësuar në institucionet e nivelit qendror është 15. APRK ka publikuar konkurset për Këshilltar të Punësimit, ku komunitetet minoritare janë inkurajuar të aplikojnë, por sipas raporteve të tyre, asnjë anëtarë i komunitetit Rom dhe Ashkali nuk ka aplikuar për këto vende të punës. Prandaj, nuk është angazhuar asnjë këshilltar për punësim nga radhët e anëtarët e komenteve Romë dhe Ashkali në Agjencia e Punësimit të Republikës së Kosovës.

2.1.3. Hulumtimi dhe zbatimi i masave të veprimit afirmativ për punësimin e komuniteteve Rom dhe Ashkali

MPMS përmes QAP (Qendra e Aftësimit Profesional) ka vazhduar programin e saj të trajnimit për të gjitha komunitetet, përfshirë komunitetin Rom dhe Ashkali në Kosovë.

QAP-të rajonale ofrojnë 30 kurse dhe trajnime të ndryshme falas, nga 1 deri në 3 muaj, si dhe trajnime specifike të ndërmarrësve për vetëpunësim për punëkërkuesit dhe të papunët të regjistruar në zyrat komunale të punësimit, me qëllim përgatitjen e tyre për tregun e punës. Këto aktivitete të QAP-së financohen nga buxheti i MPMS-së. MPMS përmes QAP-ve dhe në bashkëpunim të ngushtë me GIZ-in, fillimisht kanë trajnuar një numër të pjestareve të komunitetit Rom dhe Ashkali dhe më pas ka mbështetur pjesëmarrësit e trajnimit me grante të vetë-punësimit. Vlera e një granti për financimin e një plani të biznesit ishte 4,000 Euro me bashkëfinancim nga GIZ (50%) dhe MPMS (50%). Skema është dëshmuar të jetë shumë e suksesshme dhe është rritur me 300% nga 2017 në 2018. Nga 30 kurse dhe trajnime, në 17 prej tyre morën pjesë kandidatë Rom dhe Ashkali. Të gjithë kandidatët që marrin pjesë

në trajnime për vetë-punësim paraqesin një plan të biznesit dhe pastaj aplikojnë për grant. Janë ndarë gjithsej 27 grante për anëtarët e komunitetit Rom, Ashkali.

2.1.4. Vlerësimi i nevojave dhe efektiviteti i shërbimeve të punësimit nga MATP

Vlerësimi i nevojave dhe efektiviteti i shërbimeve të punësimit, trajnimeve profesionale dhe MATP-së theksohen në planin e punës së APRK-së, ku aktivitete specifike janë të rezervuara për komunitetet. Performanca e secilës masë dhe MATP-së është projektuar në SIMP.

2.1.5. Dizajnimi / modifikimi shtesë i MATP-së, duke përfshirë trajnimet profesionale, bazohet në nevojat e shërbimeve të punësimit të komunitetit Rom dhe Ashkali

Në mbështetje të MATP-së, MPMS, Agjencia e Punësimit dhe Zyrat Rajonale ofrojnë ndërmjetësim per punësim për punëkërkuesit e të gjitha komuniteteve. Ndërmjetësimi për punësim si veprimtari e shërbimit të punësimit realizohet nga zyrat rajonale të punësimit përmes hulumtimit të tregut të punës dhe kërkesave të punëdhënësve. APRK-ja ka nënshkruar një marrëveshje bashkëpunimi me VORAE për përfshirjen dhe regjistrimin e komunitetit Rom dhe Ashkali mbi të dhënat e papunësisë dhe përfshirjen e tyre në MATP, si trajnim praktik në vendin e punës.

2.1.6. Organizimi i fushatave informuese për shërbimet e punësimit dhe MATP, përfshirë trajnimet profesionale

MPMS në bashkëpunim me ministritë e tjera të linjës, zyrat rajonale të punësimit dhe mbështetjen e donatorëve ka punuar në përmirësimin e kornizës ligjore për AAP dhe trajnime brenda ndërmarrjes dhe MATP-ve.

Përmes masave të ndryshme, marrëveshjeve dhe punëtorive, MPMS-ja u përpoq të përfshijë më për së afërmi komunitetin Rom dhe Ashkali në programin e saj të përbashkët me Agjencinë e Pyjeve të Kosovës, megjithatë interesimi i këtij komuniteti mbetet i ulët. MPMS dhe MBPZHR nënvizon përfshirjen e pjesëtareve Rom dhe Ashkali në punë publike dhe projekte për punësim.

Në përpjekje të tjera, Rregullorja e re për MATP me qëllim të kombinimit më të mirë të trajnimit AAP dhe trajnimit të ndërmarrjeve u miratua në mars të vitit 2018. Thirrja për Grante dhe Subvencione bëhet për çdo vit nga MBPZHR-ja për të gjitha komunitetet në Kosovë. MBPZHR-ja raportoi se rreth 6 punëtori specifike dhe aktivitete të tjera ishin organizuar nga MBPZHR-ja për komunitetin Rom dhe Ashkali në vitin 2018 në lidhje me zhvillimin e bujqësisë dhe vetë-punësimin në bujqësi.
Rreth pesë (5) Projekte të Investimeve Kapitale u realizuan përmes Agjencisë së Pyjeve të Kosovës, ku morën pjesë një numër i madh i punëtorëve, por pjesëmarrja sipas përkatësisë etnike nuk dihet, pasi të dhënat e siguruara nuk janë të ndara sipas përkatësisë etnike.

2.1.7. Promovimi i storieve të suksesit në tregun e punës nga ana e pjesëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali

Ka pasur disa takime ndërgjegjësimi që janë zhvilluar në disa prej komunave me të rinj pjesëmarrës nga komuniteti Rom dhe Ashkali, ku morën pjese lehtësues dhe përfaqësues nga APRK-ja, zyrat rajonale të punësimit, qendrat e formimit profesional dhe organizatat e shoqërisë civile. Në këto takime u prezantuan punësimi, formimi profesional dhe shërbimet e tjera të MATP-së të ofruara nga APRK-ja andaj përfitimet e marra nga pjesëtarët e rinj të komunitetit janë të dukshme, nëse marrin pjesë në këto masa.

Përfshirja në Masat Aktive të Tregut të Punës

Politikat aktive të tregut të punës (PATP-të) janë mjete të rëndësishme politike për të rritur mundësitë e punësimit për punëkërkuesit dhe për të përmirësuar përputhjen midis punëve dhe punëkërkuesve. PATP-të mund të kontribuojnë në punësimin dhe rritjen ekonomike dhe të zvogëlojnë papunësinë dhe varësinë e përfitimeve. PATP-të mund të shkojnë nga ofertat institucionale dhe ato të trajnimit në vendin e punës mbi stimuj indirekt të punësimit (ruajtja e vendeve të punës, ndarja e vendeve të punës, subvencione për rekrutim) deri në krijimin e punësimit të strehuar dhe të mbështetur ose sigurimin e krijimit të drejtpërdrejtë të punës përmes skemave publike të punës dhe stimujve për start-up.

Krahasuar me vitet e tjera, është arritur përparim më i mirë në përfshirjen e komuniteteve Rom dhe Ashkali në Masat Aktive të Tregut të Punës (MATP), pasi që punësimi në sektorin publik ka stagnuar. Përfshirja më e gjerë në MATP mund t'i atribuohet programeve dhe projekteve në mbështetje të MATP-ve.

Grafiku 8 - Numri i anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali në Masat Aktive të Tregut të Punës

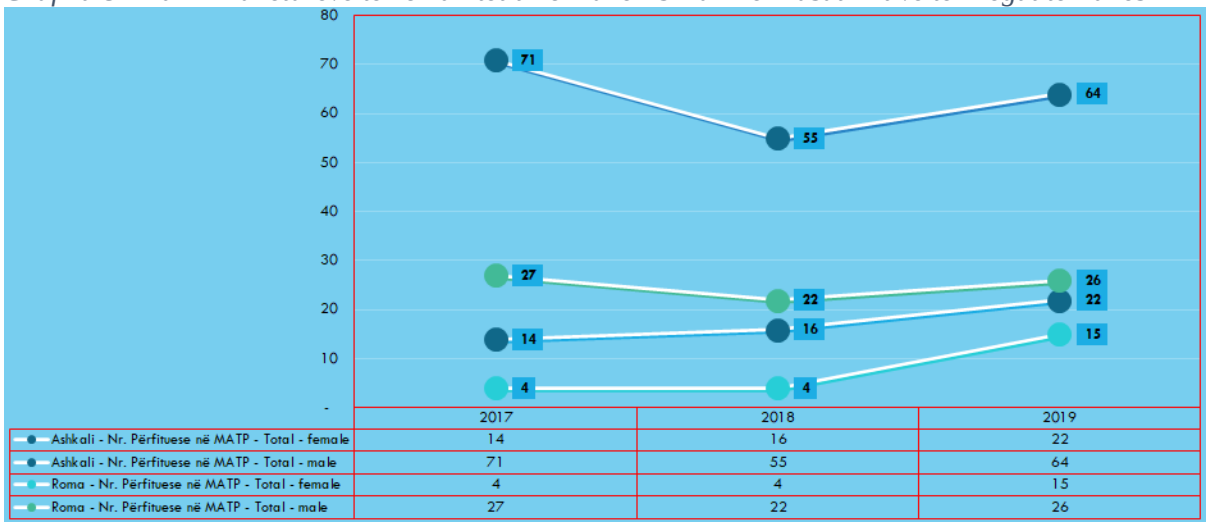

Burimi 5: Baza e të dhënave administrative të MPMS-së

Një total prej 182 pjesëtarësh të komuniteteve Rom dhe Ashkali po përfitonin nga MATP në vitin 2019, në krahasim me vitin 2017 ky numër ishte me i vogël me një total prej 116 përfitues. Kjo paraqet një rritje prej 60%. Ndërsa raportohet përparim në MATP, vërehet një ngecje në punësimin e përgjithshëm të komuniteteve.

5.2.2 Mirëqenia sociale

Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale e Kosovës (MPMS) është një institucion qendror përgjegjës për zhvillimin e politikave dhe adresimin e të gjitha çështjeve në lidhje me punën, punësimin, aftësimin profesional, politikën sociale dhe mbrojtjen sociale në Kosovë.

Përkundër rritjes ekonomike, rreth 30% e kosovarëve jetojnë me më pak se 1.70 euro në ditë (kufiri i varfërisë absolute), derisa 10.3% janë jashtëzakonisht të varfër. Varfëria është veçanërisht e lartë për grupet vijuese: familje të drejtuara nga gra (40%), persona me arsimim të ulët (36% për ata që nuk kanë mbaruar arsimin zyrtar dhe 33% për persona me arsim fillor) (30%), fëmijë (33%), persona me aftësi të kufizuara (79%) ose pensione (44%), të papunë (36%), dhe familje me më shumë se katër fëmijë, (34%).

Skemat e mbrojtjes sociale janë një përbërës nën përgjegjësinë e MPMS-së dhe komunave dhe rregullohen me ligje përkatëse, të cilat përfshijnë Ndihmën Sociale, Shërbimet Sociale dhe skemat e ndryshme të pensioneve. Ndihma Sociale dhe Shërbimet Sociale ofrohen kryesisht nga Qendrat për Punë Sociale (QPS), si institucione të decentralizuara të sigurimeve shoqërore me një rrjet të gjerë dhe solid të vendosura në secilën komunë, dhe Transferet e pensioneve administrohen nga Departamenti i Pensioneve të MPMS-së dhe zyrat e saj rajonale.

Punësimi dhe mbrojtja sociale janë rrugë të domosdoshme për zhvillimin socio-ekonomik, uljen e varfërisë dhe dinjitetin njerëzor. Skema e ndihmës sociale e MPMS-së në vitet e fundit ka mbështetur njerëzisht anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali duke rritur në baza vjetoret numrin e përfituesve të këtyre skemave për këtë komunitet.

Tabelat dhe grafikonet më poshtë paraqesin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit sipas objektivit dhe sipas burimit të planifikuar të financimit.

Tabela 13: Buxheti i Strategjisë sipas Objektivave të Punësimit dhe Mirëqenies Sociale

Objektivat	Buxheti i Planifikuar 2017-2019
2.2. Pjesëmarrje e përmirësuar në skemat e mbrojtjes sociale	€ 1,631,038
Buxheti i përgjithshëm i planifikuar	**€ 1,631,038**

Plani i veprimit të strategjisë jep një përqindje të buxhetit që duhet të mbulohet nga burimi i financimit, ku planifikon mbulimin e strategjisë me 24% nga donatorët dhe 76% nga Buxheti i Kosovës.

Buxheti i Planifikuar nga Burimi i Financimit	% e Fondeve
Fondet e donatorëve	24%
Buxheti i Kosovës	76%
Gjithsej	**100%**

Chart 4: Buxheti i Strategjise për Mirëqënien Sociale sipas Burimit të Financimit në Euro

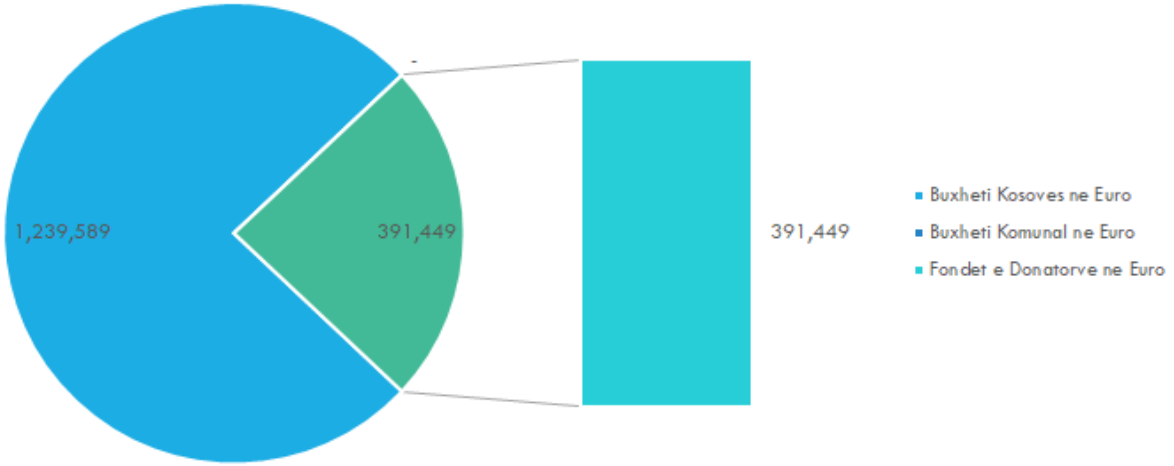

Tabela 14: Shpenzimet e strategjisë së MPMS për punësimin dhe mirëqenien sociale

Shpenzimet sipas sektorit	2017	2018	2019	Gjithsej
Shpenzimet e MPMS për Mbrojtjen Sociale	2,792,215	3,412,720	3,279,504	9,484,439
Gjithsej	**2,792,215**	**3,412,720**	**3,279,504**	**9,484,439**

Tabela më poshtë jep një përmbledhje krahasuese mbi skemat e mbrojtjes sociale të përfshirjes së komuniteteve rom dhe ashkali për 3 vjet me radhë, 2017, 2018 dhe 2019.

Tabela 15: Numri i përfituesve rom dhe ashkali sipas skemave sociale

Lloji i shërbimit social	2016	2017	2018	2019
Nr. i përfituesve të pensioneve bazë		479	555	647
Nr. i përfituesve të pensionit për personat me aftësi të kufizuar		217	212	208
Nr. i ndihmave emergjente të paguara		22	20	
Nr. i familjeve që përfitojnë subvencione të energjisë elektrike		2,279	2,379	2,371
Nr. i familjeve që përfitojnë ndihmë sociale		2,279	2,379	2,371
Nr. i anëtarëve të familjeve që përfitojnë ndihmë sociale	10,501	10,700	11,148	11,121

Një përmbledhje e shumave totale të disbursuara nga disa nga skemat e mbrojtjes nën përgjegjësinë e MPMS për vitet 2016, 2017, 2018 dhe 2019 jep tabelën e mëposhtme:

Tabela 16: Transferet e MPMS sipas Skemës së Mbrojtjes Sociale në euro

Lloji i Shërbimeve Sociale	2016	2017	2018	2019
Shuma e disbursuar për Fëmijët në shtëpitë me bazë në komunitet në euro			56,600	
Shuma e disbursuar për ndihmë sociale në euro	2,568,530	2,700,315	3,294,120	3,279,504
Shuma e disbursuar nga ndihma emergjente në euro		2,200	4,000	

Shuma e shpërndarë për fëmijët nga skema e pensionit të personave me aftësi të kufizuar në euro	110,000	108,000	79,000	
Gjithsej	**2,678,530**	**2,810,515**	**3,433,720**	**3,279,504**

Përveç mbështetjes financiare, MPMS-ja, përmes qendrave të saj të punës sociale në komuna, ofron shërbime sociale, duke përfshirë: shërbime të këshillimit familjar, shërbimet për mbrojtjen e fëmijëve, shërbimet për fëmijët e braktisur, shërbimet për birësimin e fëmijëve; banim për personat e moshuar dhe personat me aftësi të kufizuara që kanë mungesë kujdesi familjar, shërbime për raste të dhunës në familje dhe shërbime për integrimin e viktimave të trafikimit. Familjet ku fëmija është vendosur për përkujdesje familjare kanë të drejtë për ndihmë financiare deri në 150 euro në muaj, ndërsa kur një fëmijë vendoset me anëtarët e familjes, familja pranuese mbështetet me 75 euro në muaj.
QPS-të e vendosura në secilën komunë ofrojnë rreth 54 lloje të shërbimeve sociale të decentralizuara për të gjitha komunitetet pa paragjykime mbi përkatësinë etnike në Kosovë, përfshirë anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali.
Tabela më poshtë jep një përmbledhje krahasuese të shërbimeve sociale të ofruara nga QPS-të mbi baza historike nga 2015 deri në 2019.

Tabela 17: Numri i Rasteve të Shërbimeve Sociale të siguruara nga QPS-të për komunitetin Rom dhe Ashkali

Lloji i Shërbimit Social / Viti	2015	2017	2018	2019	Total
Fëmijët e braktisur	8	7	6	8	21
Fëmijët e abuzuar	5	4	1	5	10
Fëmijët e prindërve që nuk u lejohet të kryejnë detyrën prindërore	1	1	1	6	8
Fëmijët me sjellje asociale	8	15	7	10	32
Klientët me aftësi të kufizuara - të rriturit		2		1	3
Klientët me aftësi të kufizuara - fëmijët		2			2
Puna e rrezikshme e fëmijëve	7	43	39	7	89
Këshillimi martesor	24	29	30	33	92
Martesat e të miturve	11	6	11	6	23
Të miturit në konflikt me ligjin	15	13	15	13	41
Jetimët	1	5		2	7
Viktima të dhunës në familje	11	18	20	25	63
Viktima të krimeve seksuale	2		1	3	4
Klientë të tjerë - Shërbime administrative	195	131	110	116	357
Numri total i rasteve	**288**	**276**	**241**	**235**	**752**

2.2. Pjesëmarrja e përmirësuar e familjeve të komuniteteve rom dhe ashkali në skemat e mbrojtjes dhe shërbimet sociale

Për të arritur objektivat, aktivitetet vijuese u planifikuan dhe u zbatuan plotësisht ose pjesërisht në vitet 2017, 2018 dhe 2019. Aktivitetet e parashikuara në planin e veprimit përfshijnë:

- ofrimi i mirëqenies sociale për familjet e varfra të këtyre komuniteteve,
- vlerësimi i mbështetjes shtesë për përfituesit e ndihmës sociale,
- identifikimi i fëmijëve dhe personave me nevoja të veçanta,
- fushata informuese për skemat e mirëqenies dhe shërbimet sociale,
- analiza e cilësisë së shërbimeve sociale dhe identifikimi i shërbimeve të reja sociale,
- ndërtimi i aftësive të zyrtarëve komunalë për përmirësimin e shërbimeve sociale.

2.2.1. Vlerësimi i mbështetjes shtesë të nevojshme për përfituesit e shërbimeve sociale

MPMS-ja ofron ndihmë sociale për të gjitha komunitetet në Kosovë, përfshirë komunitetin Rom dhe Ashkali. Sipas Kushtetutës së Republikës së Kosovës, qasja në Skemat e Mbrojtjes Sociale u jepet të gjitha komuniteteve në mënyrë të barabartë. MPMS-ja dhe Qendrat për Punë Sociale (CPS) janë përgjegjës për Skemën e Ndihmës Sociale. CPS-ja për secilin aplikues mbledh dhe analizon të dhënat për madhësinë, strukturën dhe kushtet e jetesës së familjeve që përfitojnë nga skemat e mirëqenies sociale. Secila familje që aplikon dhe riaplikon për ndihmë sociale vizitohet nga ekipi i CPS-së, i cili përbëhet nga tre anëtarë, njëri prej të cilëve është i nevojshëm për të qenë menaxher i çështjes. Shuma mujore e ndihmës sociale për një familje përcaktohet nga numri i anëtarëve të familjes dhe kostoja e konsumatorit të shportës së mallrave. Shuma minimale (familja me një anëtar) është 50,00 euro, ndërsa 150,00 euro është shuma maksimale (familja me 15 anëtarë). Përveç ndihmës bazë, familja përfituese e mirëqenies sociale do të marrë 5,00 euro në muaj për secilin fëmijë nga 0-18 vjeç si një formë e ndihmës së fëmijëve, me qëllim të inkurajimit të arsimit dhe përmirësimit të shëndetit të tyre. Familjet dhe përfituesit e tjerë të skemës së Ndihmës Sociale janë mbështetur edhe me subvencione për kostot e energjisë elektrike shtëpiake.

Për shlyerjen e borxhit të energjisë elektrike për të gjitha komunitetet, përfshirë Rom dhe Ashkali, çdo vit Qeveria ndan një fond prej 4.5 milion eurosh për të subvencionuar një pjesë të energjisë elektrike të përdorur nga përdoruesit (familjet) sipas Skemës së Ndihmës Sociale. Secila amvisëri është subvencionuar (paguar borxhin e energjisë elektrike) mesatarisht me 270 KEh ose 11,27 euro në muaj, duke arritur gjithsej shumën vjetore prej 135,00 euro.

MPMS-ja dhe QPS-të për të gjitha familjet që janë përfituese të Skemës së Ndihmës Sociale, ofrojnë mbështetje shtesë financiare, në disa raste ofrohet edhe në rrethana të jashtëzakonshme, siç janë ceremonitë e varrimit për anëtarët e familjes, dëmtimi i shtëpisë së shkaktuar nga zjarri, tërmeti ose përmbytja , etj. Shuma e përfitimit sillet prej 100 euro deri në 300 euro sipas kësaj skeme dhe jepet vetëm një herë në vit për të njëjtën nevojë / kërkesë.

2.2.2. Identifikimi i fëmijëve dhe personave me nevoja të veçanta

MPMS ka prezantuar në vitet e kaluara një Skemë të Mbrojtjes Sociale për fëmijë me nevoja të veçanta, e cila ofron mbështetje financiare për ta dhe familjet e tyre. Grupi i synuar janë fëmijë me aftësi të kufizuara të përhershme të moshës 1-18 vjeç dhe identifikimi i fëmijëve bëhet përmes QPS-ve dhe divizionit përkatës në MPMS-ë. Pakoja e ndihmës financiare përmban 100,00 euro për çdo fëmijë.

2.2.3. Fushata informuese për skemat e mirëqenies dhe shërbimet sociale

Sipas te dhenave mga ministria dhe nga vet komunat, pikerisht nga drejtoratete e mireqenies sociale zyrtaret ne vazhdimesi e informojne qytetaret per drejtat e tyre nga perfitimet nga skemat e mireqenies sociale dhe sherbime sociale.

2.2.4. Analiza e cilësisë së shërbimeve sociale dhe identifikimi i shërbimeve të reja sociale

MPMS përmes rrjetit të saj të QPS-ve dhe OJQ-ve që ishin subvencionuar në trajtimin e dhunës në familje dhe viktimave të trafikimit, kanë kryer shërbime mbrojtëse për Komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian të kërcënuar nga dhuna në familje. Shtatë (7) OJQ aktive që merren me dhunën në familje janë mbështetur nga MPMS-ja në vitin 2018.

Raportet e shënimeve të QPS-ve tregojnë se 33 viktima të dhunës në familje që i përkisnin komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian kanë përfituar nga shërbimet e QPS-ve dhe OJQ-ve.

Ministria e Punëve të Brendshme (MPB) përmes Departamentit për ri-integrim vetëm për periudhën janar-shtator të vitit 2018 ka ofruar një sërë shërbimesh për anëtarët e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian. Shërbimet e ofruara përfshijnë shërbimin e transportit në vendin e origjinës për të kthyerit, banimin e përkohshëm dhe akomodimin në Qendrën e Akomodimit 7 ditor, banimin afatgjatë përmes akomodimit në shtëpi me qira, rinovimet e shtëpive, pajisjet e shtëpive me aksesore dhe mobilje, paketën e ndihmës për dimër, si dru për ngrohje, grante për vetë-punësim dhe ndërmjetësim në punë dhe trajnime në vend pune.

2.2.5. Ndërtimi i kapaciteteve të zyrtarëve komunal për të përmirësuar shërbimet sociale

Gjatë vitit 2018 dhe 2019, *Save the Children* në partneritet me Qendrën evropiane për politikë dhe kërkime sociale zbatuan projektin e financuar nga BE "Mbështetje për shërbime sociale më të mira për grupet më të cenueshme" dhe mbajtën disa punëtori në të gjitha rajonet e Kosovës. Temat kryesore të mbuluara nga projekti përfshinin ofrimin e shërbimeve sociale, buxhetimin për shërbime sociale, planifikimin strategjik dhe monitorimin e shërbimeve sociale. Këshilli i Përgjithshëm për Shërbime Sociale dhe Familjare dhe *Terre des Hommes* kanë lidhur një marrëveshje bashkëpunimi, e cila po zbatohet. Ofrimi i shërbimeve sociale për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian si grupe të cenueshme ishte një përparësi kryesore në agjendën e trajnimeve.

Përfshirja në Ndihmën Sociale

Nga ana tjetër për të lehtësuar varfërinë dhe për të përmirësuar mirëqenien sociale të komuniteteve Rom dhe ashkali, MPMS-ja dhe komunat me rrjetin e Qendrave për Punë Sociale (CSË) të vendosura në secilën komunë rregullisht ofrojnë Ndihmë Sociale dhe Shërbime Sociale.
Të dhënat e disponueshme tregojnë arritjen e përparimit të konsiderueshëm në përfshirjen e këtyre komuniteteve në skemën e ndihmës sociale dhe në ofrimin e shërbimeve sociale

Grafiku 5 -Nr. i Anëtarëve të Komunitetit Rom dhe Ashkali që përfitojnë Ndihmë Sociale

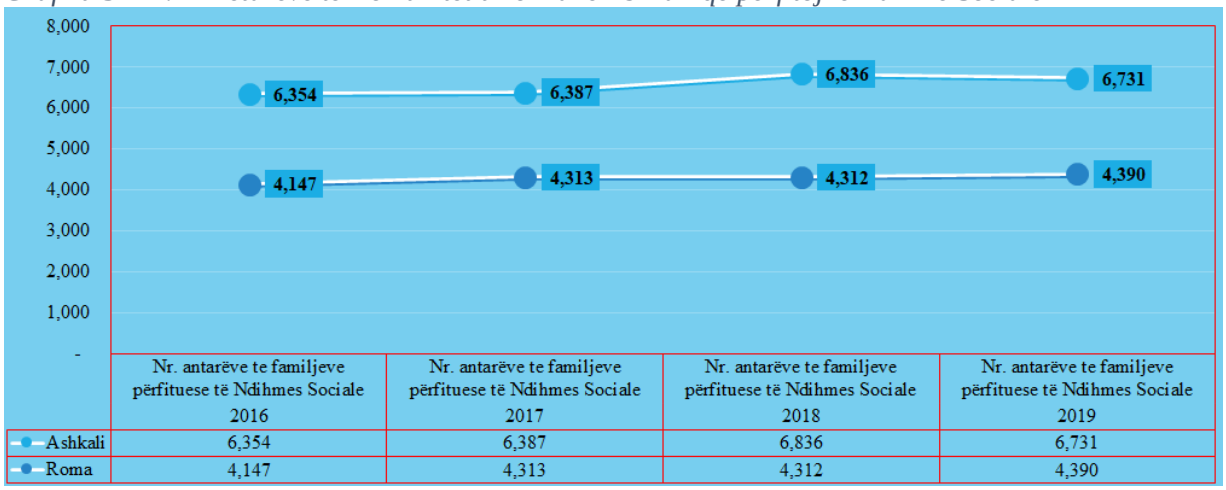

Burimi 6: Baza e të dhënave administrative MPMS

Numri i anëtarëve të komunitetit që përfitojnë nga Skema e Ndihmës Sociale në vitin 2015 ishte 8,095 dhe 11.112 deri në fund të vitit 2019. Gjithsej 3,026 anëtarë më shumë të këtij komunitetet po përfitonin nga ndihma sociale në vitin 2019 në dallim prej vitit 2016. Kjo paraqet një rritje prej 7% të shkallës së përfshirjes në skemën e ndihmës sociale

Grafiku 6 - Shuma e paguar të Ndihmës Sociale për komunitetin Rom dhe Ashkali

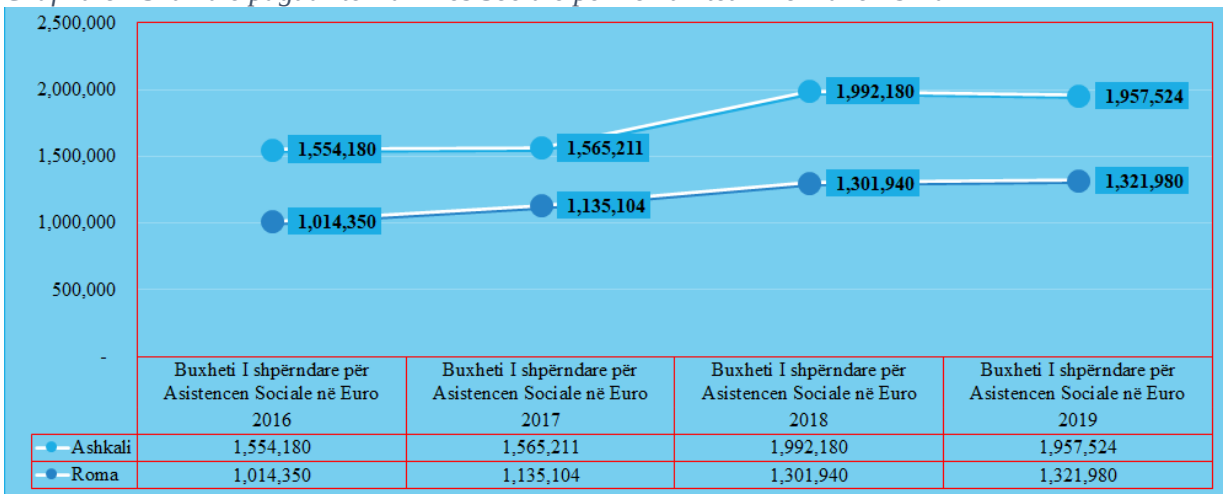

Burimi 13: raportet vjetore të MPMS-së

Shuma e paguar nga MPMS-ja nga Skemat e Ndihmës Sociale është rritur në mënyrë të qëndrueshme për 30% në periudhën e viteve 2016-2019

Përfshirja në Ndihmën Emergjente

Qendrat për Punë Sociale (QPS) të vendosura në secilën komunë ofrojnë një ndihmë urgjente sim jet për raste emergjente për të ndihmuar njerëzit më të varfër me ushqim emergjent dhe banim, vdekje etj. Gjithsej 39 anëtarë të komunitetit romë dhe ashkali që kanë marrë këtë lloj asistence.

Grafiku 7: Numri i Asistencave Sociale Emergjente, dhënë për anëtarët e Komunitetit Rom dhe Ashkali

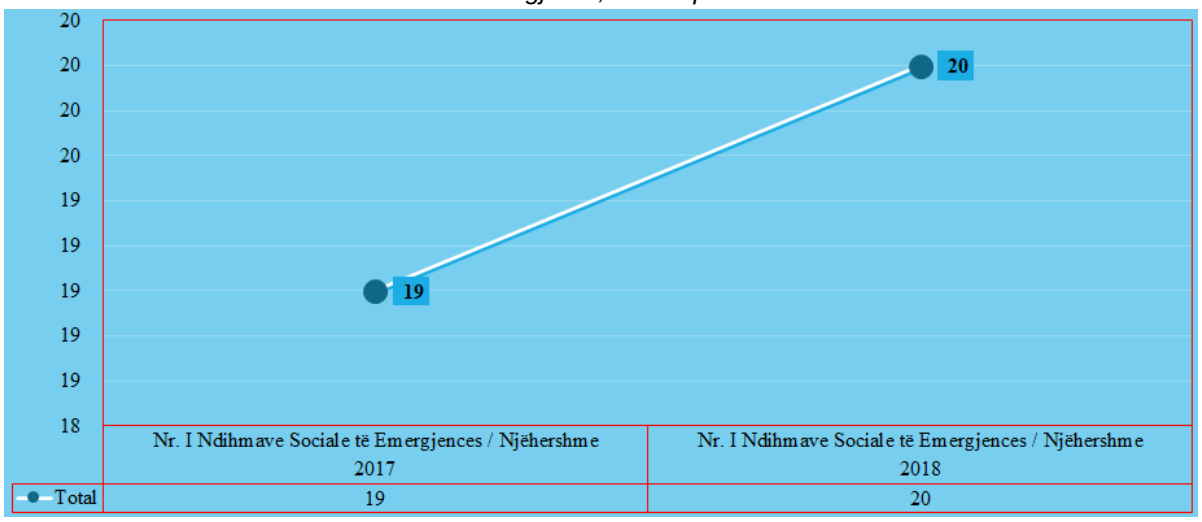

Burimi 7: Raporti Vjetor i MPMS-së

Përfshirja në skemat pensionale

Sistemi i pensioneve në Kosovë është i organizuar në tre shtylla. Shtylla e parë përfshin pensionin bazë të moshës, pensionin e pagesës së kontributeve, pensionet e hershme dhe të veçanta për kategoritë që nuk kanë kontribuar në fondin e pensioneve. Kjo shtyllë financohet nga buxheti i rregullt i shtetit. Shtylla e dytë përfshin kursime të detyrueshme të pensioneve në llogari individuale në Fondin Pensional të Kosovës ku punëdhënësit dhe punonjësit kontribuojnë me 5% të pagës. Kjo shtyllë administrohet nga Trusti Pensional i Kosovës. Shtylla e tretë përfshin kursime shtesë vullnetare, një pjesë e të cilave është e liberalizuar për fonde private në Kosovë. Në vitin 2016, vetëm 160 Romë dhe 146 Anëtarë Ashkali kanë marrë pensione bazë, duke zënë vetëm 0.2% të numrit të përgjithshëm të përfituesve nga kjo skemë pensionesh.

Grafiku 12 - Numri i përfituesve të pensioneve bazë të anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali

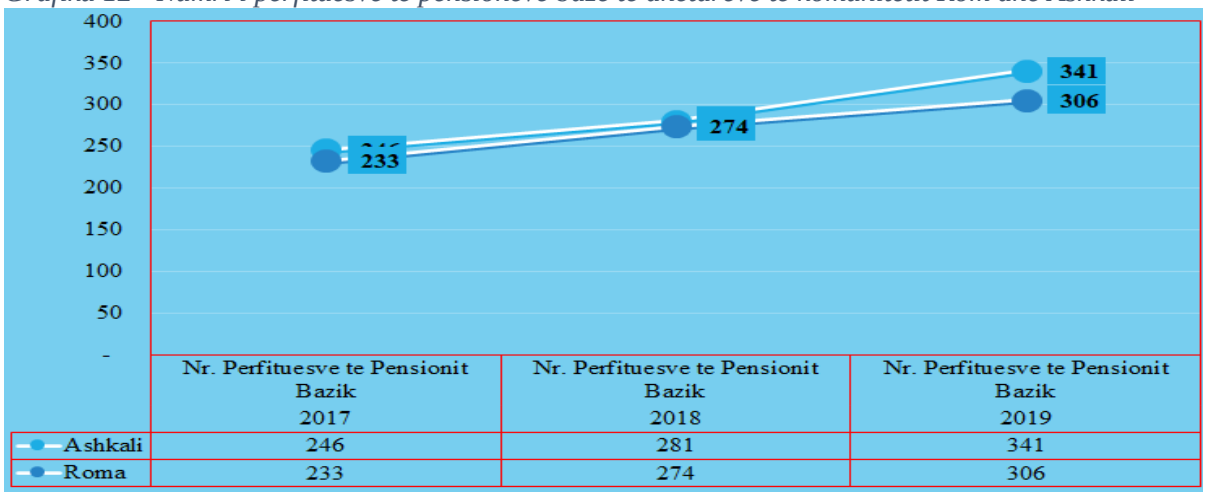

Burimi 15: Raporti Vjetor i MPMS-së

Përfshirja në Shërbimet Sociale

QPS-të e vendosura në secilën komunë ofrojnë rreth 54 lloje të shërbimeve sociale të decentralizuara për të gjitha komunitetet pa paragjykime mbi përkatësinë etnike në Kosovë, përfshirë anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali.

Chart 8: Numri dhe lloj i sherbimeve sociale të ofruara nga QPS-të për komunitetet Rom dhe Ashkali

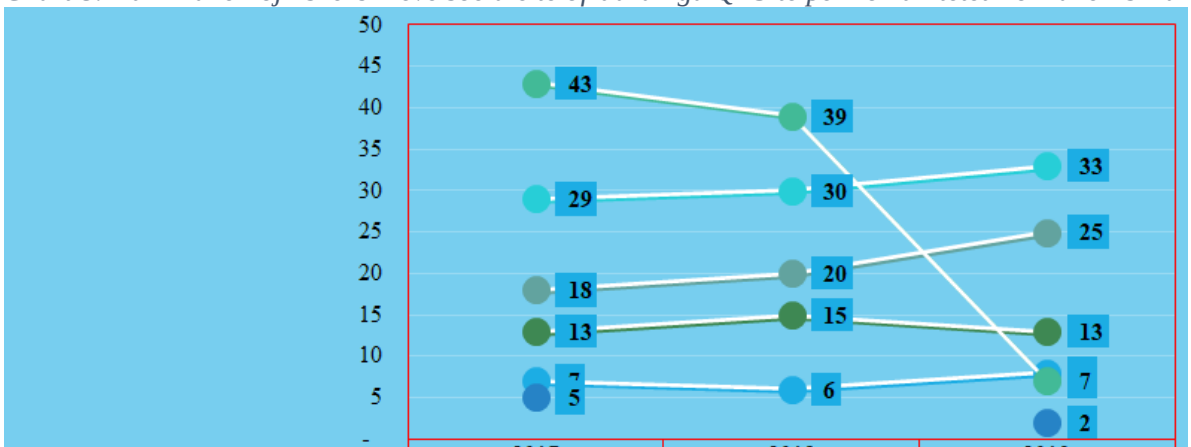

	2017	2018	2019
ShS-Fëmijët e braktisur	7	6	8
ShS-Fëmijët jetim	5		2
ShS-Këshilla martesore	29	30	33
ShS-Puna e rrezikshme e fëmijëve	43	39	7
ShS-Të miturit në konflikt me ligjin	13	15	13
ShS-Viktimat e dhunës familjare	18	20	25

Siç mund të vërehet nga grafiku lart, anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali po përdorin gjithnjë e më shumë shërbimet sociale të ofruara nga QPS-të. Një rritje mund të vërehet në këshillimin martesor i cili njëkohësisht është duke ndikuar në uljen e numrit të martesave të hershme. Zhvillime pozitive mund të vërehen edhe në uljen dhe eleminimin e punëve të rrezikshme për fëmijët etj.
Një trend në rritje mund të vërehet në kategorinë e dhunës në familje që duhet të analizohet më thellë dhe të adresohet.

5.3 Shëndetësia

Qasja në shërbime shëndetësore ishte artikuluar si një nga sfidat kryesore në lidhje me anëtarët e komuniteteve Rom dhe Ashkali. Raporte të shumta vën në pah faktorët financiarë dhe jo-financiarë që ndikojnë në qasjen për shërbimet shëndetësore nga këto komunitete.

Strategjia e mëparshme theksoi një nivel shumë të ulët të shfrytëzimit të shërbimeve parandaluese të kujdesit shëndetësor nga ky komunitet. Vetëm 4% e komunitetit kanë pasur më shumë se një nga shfaqjet vijuese: mamografi, testi i diabetit, testi i kancerit të qafës së mitrës, testi i kancerit të prostatës ose ndonjë test tjetër për sëmundjet seksualisht të transmetueshme. Procedura më e përdorur për kujdesin parandalues të përdorur nga persona mbi moshën 30 vjeç është mamografia.

Ministria e Shëndetësisë ka mbledhur dhe analizuar të dhëna dhe raporte mbi shfrytëzimin e shërbimeve shëndetësore nga të gjitha komunat me popullsi Rom dhe Ashkali. Raportet nga të gjitha komunat tregojnë se komuniteti Rom, Ashkali dhe Egjiptian po përdor vazhdimisht shërbimet shëndetësore në Qendrat e Mjekësisë Familjare të Kujdesit Shëndetësor përmes Kosovës dhe se nuk ka diskriminim sipas prejardhjes së pacientëve dhe përkatësisë etnike

Tabela vijuese përmbledh qëllimin në kapitullin e shëndetit për komunitetin Rom dhe Ashkali nga e tërë përmbajtja e tij, duke përshkruar objektivat, aktivitetet e planifikuara dhe të përfunduara.

Tabela 18: Aktivitetet e strategjisë sipas qëllimit mbi shëndetin

Objektivat	Nr. i aktiviteteve të planifikuara	Nr. i aktiviteteve të kryera	% e përfundimit
3.1. Qasje e përmirësuar në shërbimet shëndetësore	7	6	85%
3.2. Sjellja e përmirësuar dhe rutinat shëndetësore	7	5	72%
3.3. Një mjedis i shëndetshëm i krijuar	3	2	67%
Gjithsej aktivitetet	**17**	**13**	**76%**

Tabelat dhe grafikonet më poshtë paraqesin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit sipas objektivit dhe sipas burimit të planifikuar të financimit.

Një total prej 265,000 eurosh ishte planifikuar për periudhën tre vjeçare të planit të veprimit të strategjisë për kapitullin e arsimit, ndërsa i ndarë sipas objektivit, me të cilin 90,000 euro ishin alokuar për objektivin 3.1. për përmirësimin e aksesit në shërbimet e kujdesit shëndetësor, 95,000 Euro janë ndarë për objektivin 3.2. për përmirësimin e sjelljes dhe rutinave shëndetësore dhe 80,000 Euro në objektivin 3.3. për një mjedis të shëndetshëm dhe për ngritjen e vetëdijes për shëndetin.

Tabela 19: Buxheti Strategjik sipas qëllimit për shëndetin

Objektivat	Buxheti i planifikuar 2017-2019
3.1. Qasje e përmirësuar në shërbimet shëndetësore	90,000 euro
3.2. Sjellja e përmirësuar dhe rutinat shëndetësore	95,000 euro
3.3. Një mjedis i shëndetshëm i krijuar	80,000 euro
Gjithsej buxheti i planifikuar	**265,000 euro**

Buxheti i Planit të Veprimit parashikoi një total prej 111.300 Euro ose 42% që do të financohej nga donatorët, dhe 153,700 EUR të mbulohen nga Buxheti i Kosovës. Tabela dhe grafiku më poshtë japin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit nga burimi i planifikuar i financimit.

Buxheti i planifikuar sipas burimit të financimit	% financimit
Fondet e donatorëve	42%
Buxheti i Kosovës	58%
Buxhetet komunale	0%
Gjithsejt	**100%**

Chart 9: Buxheti i Strategjisë për Shëndetësi sipas Burimit të planifikuar të Financimit në Euro

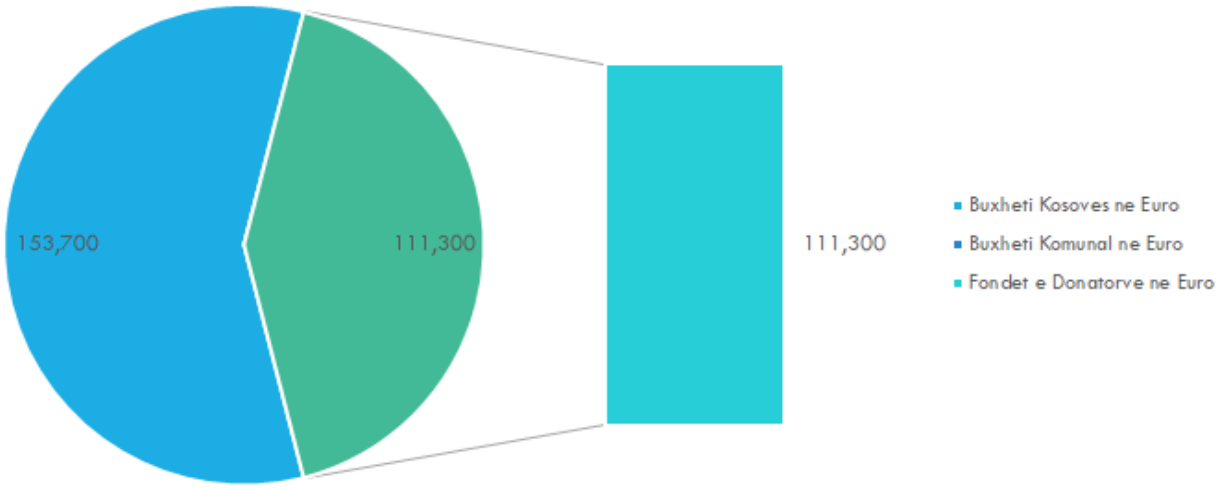

Tabela 20: Shpenzimet për Strategjinë e Ministrisë së Shëndetësisë në Shëndetësi

Shpenzimet sipas sektorit	2017	2018	2019	Gjithsej
Shpenzimet e MSH-së në shëndetësi	**50,000**	**50,000**	**50,000**	**150,000**

3.1. Qasja e përmirësuar në shërbimet shëndetësore për anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali

Sipas vlerësimit të sektorit në këtë strategji, deri në vitin 2016, vetëm 30% e fëmijëve nga komuniteti Rom, Ashkali dhe Egjiptian morën vaksinimet e rekomanduara deri në ditëlindjen e tyre të parë, ndërsa 79% e fëmijëve të moshës 24-36 muaj kanë libreza të regjistruara të imunizimit.

Për të arritur rezultatet e pritura më lart dhe qëllimin, aktivitetet vijuese u planifikuan dhe u ndërmorën gjatë periudhës së viteve 2017-2019:

- zbatimi i aktiviteteve për kontrollimin e kancerit të gjirit,
- zbatimi i vizitave në shtëpi për nënat dhe fëmijët dhe grupet e tjera të cenueshme,
- aktivitete shtrirjes tek popullata e cenueshme,
- masat institucionale që përmirësojnë qasjen në shërbimet shëndetësore,
- monitorim i vazhdueshëm i qasjes në shërbimet e kujdesit shëndetësor.

3.1.1. Zhvillimi i aktiviteteve për kontrollimin e kancerit të gjirit

Në vitin 2017, Qendra Klinike Universitare e Kosovës (QKUK) ka ndërmarrë aktivitete / masa parandaluese për kancerin e gjirit, si ekzaminimi i hershëm për kancerin e gjirit dhe ekzaminimet me mamografi. Si rezultat i aktiviteteve të ndërmarra, 730 gra nga komuniteti Rom, Ashkali dhe Egjiptian i janë nënshtruar ekzaminimit për kancerin e gjirit. Ministria e Shëndetësisë (MSH) në vitin 2018 ka blerë pajisje mjekësore në vlerë prej 50,000 euro dhe ia ka dorëzuar atë Qendrës së Shëndetit Familjar me numrin më të madh të anëtarëve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

3.1.2. Zbatimi i vizitave në shtëpi për nënat dhe fëmijët dhe grupet e tjera të cenueshme

Ministria e Shëndetësisë në bashkëpunim me Institutin Kombëtar të Shëndetit Publik (IKSHP) ka realizuar vizita në shtëpi me ekipe të lëvizshme për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian, për çrregullime të hershme të diagnozës dhe patologji klinike. Grupi i synuar i këtyre vizitave shëndetësore në shtëpi ishin fëmijët Rom, Ashkali dhe Egjiptian të moshës 5-13 vjeç. Informacioni për numrin e fëmijëve Rom, Ashkali dhe Egjiptian është siguruar nga komunat përkatëse. Duke përdorur të dhënat, Qendrat e Shëndetit Familjar kanë ofruar shërbime shëndetësore dhe trajtim për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

3.1.3. Aktivitete të tjera në terren që synojnë popullatën e cenueshme

Ministria e Shëndetësisë ka mbështetur financiarisht 4 OJQ-ë, që merren me Integrimin e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian përmes fushatave të vetëdijesimit për qasjen në shëndetësi. OJQ-të e përkrahura kanë punuar në terren me komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian për rritjen e vetëdijesimit të shërbimeve shëndetësore.

3.1.4. Masat institucionale për përmirësimin e qasjes në shërbimet shëndetësore

Për të përmirësuar qasjen në shërbimet shëndetësore të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian, Ministria e Shëndetësisë dhe Institucionet Shëndetësore në Kosovë kanë realizuar fushata vetdijesuese në terren dhe monitorim të aktiviteteve në institucionet komunale shëndetësore. Rreth 21 fushata vetedijsimi në terren janë realizuar lidhur me rëndësinë e imunizimit.

3.1.5. Monitorimi i vazhdueshëm i qasjes në shërbimet shëndetësore

Ministria e Shëndetësisë ka mbledhur dhe analizuar të dhëna dhe raporte mbi shfrytëzimin e shërbimeve shëndetësore nga të gjitha komunat me popullsi Rom dhe Ashkali. Raportet nga të gjitha komunat tregojnë se komuniteti Rom, Ashkali dhe Egjiptian po përdor vazhdimisht shërbimet shëndetësore në Qendrat e Mjekësisë Familjare të Kujdesit Shëndetësor përmes Kosovës dhe se nuk ka diskriminim sipas prejardhjes së pacientëve dhe përkatësisë etnike. Qendrat për Qendrat e Mjekësisë Familjare të Kujdesit Shëndetësor kanë kryer 1.330 vizita mjekësore për komunitetin Rom dhe Ashkali. Kjo shifër vlerësohet më e lartë, por në shumë raste pacientët dhe veçanërisht komuniteti Rom dhe Ashkali hezitojnë të zbulojnë përkatësinë e tyre etnike në format e Qendrave të kujdesit shëndetësor familjar.

3.2. Sjellja e përmirësuar dhe rutinat shëndetësore midis anëtarëve të komuniteteve rom dhe ashkali

Higjiena mes komuniteteve Rom dhe Ashkali konsiderohet si shumë e dobët dhe shpesh kufizuese me kushte të varfërisë ekstreme: mungesa e ujit, mjeteve të pamjaftueshme për shpenzimin e ujit dhe

materialeve të tjera pastrimi, etj. Konsumimi i duhanit është një fenomen i zakonshëm. Aktiviteti fizik është shumë i ulët në mesin e komuniteteve, me të rinjtë që janë më aktiv dhe persona më të moshuar që janë më pak aktivë.

Për të arritur objektivat, gjatë zbatimit në vitet 2017, 2018 dhe 2019,aktivitetet vijuese ishin planifikuar dhe kryer :

- Fushata imunizimi,
- Shpërndarja e materialeve informuese për planifikimin e familjes dhe shëndetin riprodhues,
- Edukimi për rëndësinë e higjienës dhe kushteve sanitare,
- Rritja e aftësisë parandaluese të personelit të kujdesit parësor shëndetësor,

3.2.1 Fushata imunizimi

Prej 18 komunave, fushatat e imunizimit janë zhvilluar në 13 komuna me popullsi Rom, Ashkali dhe Egjiptian, përkatësisht në Fushe Kosovë, Istog, Klinë, Mitrovicë, Podujevë, Prizren, Rahovec, Suharekë, Gjakovë, Lipjan, Obiliq, Vushtrri, Graçanicë, Gjilan
Të dhënat dhe raportet e siguruara nga Instituti Kombëtar për Shëndetin Publik (IKSHP) tregojnë se 7,786 fëmijë të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian kanë marrë vaksina të imunizimit

3.2.2. Shpërndarja e materialeve informuese mbi planifikimin e familjes dhe shëndetin riprodhues

3.2.3. Edukimi për rëndësinë e kushteve higjieno-sanitare

Qendra e Mjekësisë Familjare për Kujdesin Shëndetësor në Ferizaj ka realizuar seanca trajnimi me nxënës të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian me temën e ushqimit të shëndetshëm dhe të Ushqyerit dhe Higjienës së Gojës.
Në seancat e organizuara të trajnimit, kanë marrë pjesë më shumë se 80 nxënës të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian

3.2.4. Rritja e aftësive parandaluese në mesin e personelit të kujdesit shëndetësor parësor

Personeli i Qendrës së Mjekësisë Familjare për Kujdesin Shëndetësor në Obiliq ka ndjekur një varg trajnimesh në një larmi temash në fushën e kujdesit shëndetësor. Nga aftësitë e fituara do të përfitojnë komuniteti Rom, Ashkali dhe Egjiptian në territorin e komunës.

Janë organizuar gjithsej 20 seminare dhe kanë marrë pjesë 90 punonjës të Qendrës e Mjekësisë Familjare për Kujdesin Shëndetësor në Obiliq që është planifikuar të shërbejë për një pjesë të madhe të popullatës Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

3.3. Një mjedis i shëndetshëm është krijuar për popullatën e komuniteteve Rom dhe Ashkali

Për të arritur qëllimet, gjatë zbatimit në vitet 2017, 2018 dhe 2019, aktivitetet vijuese ishin planifikuar dhe kryer:

- Kontrolli tremujor i nivelit të plumbit në zonat e banimit të komunitetit,
- Furnizimi me kontejnerë të mbeturinave të madhësisë familjare.

3.3.1 Kontroll tremujor i nivelit të plumbit në vendbanimet e komunitetit

Gjatë vitit 2016, QMF-ja në Mitrovicë, përkatësisht Njësia e plumbit ka matur nivelin e plumbit të gjakut për 67 pacientë në komunën e Mitrovicës. 6 persona nga komunitetet Rom Ashkali dhe Egjiptian ishin ekzaminuar me vlera mbi normale të plumbit në gjak dhe këta persona u trajtuan me terapi dhe kontrolle të rregullta. Si rezultat e masave te ndermarra nga Qeveria e Kosoves gjegjesisht nga MSH tani me ky fenomen është tejkaluar.

3.3.2. Furnizim me kontejnerë të mbeturinave për familjet

Masa ka të bëjë më shumë me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor

Qasja në Shërbime Shëndetësore

Progres është arritur edhe në vaksinimin e fëmijëve të anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali në krahasim me vitet e kaluara.

Grafiku 10: Numri i fëmijëve të vaksinuar të Komunitetit Rom dhe Ashkali

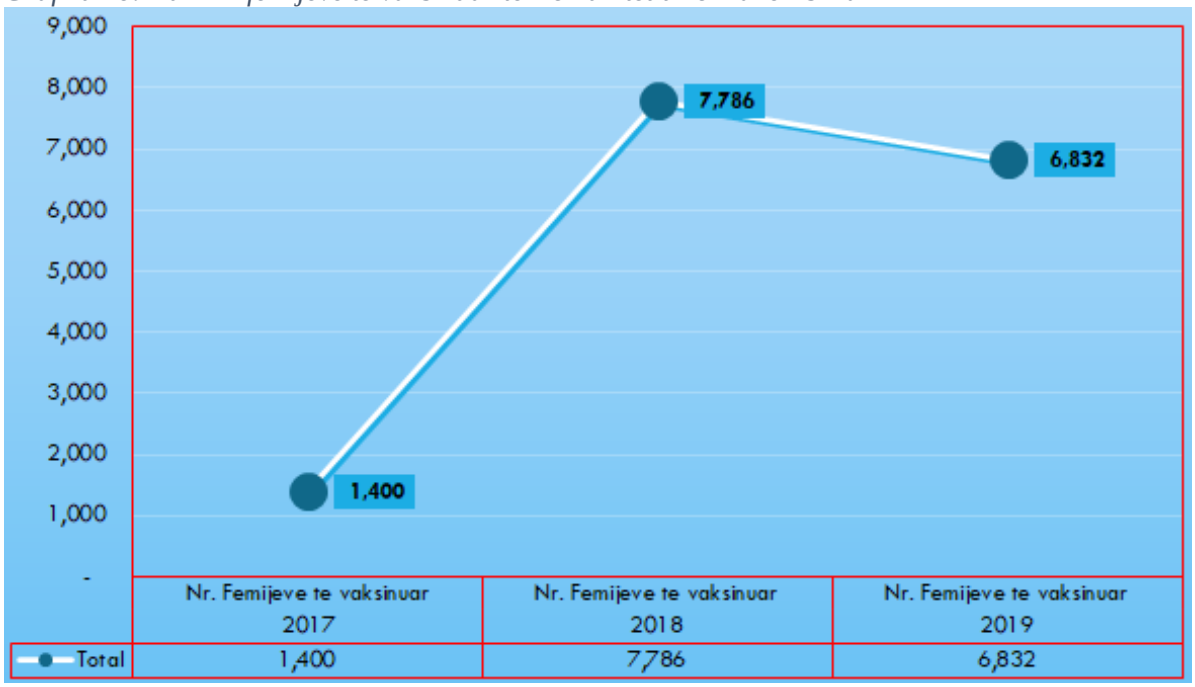

Burimi 16: Raportet vjetore të Ministrisë së Shëndetësisë

Në vitin 2017, një numër prej 1,400 fëmijëve janë vaksinuar, duke e vijuar numrin prej 7,786 në vitin 2018 dhe më shumë se 6.832 në vitin 2019.

Përmes këtij aktivitetet, në vitin 2017, janë kryer 1.459 vizita mjekësore në shtëpi nga stafi shëndetësor ndërsa në vitin 2018 më shumë se 2.792 vizita, në zonat e banuara nga anëtarët e Komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

Grafiku 14: Numri i vizitave mjekësore të kryera në shtëpi

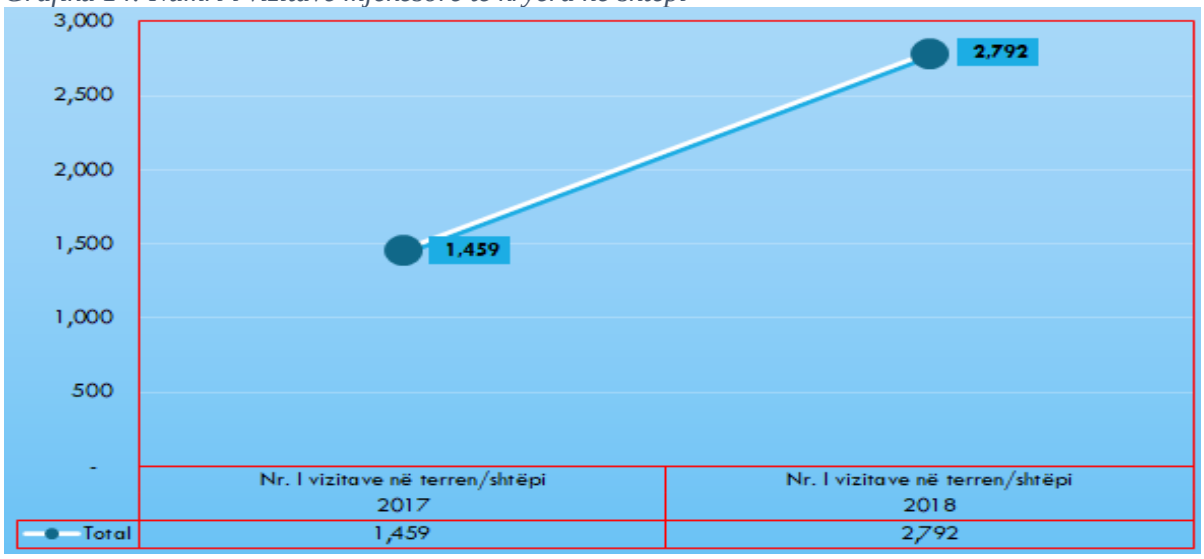

Burimi 17: Raportet vjetore të Ministrisë së Shëndetësisë

5.4 Banimi

Ligji mbi banimin (Ligji Nr. 03/L-164 për financimin e programeve të veçanta të banimit) parasheh instrumente institucionale dhe financiare për adresimin e problemeve të banimit për të gjitha komunitetet, përfshirë komunitetin Rom dhe Ashkali. Programet e banimit për qiratë jo-fitimprurëse dhe programet e subvencionuara të banimit, si dhe procedura për sigurimin e banimit adekuat për familjet në nevojë janë koordinuar nga komunat. Procedura përfshin këtë në vijim: menaxhimin e kërkesave për banim social, përzgjedhjen e familjeve përfituese, analizën e instrumenteve dhe burimet e nevojshme financiare (përfshirë tokën me infrastrukturë për ndërtimin e banesave me qira jofitimprurëse), dhe ndarjen e banesave dhe mbikëqyrjen e procesit e ndarjes duke menaxhuar procesin e kontraktimit. Për zbatimin e ligjit, komunave u kërkohet të hartojnë programe tre vjeçare të banimit komunal.

Tabela vijuese përmbledh objektivat e kapitullit të banimit për komunitetin Rom dhe Ashkali nga e gjithë përmbajtja e tij, duke paraqitur secilin objektiv, aktivitetet e planifikuara dhe të përfunduara, si dhe përqindjen e përfundimit.

Tabela 21: Aktivitetet e Strategjisë sipas qëllimit mbi banimin

Objektivat	Nr. i aktiviteteve të planifikuara	Nr. i aktiviteteve të përfunduara	% e përfundimit
4.1. Janë identifikuar nevojat për banim adekuat dhe banim social	3	2	66%
4.2. Ekziston një vetdijsim i shtuar lidhur me pjesëmarrjen aktive në zgjidhjen e çështjeve të banimit	5	3	60%
4.3 Progres i rëndësishëm në drejtim të zgjidhjes së banimit	11	7	63%
Gjithsej aktivitetet	**19**	**12**	**63%**

Tabelat dhe grafikonet më poshtë paraqesin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit sipas objektivit dhe sipas burimit të planifikuar të financimit.

Një total prej 2,891,420 eurosh ishte planifikuar për periudhën tre vjeçare të planit të veprimit të strategjisë për kapitullin e banimit, ndërsa i ndarë sipas objektivit, me të cilin 61,520 Euro ishin alokuar për objektivin 4.1. për identifikimin e nevojave për banim adekuat dhe social, 186.400 Euro janë ndarë për objektivin 4.2. mbi ndërgjegjësimin dhe pjesëmarrjen për çështjet e banimit dhe 4.3. për zgjidhjen e banimit.

Tabela 22: Buxheti i Strategjisë sipas qëllimit për banim

Objektivat	Buxheti i planifikuar 2017-2019
4.1. Janë identifikuar nevojat për banim adekuat dhe banim social	61,520 euro
4.2. Ekziston një vetdijsim i shtuar lidhur me pjesëmarrjen aktive në zgjidhjen e çështjeve të banimit	186,400 euro
4.3. Progres i rëndësishëm në drejtim të zgjidhjes së banimit	2,643,500 euro
Gjithsej buxheti i planifikuar	**2,891,420 euro**

Buxheti i Planit të Veprimit parashikoi një total prej 2.486.621 Euro ose 86% që do të financohej nga donatorët, 346.970 Euro ose 12% të mbulohen nga Buxheti i Kosovës dhe 57.828 Euro ose 2% nga buxheti i komunave. Tabela dhe grafiku më poshtë japin një përmbledhje më të detajuar të buxhetit nga burimi i planifikuar i financimit.

Buxheti i planifikuar sipas burimit të financimit	% financimit
Fondet e donatorëve	86%
Buxheti i Kosovës	12%
Buxhetet komunale	2%
Gjithsej	**100%**

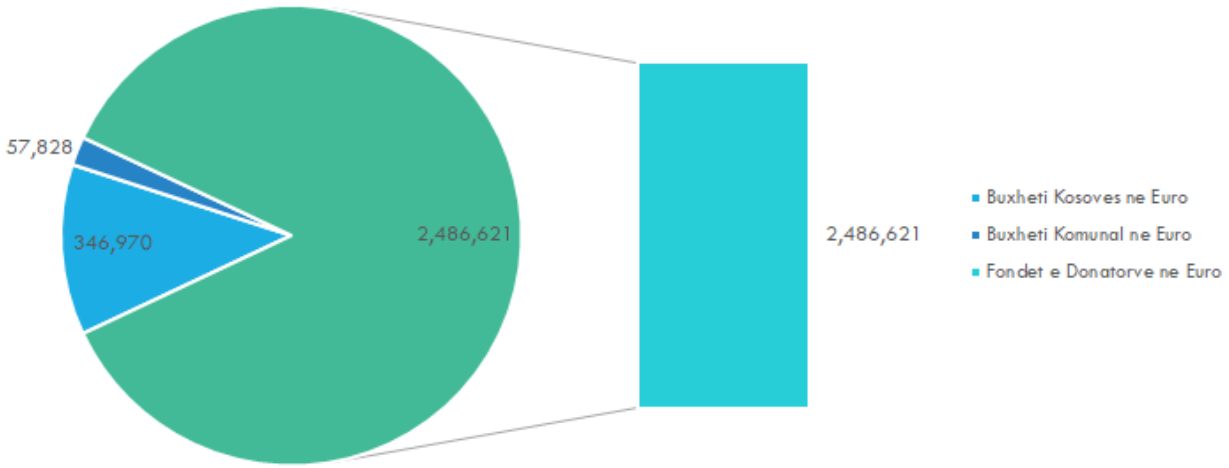

Tabele 23: Shpenzimet e strategjisë së banimit të Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor

Shpenzimet sipas sektorit	2017	2018	2019	Gjithsej
Shpenzimet e MMPH mbi banimin	231,650	266,065	285,906	783,621

4.1. Janë identifikuar nevojat e anëtarëve të komunitetit për banim adekuat dhe banim social

Për të arritur qëllimet, gjatë zbatimit në vitet 2017, 2018 dhe 2019, aktivitetet vijuese ishin planifikuar dhe kryer:

- Përfshirja e anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali në bazën e të dhënave për financimin e programeve të veçanta të banimit,
- Përcaktimi i prioriteteve për familjet në nevojë për përfshirje në programin e banimit social

4.1.1. Përfshirja e anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali në bazën e të dhënave për financimin e programeve specifike të banimit

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH) ka bërë përpjekje për të identifikuar familjet që nuk kanë kushte adekuate të banimit. Një hap i rëndësishëm konsistonte në hartimin e programeve rezidenciale tre vjeçare në 27 komuna. Në identifikimin e familjeve që jetojnë në kushte të papërshtatshme të banimit, MMPH-ja është mbështetur nga VORAE, një organizatë joqeveritare.
Përmes këtij aktiviteti, janë identifikuar 962 familje Rom, Ashkali dhe Egjiptiane që nuk kanë kushte adekuate të banimit

4.1.2. Përcaktimi i prioriteteve për familjet në nevojë për përfshirje në programin e banimit social

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH) së bashku me OJQ-në *Development Together* përmes projektit të financuar nga Komisioni Evropian, kanë hartuar bazën e të dhënave të banimit social në nivelin qendror dhe lokal, ku të gjitha kërkesat për banimin social do të regjistrohen dhe ruhen në këtë bazë të dhënash. MMPH-ja në bashkëpunim me komunat po e shtyn përpara regjistrimin e familjeve të identifikuara në bazën e të dhënave. Deri më tani, kjo bazë e të dhënave është funksionalizuar në komuna. Seancat e trajnimit janë duke u ofruar nëpër komuna, komunave u është kërkuar që të punësojnë një person për të kryer detyrat, të dhëna të caktuara për Rom, Ashkali dhe Egjiptian janë tashmë në dispozicion në bazën e të dhënave.

4.2. Ekziston një vetdijsim i shtuar në mesin e komunitetit Rom dhe Ashkali lidhur me pjesëmarrjen aktive në zgjidhjen e çështjeve të banimit.

Për të arritur rezultatet dhe qëllimet e pritura më lart, gjatë zbatimit në vitet 2017, 2018 dhe 2019, aktivitetet vijuese ishin planifikuar dhe kryer:
Aktivitetet e parashikuara në planin e veprimit përfshijnë: përzgjedhjen e vendeve të përshtatshme për organizimin e fushatës sensibilizuese, hartimin dhe shtypjen e materialeve të fushatës, trajnime në komunitet për të drejtat pronësore, rritjen e vetdijsimit për faktorët e vendimmarrjes në lidhje me të drejtat pronësore të komunitetit Rom dhe Ashkali, projekte për të drejtat pronësore të komunitetit Rom dhe Ashkali në shtatë rajonet e Kosovës.

- Organizimi i fushatës së vetdijsimit për përfshirjen në nismat e banimit,
- Mbështetja e komunitetit Rom dhe Ashkali për furnizim me dokumente adekuate pronësore ose ndonjë titull tjetër mbi tokën ndërtimore.

4.2.1. Organizimi i fushatës së vetdijsimit për përfshirjen në çështjen e banimit

4.2.2. Mbështetja e komunitetit Rom dhe Ashkali në furnizimin me dokumentacionin adekuat pronësor ose me një titull tjetër të tokës mbi të cilin ata mund të ndërtojnë banesa

4.3. Progres i konsiderueshëm drejt zgjidhjes së problemit të banimit për anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali

Për të arritur rezultatet dhe objektivat e pritura më lart, në vitet 2017, 2018 dhe 2019 aktivitetet vijuese ishin planifikuar dhe zbatuar plotësisht ose pjesërisht. Aktivitetet e parashikuara në planin e veprimit përfshijnë: zbatimin e projekteve të renovimit, projekteve për ndërtimin ose rindërtimin e shtëpive në tokë vetanake, zbatim i një projekti rajonal për trajtimin e vendbanimeve joformale, regjistrimin në bazën e të dhënave të pronave të komunës, regjistrimin në bazën e të dhënave të pronave të qytetarëve të gatshëm për dhënie me qira përmes një bonusi banimi, hartimi i planeve tre vjeçare të komunës për banim, alokimi i ngastrave ndërtimore në pronën komunale për banim social, zbatimi i shtatë projekteve rajonale për banim social, komunat që kontraktojnë prona private (shtëpi ose banesa) përmes një skeme të bonusit të banimit, miratimi i listave për përfituesit e banesave sociale, miratimi i listës për përfituesit e bonusit të banimit.

Hartimi i projekteve me përparësi për renovim, rindërtim ose ndërtimin e shtëpive në pronën e tyre. • Implementimi i programeve për trajtimin e vendbanimeve joformale. Identifikimi i pronave për banim social. Hartimi i projekteve prioritare për banim social

4.3.1. Hartimi i listës me projekte prioritare për renovim, rindërtim ose ndërtimin e shtëpive në tokën vetanake

Në një bashkëpunim të gjerë dhe të ngushtë sektorial ndërmjet MMPH, MPB, MPMS, MSH, MBPZHR dhe Komunave janë zbatuar disa projekte të rindërtimit dhe renovimit.
Rindërtimi dhe renovimi I shtëpive sipas Rregullores QRK nr. 04/2016 për Ri-integrimin e Personave të Riatdhesuar dhe Menaxhimin e Programit të Ri-integrimit, mbeten nën pronësinë e familjeve. Kërkesa konsiston në rindërtimin dhe renovimin e shtëpive ekzistuese që janë shkatërruar dhe në të cilat kushtet e jetesës janë të dobëta, por që janë nën pronësinë e tyre. Dy (2) shtëpi u rindërtuan për të riatdhesuarit anëtarë të komunitetit Rom dhe Ashkali të kthyer nga vendet e BE-së. Në kuadër të këtyre projekteve të financuara nga MMPH, Komunat dhe VORAE, 72 shtëpi ishin në 58id he58 të renovimit në vitin 2018, nga të cilat 61 ishin planifikuar të jepeshin për familjet e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian. 9 shtëpi ishin rindërtuar dhe pajisur me mobilje dhe pajisje të tjera të nevojshme shtëpiake.

4.3.2. Zbatimi i programeve për trajtimin e vendbanimeve joformale

Ministria për Komunitete dhe Persona të Kthyer (MKK) me Projektin e saj "Mbështetje për Mbylljen e Qendrave Kolektive" me Qendrën Daneze për Refugjatë (DRC) ka vazhduar punën për ndërtimin dhe rindërtimin e shtëpive për individë që jetojnë përkohësisht në Qendrën Kolektive në Shtërpce.
Plani i projektit parashikon ndërtimin e objekteve vijuese: 5 ndërtesa me disa banesa, 4 shtëpi familjare për personat që jetojnë në këto qendra.
Rreth 75% e punës kanë përfunduar deri në fund të vitit 2018 dhe pjesa tjetër prej 25% do të përfundojnë gjatë vitit 2019.

4.3.3. Identifikimi i pronave për banim social

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor ka hartuar ligjin për banim social i cili ka kaluar të gjithë ciklin e nevojshëm të kërkuar nga udhëzuesit për miratimin e ligjeve, por është refuzuar dhe është kthyer që të rishikohet nga Ministria e Financave, për shkak të implikimeve financiare të këtij ligji.

4.3.4. Hartimi i projekteve prioritare për banim social

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor në bashkëpunim me Ministrinë e Punëve të Brendshme (MPB) përmes Departamentit për Ri-Integrim vetëm në periudhën 2017 2019 ka ofruar një sërë shërbimesh për komunitetin rom dhe ashkali. Shërbimet e ofruara përfshijnë shërbimin e transportit në vendin e origjinës për të kthyerit, banimin e përkohshëm dhe akomodimin në Qendrën e Akomodimit për 7 ditë, banimin afatgjatë përmes akomodimit në shtëpi me qira, rinovimet e shtëpive, pajisja e shtëpive me pajisje dhe mobilje, paketën e ndihmës për dimër, si dru për ngrohje, grante për vetë-punësim dhe ndërmjetësim në punë dhe trajnime për punë. Ky program është duke vazhduar dhe vetëm gjatë vitit 2018, 28 familje në mesin e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian u furnizuan me mobilje të reja dhe pajisje të tjera shtëpiake. 173 familje u pajisën me Pakon e Ndihmës për Dimër që përfshin dru për ngrohje. Rreth 182 familjeve të komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian iu është paguar qiraja për një periudhë prej 12 muaj.

Identifikimi i Nevojave për Banim

Veprimet e ndërmarra për identifikimin e familjeve që jetojnë në kushte jë papërshtatshme të banimit dhe krijimin e bazës së të dhënave për menaxhimin e çështjeve, kanë identifikuar 771 persona që jetojnë në kushte jo të përshtatshme të banimit për vitin 2017, rreth 962 për vitin 2018 dhe 482 persona për vitin 2019.

Grafiku 11 - Numri i familjeve pa banim të përshtatshëm

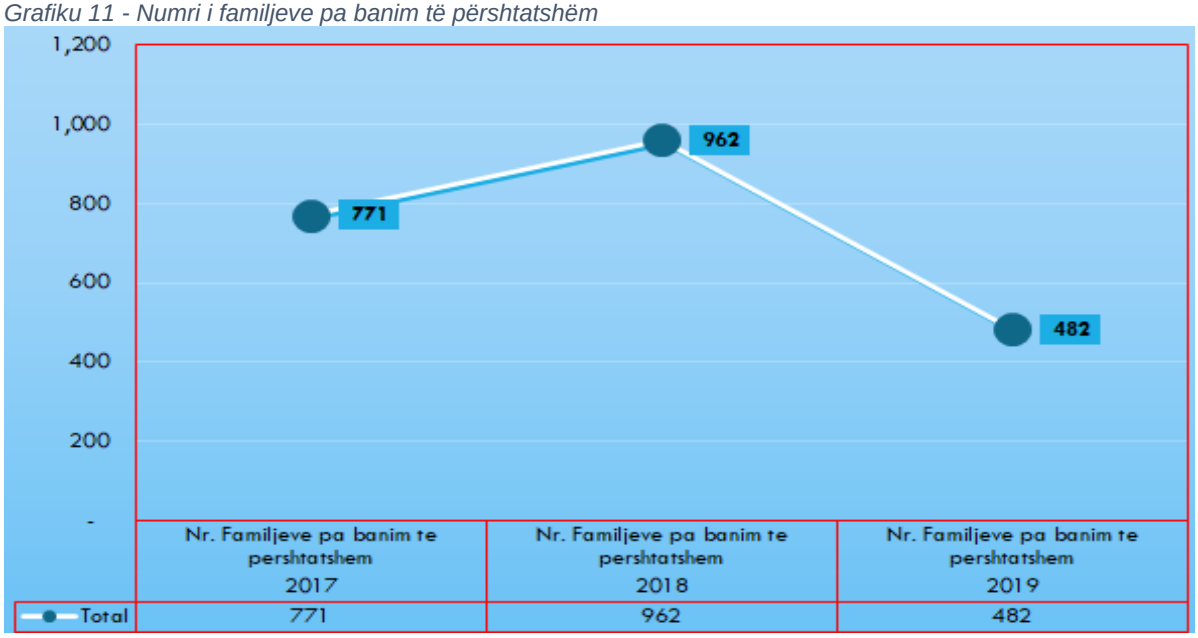

Burimi 18: Raportet vjetore të MMPP

Rindërtimi dhe rinovimi i shtëpive

Rindërtimi dhe rinovimi i shtëpive ka vazhduar dhe si rezultat gjatë vitit 2017 kanë qenë 42 projekte për rinovimin e shtëpive, 72 në 2018 dhe 61 gjatë vitit 2019.

Grafiku 15 - Numri i projekteve të zbatuara të rinovimit të shtëpive

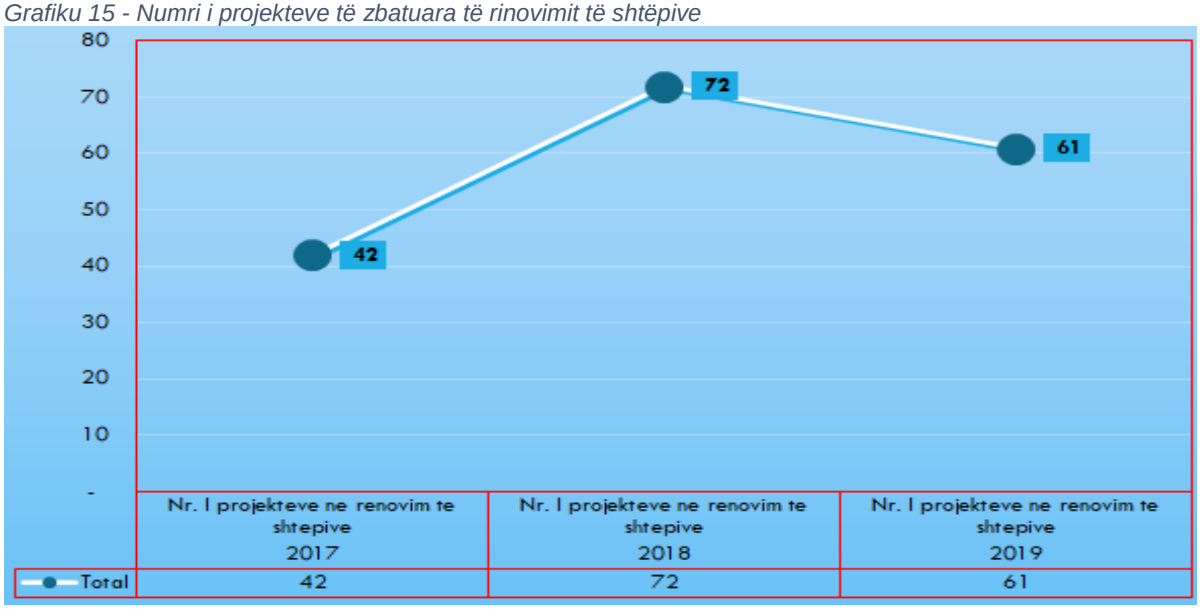

Burimi 19: Raportet vjetore të MMPP

Programet e Banimit

Banimi në komuna është adresuar duke hartuar Programet 3-vjeçar të Banimit që përfshijnë të gjitha komunitetet me nevoja banimi, përfshirë komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian, në komunat ku jetojnë anëtarët e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian. Deri në fund të vitit 2019, 12 komuna kishin programet në vazhdim, në 12 komuna programet 3-vjeçar të banimit kishin skaduar dhe në 6 komuna programet 3-vjeçare janë hartuar dhe janë në proces aprovimi nga komunat. Grafiku i mëposhtëm jep një përmbledhje të shkurtër të programeve 3-vjeçare të banimit.

Chart 12 - Numri i programeve komunale të hartuara të banimit

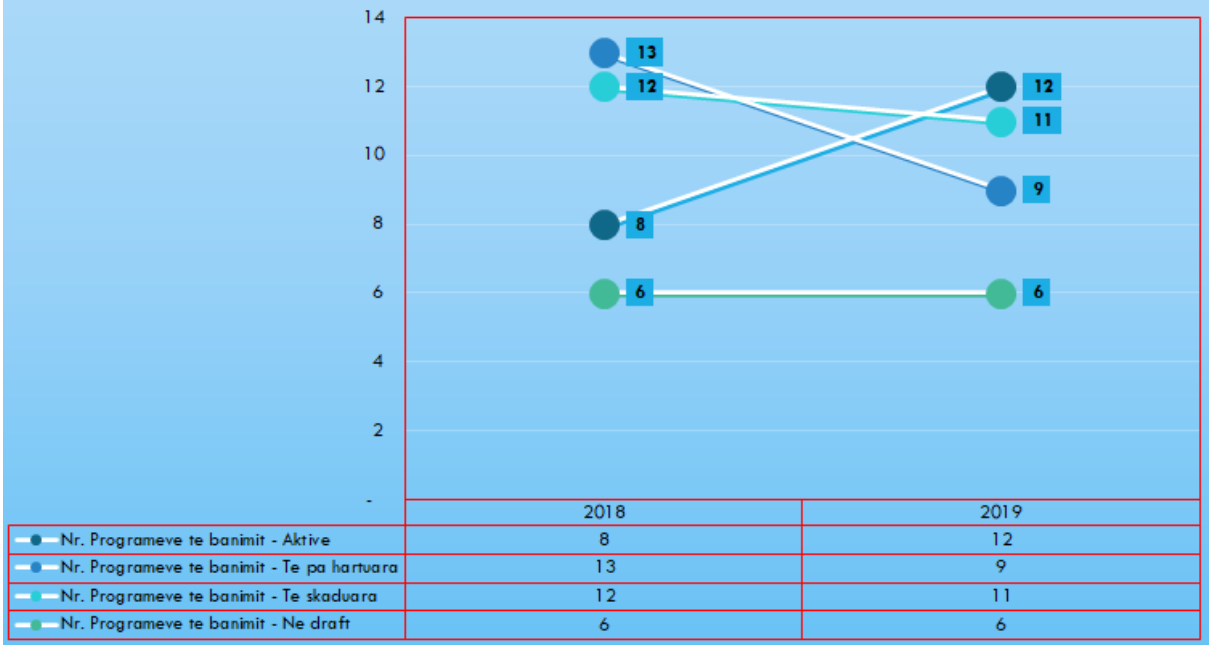

	2018	2019
Nr. Programeve te banimit - Aktive	8	12
Nr. Programeve te banimit - Te pa hartuara	13	9
Nr. Programeve te banimit - Te skaduara	12	11
Nr. Programeve te banimit - Ne draft	6	6

Burimi 20: Raportet vjetore të MMPP

Në aneks, ekziston një listë përmbledhëse e të gjitha komunave me programe 3-vjeçare banimi në vazhdim, programe 3-vjeçare të skaduara dhe të hartuara. Përmes programeve 3-vjeçare të banimit ishte e mundur të identifikohen nevojat për banim dhe familjet pa banim adekuat.

6 Mbështetjet tjera Ndërsektoriale

6.1 Riintegrimi

Si një pako mbështetëse ndërsektoriale me rreth 13 shërbime, Departamenti i Riintegrimit të Personave të Riatdhesuar (DRPR) në Ministrinë e Punëve të Brendshme, në bashkëpunim me ministritë e tjera të linjës dhe me mbështetjen e Organizatave të ndryshme Ndërkombëtare dhe OJQ-ve ka bërë vazhdimisht përpjekje që të riintegrojë personat e ripranuar përmes ofrimit të disa pakove mbështetëse, siç janë pajisjet ushqimore dhe higjienike, kujdesi shëndetësor, banimi i përkohshëm, mbështetje arsimore.

Gjithsej 5,597 anëtarë të komunitetit Rom dhe Ashkali kanë përfituar nga pakoja e shërbimit të DRRP të MPB-së në vitet 2017, 2018 dhe 2019. Një nga shërbimet më të përdorura ishte transporti për në komunën e origjinës, i ndjekur nga akomodimet në prona me qira për dymbëdhjetë (12) muaj.

Grafiku 18 - Numri i shërbimeve të ofruara nga DRRP për pjestarët e komunitetit Rom dhe Ashkali

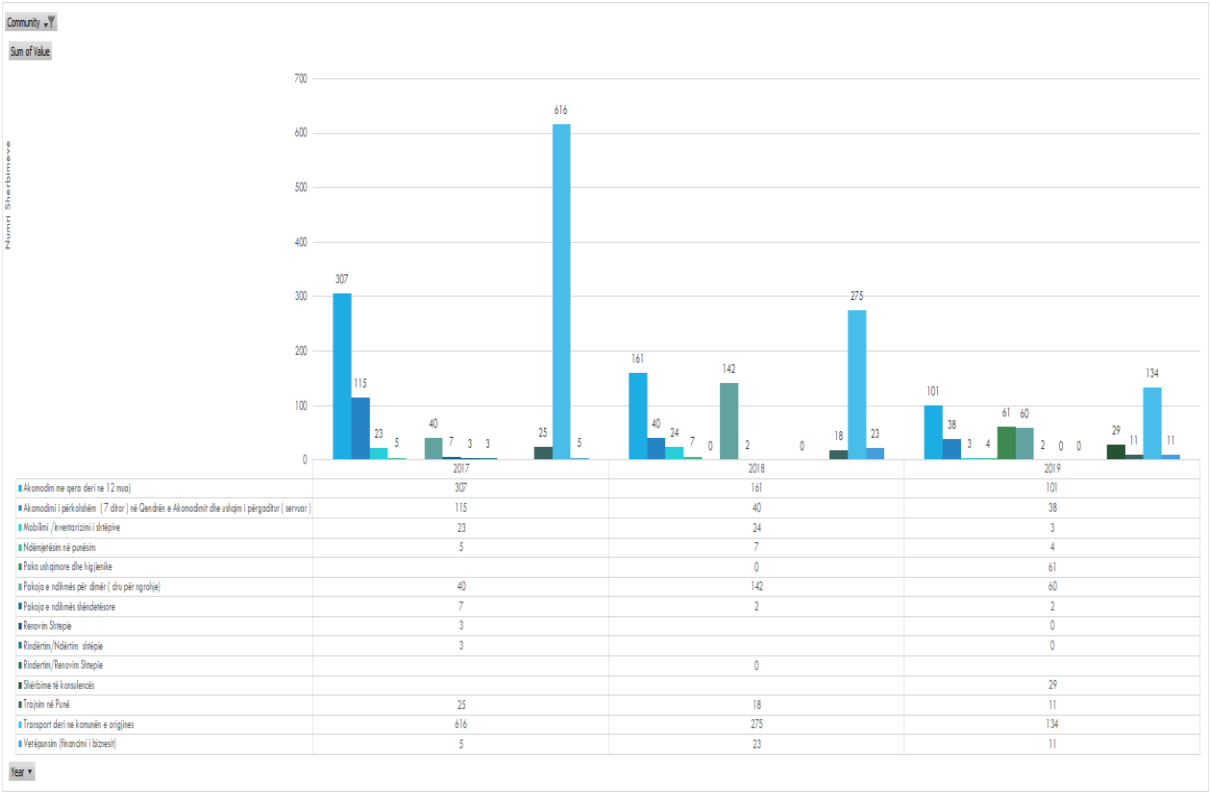

	2017	2018	2019
Akomodim me qera deri ne 12 muaj	307	161	101
Akomodimi i përkohshëm (7 ditor) në Qendrën e Akomodimit dhe ushqim i përgatitur (servuar)	115	40	38
Mobilimi / Inventarizimi i shtëpive	23	24	3
Ndërmjetësim në punësim	5	7	4
Paku ushqimore dhe higjienike		0	61
Pakoja e ndihmës për dimër (dru për ngrohje)	40	142	60
Pakoja e ndihmës shëndetësore	7	2	2
Renovim Shtepie	3		0
Rindërtim/Ndërtim shtëpie	3		0
Rindertim/Renovim Shtepie		0	
Shërbime në konsulencës			29
Trajnim në Punë	25	18	11
Transport deri ne komunën e origjines	616	275	134
Vetëpunsim (financimi i biznesit)	5	23	11

Burimi 8: Raportet Vjetore të DRRP në Ministrinë e Punëve të Brendshme

Siç mund të vërehet nga grafiku, transporti për në komunën e origjinës shënon rënie nga viti në vit për shkak të rënies së kërkesës. Një trend pozitiv vijon nga viti 2017 deri në 2018 për trajnimin në vend të punës, ndërmjetësimin në punë dhe vetë-punësimin.

6.2 Regjistrimi civil

Agjencia e Regjistrimit Civil (ARC) e Republikës së Kosovës, është një institucion nën mandatin e Ministrisë së Punëve të Brendshme (MPB). ARC është institucion kryesor për menaxhimin e identitetit të të gjithë qytetarëve të vendit. ARC është përgjegjëse për mbajtjen e një regjistri të besueshëm të statusit civil dhe monitorimin e cilësisë së të dhënave të dokumenteve të gjendjes civile, me qëllim të ofrimit të shërbimeve cilësore dhe efikase për të gjithë qytetarët e Kosovës. ARC është përgjegjëse për zhvillimin, monitorimin dhe zbatimin e politikave qeveritare për regjistrimin civil dhe statusin civil dhe për të ofruar shërbime për qytetarët që aplikojnë për kartela identiteti, pasaporta, patentë shoferi dhe regjistrim të automjeteve.

Zyrat Komunale të Gjendjes Civile (ZKGjC) janë 'zyra të përparme' të shërbimit të gjendjes civile, ku zhvillohen kontakte me qytetarët dhe ku mblidhen, regjistrohen dhe mirëmbahen të dhënat e gjendjes civile. ZKGjC-të janë nën përgjegjësinë e Komunave siç përcaktohet në Ligjin nr.04 /L–003 për gjendjen civile (neni 2, pika 1.11) dhe Ligjin nr. 03 /L-040 për vetëqeverisjen lokale.

Puna e ARC për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian bazohet në disa politika, marrëveshje dhe dokumente mbi kontekstin rajonal dhe ndërkombëtar që përfshijnë:

- Deklarata e Zagrebit për ofrimin e dokumenteve të gjendjes civile dhe regjistrimin civil në Evropën Juglindore, të datës 26 dhe 27 tetor 2011,
- Drafti i rishikuar i Deklaratës së Zagrebit në Shkup,
- Takimi i Dekadës së Romëve në Mars 2012, dhe
- Rekomandime të Liderëve të Konferencës Rajonale për Regjistrimin Civil në Podgoricë në Tetor 2013 Komisioni Evropian - OSBE - KLPK-UNHCR –
- Dekret për ratifikimin e marrëveshjes ndërkombëtare ndërmjet Qeverisë së Republikës së Kosovës dhe Qeverisë së Malit të Zi, e nënshkruar në Podgorica më 30 qershor 2011, dhe e pranuar në zyrën e Presidentit të Republikës së Kosovës, më 13 korrik 2011, me personat e zhvendosur nga Kosova që banojnë në Mal të Zi.

Në kontekstin kombëtar, dokumenti kryesor i politikave të ARC dhe korniza ligjore përfshijnë:

- Ligji Nr. 04 / L-003 për Gjendjen Civile
- Ligji Nr. 04 / L-215 për Shtetësinë,
- Udhëzim Administrativ (MPB) Nr. 24/2015 për regjistrimin e mëvonshëm në regjistrat e gjendjes civile,
- Qarkorja nr 02/872 e 24.06.2015 për mos zbatimin e gjobave dhe tarifave për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Kosovë,
- Strategjia për përfshirjen e komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian në shoqërinë kosovare 2009-2015,
- Strategjia për Përfshirjen e Komunitetit Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021,

Një qarkore e Agjencisë së Regjistrimit Civil iu është dërguar Komunave lidhur me mos zbatimin e masave ndëshkuese për regjistrim jo në kohë të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Kosovë. Zbatimi i marrëveshjes për regjistrimin pasues në Regjistrat Themelorë të Gjendjes Civile dhe Shtetësisë dhe sigurimin e dokumenteve, ekstraktin e lindjes, kartelën e identitetit dhe pasaportat për të gjithë personat me origjinë nga Kosova po bëhet në partneritet të plotë me Qeverinë e Malit të Zi me mbështetje të UNHCR dhe OSBE. Zbatimi i kësaj marrëveshje ka hyrë në fazën përfundimtare, ku deri

më tani shteti i Kosovës ka regjistruar dikur 1400 persona të zhvendosur, të cilët kanë mundur të rregullojnë statusin e tyre në Mal të Zi.

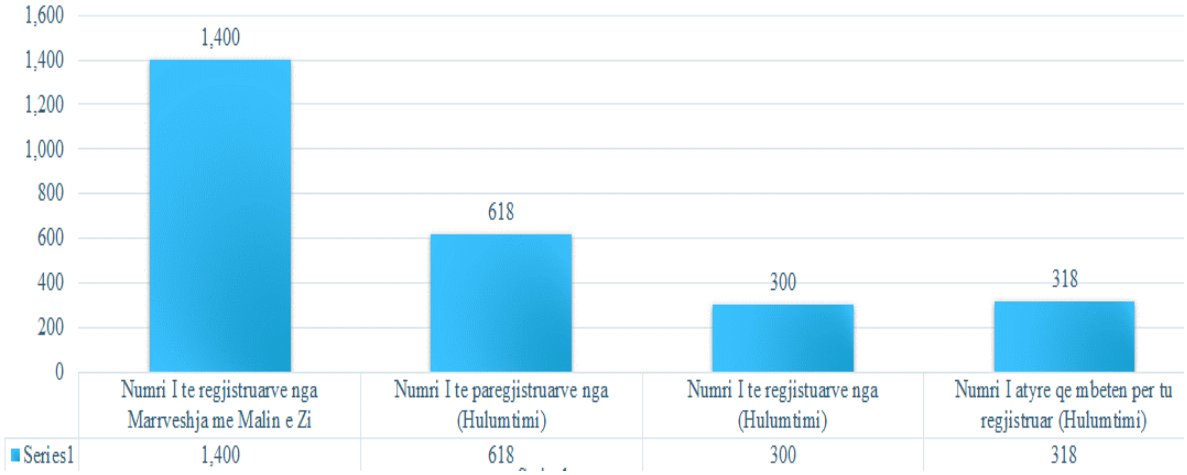

Në maj të vitit 2016, Agjencia e Regjistrimit Civil së bashku me UNHCR në Kosovë botoi një raport që identifikonte personat e paregjistruar në Kosovë, me fokus në komunitetet Rom, Ashkali dhe Egjiptian, me 618 persona të paregjistruar në nivelin e vendit. Që nga atëherë, nga 618 persona, deri tani ARC ka arritur të regjistrojë rreth 300 prej tyre me mbështetjen e UNHCR, CRP, dhe të Komunave.

Që nga viti 2005, Programi për të Drejtat Civile i mbështetur nga UNHCR ka ndihmuar rreth 25,000 persona në zyret e gjendjes civile në Republikën e Kosovës.

ARC ka krijuar një grup ndërinstitucional pune që synon të luftojë në shfaqjen e rasteve të personave të lindur dhe jo të regjistruar, si dhe krijimin e një mekanizmi për regjistrimin e personave të paregjistruar.

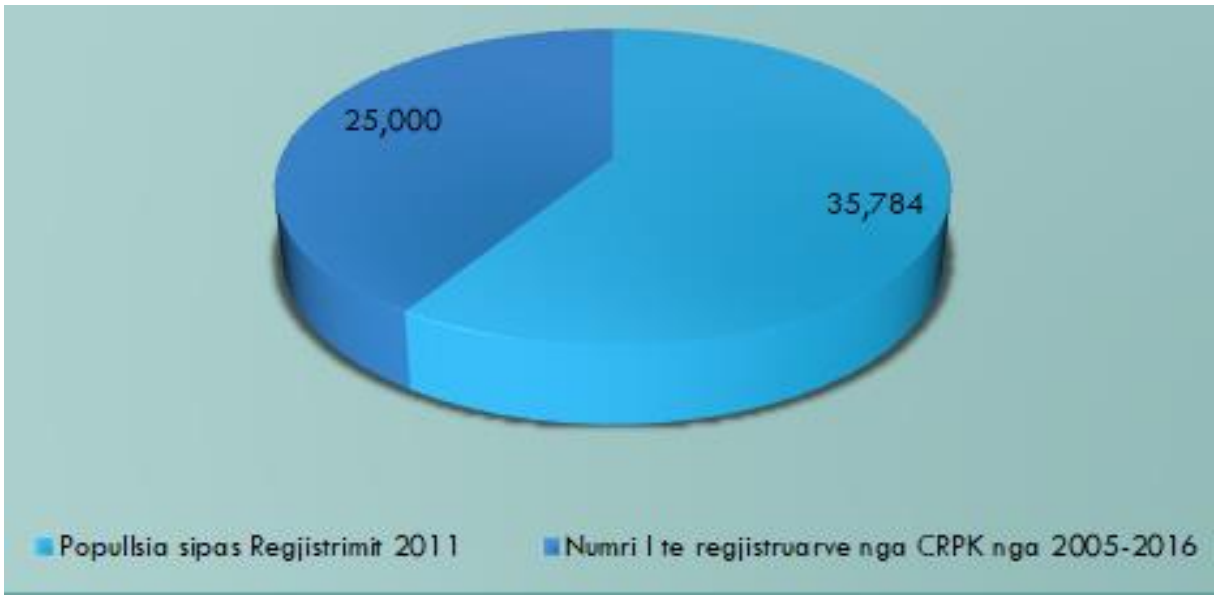

6.3 Barazia Gjinore

Agjencia për Barazi Gjinore (ABGj) e Kosovës është një Agjenci Ekzekutive që vepron në Zyrën e Kryeministrit. Është përgjegjëse për zhvillimin dhe zbatimin e dokumenteve të politikave dhe strategjive që lidhen me barazinë gjinore, zbatimin e legjislacionit, monitorimin dhe zbatimin e standardeve, adresimin e kërkesave për donatorë dhe koordinimin e përgjithshëm të politikave për çështjet që lidhen me gjininë, me qëllim forcimin e rolit të grave në shoqëri, ekonomi dhe avancimin e axhendës së barazisë gjinore.

Dokumenti i tij kryesor i kornizës ligjore është Ligji Nr. 2004/2 për Barazinë Gjinore dhe Programi i tij për Barazi Gjinore 2008-2013 dhe programi i ri i hartuar dhe I aprovuar i Kosovës për Barazi Gjinore 2020-2024. Një shqyrtim më i thellë i programit të lartpërmendur zbulon se komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian u përkasin grupeve prioritare dhe kjo është theksuar 32 herë. Martesat e hershme brenda këtyre komuniteteve janë identifikuar si një sfidë e cila kërkon adresim të menjëhershëm.

Vitet e fundit, ABGj ka mbështetur përmes subvencioneve "Organizatat e Rrjetit të grave Rome, Ashkali dhe Egjiptase" me projektin e saj "Një pamje tjetër". Projekti kishte për qëllim krijimin e një dokumentari për të ndikuar në ndërgjegjësimin kundër dhunës në familje, konkretisht për dhunën ndaj grave.

Për të sensibilizuar publikun për kornizën ligjore që garanton barazinë gjinore në RKS gjatë vitit 2019 ABGJ ka realizuar video spotin "Parandalimi i martesave të hershme".

Grafiku 19: Numri i martesave të hershme

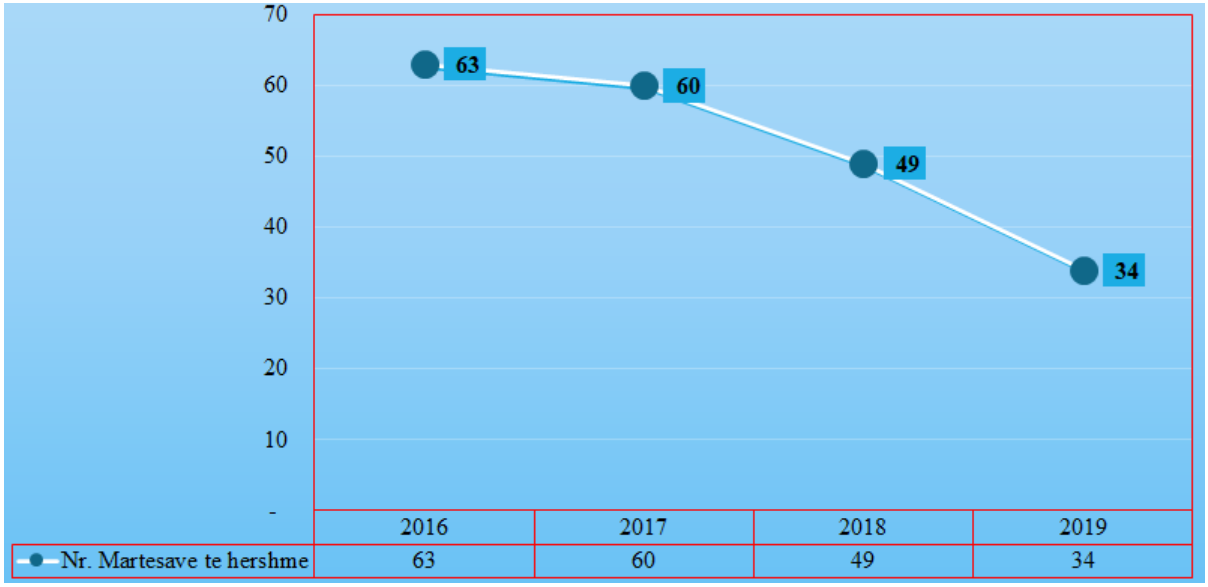

Urimi 22: Raporti ABGJ 2019

Sekuenca nga video forumi i realizuar për parandalimin e martesave të hershme, ku gjatë vitit 2016 kishte 63 raste, në 2017- 60 raste, 2018- 49 raste, dhe në vitin 2019- 34 raste. Ky video inçizim është përkthyer edhe në gjuhën Romani dhe është transmetuar si pjesë e shfaqjes së Unitetit në RTK. Në korrik të këtij viti, i njëjti videoklip do të transmetohet në televizione të tjera private me ndihmën e UNFPA.

Progresi mund të vërehet edhe në sektorin e arsimit, ku femrat e komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian gjithnjë e më shumë po vijojnë shkolla, kolegje dhe universitete. Braktisja e shkollës ka qenë në rënie nga viti në vit, siç mund të vërehet në grafikun e mëposhtëm.

Grafiku 13: Numri i larguesve të hershëm nga shkolla

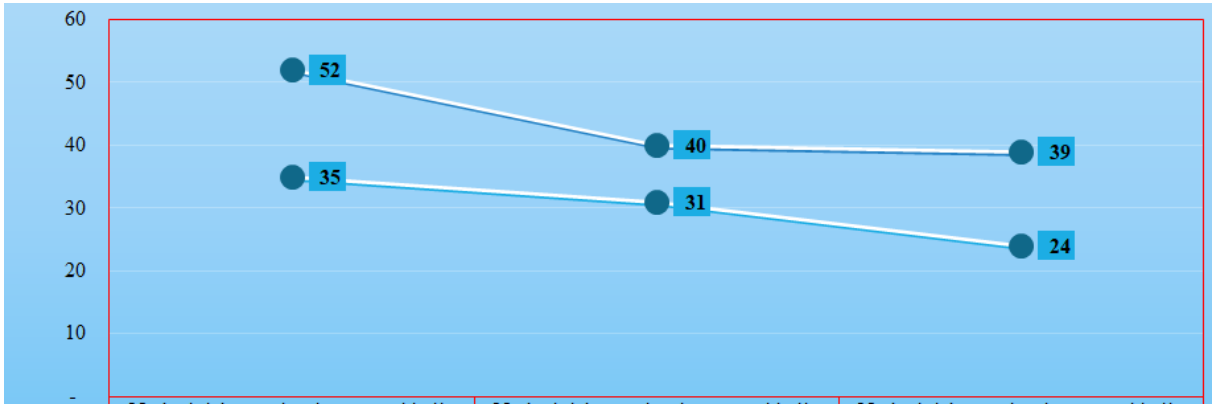

	Nr. braktisjeve te hershme nga shkolla 2016	Nr. braktisjeve te hershme nga shkolla 2017	Nr. braktisjeve te hershme nga shkolla 2018
female	35	31	24
male	52	40	39

Burimi 23: Statistikat Vjetore të MASHT-it

Çdo vit më pak nxënëse janë duke e lënë shkollën dhe krahasuar me periudhën para vitit 2016 kjo është një përparim i konsiderueshëm.

Pjesëmarrja dhe përfaqësimi i grave në Masat Aktive të Tregut të Punës (MATP-të) është përmirësuar ndjeshëm, nëse krahasohet me vitet e kaluara, megjithatë hendeku midis meshkujve dhe femrave mbetet i lartë për të dy komunitetet. Grafiku më poshtë jep një përmbledhje të shkurtër të pjesëmarrjes së grave rome dhe ashkali në MATP.

Grafiku 21 - Nr. i pjesëtarëve të komunitetit rom dhe ashkali në masat aktive të tregut të punës

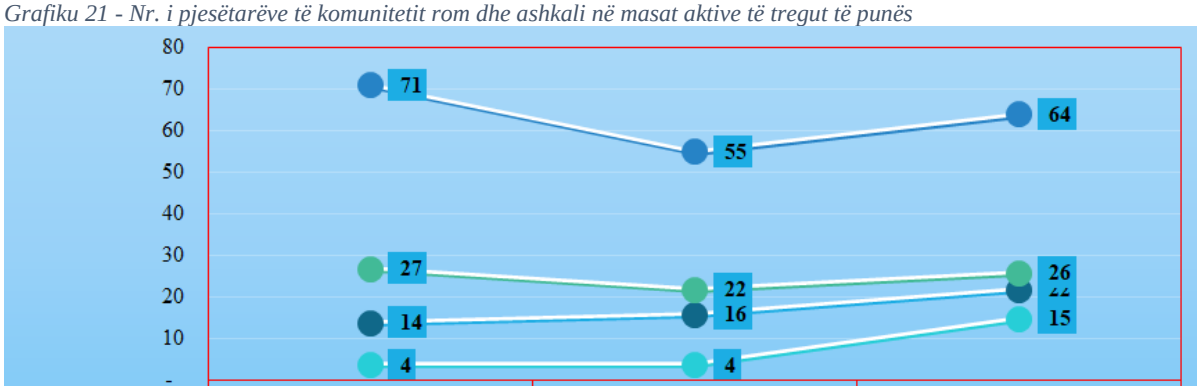

	Nr. Përfituese në MATP - Total 2017	Nr. Përfituese në MATP - Total 2018	Nr. Përfituese në MATP - Total 2019
Ashkali - female	14	16	22
Ashkali - male	71	55	64
Roma - female	4	4	15
Roma - male	27	22	26

Burimi 9: Baza e të dhënave administrative e MPMS

7 ZBATIMI I STRATEGJISË NË NIVELIN LOKAL

7.1 Hyrje

Republika e Kosovës sipas regjistrimit të vitit 2011 ka një popullsi prej 1.780.021 banorë që jetojnë në një sipërfaqe prej 10.896 km të ndarë në 38 komuna. Komuna më e madhe për nga popullsia është komuna e Prishtinës me 198.897 banorë, ndërsa komuna më e vogël për nga popullsia është komuna e Parteshit me 1,787 banorë. Komuna më e madhe për nga sipërfaqja është komuna e Podujevës me 633 Km2, ndërsa komuna më e vogël për nga sipërfaqja është komuna e Mitrovicës me 5 km2.

Sipas regjistrimit të popullsisë të vitit 2011 në Kosovë, rreth 35,784 banorë të Republikës së Kosovës janë pjesetarë të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptas. Prej tyre, 8.824 janë Rom, dhe 15.436 janë Ashkali që banojnë në Kosovë. Kështu, Romët përbëjnë 0.51% të popullsisë, Ashkalit 0.89% dhe Egjiptianët 0.66%. Romët, Ashkalit dhe Egjiptasit kanë jetuar tradicionalisht në Kosovë dhe në thelb kontribuojnë shoqërinë së saj të larmishme me traditat dhe kulturat e tyre të veçanta. Anëtarët e tre komuniteteve janë shpërndarë në tërë Kosovën, kryesisht në 24 komuna, me prani të konsiderueshme në komunat e Ferizajt, Fushë Kosovës, Gjakovës, Pejës dhe Prizrenit.

Në komunat ku ata banojnë në një numër të konsiderueshëm, komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian janë të përfaqësuar në mënyrë adekuate në mekanizmat e mbrojtjes së komunitetit, pasi Komiteti i ZKKK dhe komuniteteve (KK), i detyrueshëm për secilën komunë ku të gjitha komunitetet që banojnë në një komunë të caktuar duhet të përfaqësohen ; nënkryetari i komunave për komunitete (NKK) dhe nënkryetari i kuvendit komunal për komunitete (NKKK), është i detyrueshëm në komunat ku komunitetet përbëjnë të paktën dhjetë përqind të popullsisë së saj të përgjithshme.

Table 24: 5 komunat me popullsi më të madhe romë

Komuna	Gjithsej popullsia	Romë	Romë %
Gjakovë	94,556	738	0.78%
Obiliq	21,549	661	3.07%
Pejë	96,450	993	1.03%
Prizren	177,781	2,899	1.63%
Graçanicë	10,675	745	6.98%
Gjithsej	**401,011**	**6,036**	**1.51%**

Tabela 25: 5 komunat me popullsi më të madhe Ashkali

Komuna	Gjithsej popullsia	Ashkali	Ashkali %
Fushë Kosovë	34,827	3,230	9.27%
Lipjan	57,605	1,812	3.15%
Prizren	177,781	1,350	0.76%
Shtime	27,324	750	2.74%
Ferizaj	108,610	3,629	3.34%
Gjithsej	**406,147**	**10,771**	**2.65%**

Tabela 26: 5 komunat me popullsi më të madhe Egjiptiane

Komuna	Gjithsej popullsia	Egjiptas	Egjiptas %
Deçan	40,019	393	0.98%
Gjakovë	94,556	5,117	5.41%
Istog	39,289	1,544	3.93%
Klinë	38,496	934	2.43%
Pejë	96,450	2,700	2.80%
Gjithsej	**308,810**	**10,688**	**3.46%**

Në përputhje me Strategjinë për Përfshirjen e Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 dhe Planin e tyre të Veprimit, komunat ku banojnë të tre komunitetet kanë hartuar Strategjitë e tyre për përfshirjen e Komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Shoqërinë Kosovare.

7.2 Pasqyrë e Planeve Lokal të Veprimit për Përfshirjen e Komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Shoqërinë Kosovare

Planet lokal te veprimit për përfshirjen e komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian në shoqërinë kosovare u hartuan mbi themelin e Strategjisë dhe planit te veprimit të nivelit qendror për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021.

Këto Plane lokal te veprimit kanë një strukturë dhe përmbajtje të ngjashme dhe krahasuese me strategjinë e nivelit qendror. Plane lokal te veprimit mbulojnë periudhën 2016-2022 në varësi të kohës së hartimit nga komunat.

Planet Lokal te veprimit për përfshirjen e komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian në shoqërinë kosovare përcaktojnë katër (4) deri në (5) objektiva strategjikë secila me nga 3 deri në 4 objektiva specifikë ose nën-objektiva që mbulojnë 5 sektorët e mëposhtëm,

- Arsimi
- Punësimi dhe mirëqenia sociale,
- Shëndetësia,
- Banimi, dhe
- Media dhe Kultura në Komunën e Prizrenit.

7.3 Monitorimi i zbatimit

Vitet e fundit koordinimi ndërmjet nivelit qendror dhe atij lokal për zbatimin e strategjisë së përmendur është përmirësuar ndjeshëm, por ende duhet të forcohet. Të dhënat e grumbulluara në nivelin e vendit tregojnë përmirësime në shumë fusha, megjithatë mekanizmi i monitorimit dhe vlerësimit për të treguar përparimin në secilën komunë duhet të zhvillohet dhe të vazhdon edhe më tej.

Meqenëse vlerësimi i secilës Planit lokal të veprimit ose i këtij raporti afatmesëm është i pamundur, është krijuar një matricë e masave të Planeve lokal të veprimit që tregojnë nëse masa / aktiviteti është zbatuar apo jo. Të dhënat dhe raportet janë parashtruar nga Komuna e Prishtinës, Ferizajit, Gjakovës, Prizrenit, Lipjanit dhe Shtimes.

8 Vlerësimi mbi Sektor

8.1 Arsimi

Arsimi shpesh konsiderohet si një barazues i shkëlqyeshëm. Mund të hap derën për vendet e punës, burimet dhe aftësit që i duhen një individi dhe familjeve jo vetëm që të mbijetojnë por edhe të zhvillohen. Qasja në arsimin fillor cilësor dhe mbështetja e mirëqenies së fëmijëve është një zgjidhje e njohur globalisht për ciklin e varfërisë. Ata që jetojnë nën kufirin e varfërisë gjithashtu ka më shumë gjasa të mbajnë fëmijët e tyre jashtë shkollës.

Arsimi lidhet drejtpërdrejt me shumë zgjidhje për varfërinë, si: zhvillimi ekonomik, ulja e pabarazisë në të ardhura, ulja e vdekjeve foshnjore dhe të nënave, ulja e dhunës në shtëpi dhe në shoqëri.

Situata në lidhje me arsimin është përmirësuar në mënyrë të vazhdueshme. Të dhënat e ofruara nga komunat dhe ASK tregojnë se braktisja e shkollës nuk është më një problem sistemik, pjesëmarrja dhe arritjet në arsim janë rritur.

Tabela më poshtë jep një përmbledhje të planeve komunale të veprimit dhe një kornizë të hollësishme të raportimit që përfshin aktivitetet e planifikuara në listën vertikale dhe komunat që raportuan në listën horizontale. Ajo tregon se cila komunë ka realizuar aktivitetin, cila nuk e ka realizuar atë dhe cila nuk ka raportuar për aktivitetin e paraparë. Tabela e mëposhtme jep një shpjegim mbi aktivitetin.

Akronimi	Përshrkimi
PO	Aktiviteti është realizuar
JO	Aktiviteti nuk është realizuar
ARK	Asgjë nuk i është raportuar komunës
NR	Nuk ka raste
JN	Komuna e konsideron si jo të nevojshme ose të realizuar tashmë

Aktiviteti	Ferizaj	Gjakovë	Lipjan	Prishtinë	Prizren	Shtime
Përcaktimi i kuotave për regjistrimin në kopshtet publike	Jo	Jo	Jo	Jo	Jo	
Zhvillimi i një sistemi monitorimi për përfituesit e bursave në arsimin e mesëm të lartë dhe të lartë		Jo	Po	Po	Jo	Po
Lehtësimi i transportit për fëmijët që jetojnë në zonat rurale që ndjekin arsimin e mesëm të lartë	JN		Po	Po		
Funksionalizimi i qendrave mësimore qendrave mësimore me bazë në komunitet.	Po	Po	Po	Po	Po	Po

Identifikimi dhe adresimi i braktisjeve të shkollës	Po	Po	Po	Po	Po	Po
Organizimi i fushatave ndërgjegjësuese për regjistrimin në arsimin parafillor dhe fillor	Po	Po	Po	Po	Po	Po
Organizimi i fushatave ndërgjegjësuese për rëndësinë e arsimit	Po	Po	Po	Po	Po	Po
Organizimi i trajnimit intensiv për fëmijët me vonesa në arsimin e detyrueshëm		Po	ARK	Po	Po	Po
Organizimi i kampeve verore	Po		Po		Po	Po
Organizimi i trajnimeve kundër diskriminimit dhe paragjykimeve për mësuesit	Po	Po	ARK	Po	No	Po
Mbështetja e fëmijëve të komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian me pakon dhe librat shkollorë	Po	Po	Po	Po	Po	Po

8.2 Punësimi dhe Mirëqenia Sociale

Qendrat për Punë Sociale (QPS-të) kanë mandatin për ndihmë sociale dhe ofrimin e shërbimeve sociale në nivelin komunal. Një mbulim gjeografik gjithëpërfshirës me QPS-të ekziston në secilën komunë, duke ofruar shërbime afër vendbanimit të njerëzve në nevojë. QPS-të mbajnë bazat e të dhënave të përfituesve me të gjitha detajet e kërkuara, përfshirë etninë.

Skemat e mbrojtjes sociale dhe shërbimet sociale të ofruara nga Qendrat për Punë Sociale (QPS) dhe komunat vazhdimisht kanë përfshirë gjithnjë e më shumë pjestarë të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian në sistemin e mbrojtjes sociale. Punësimi mbetet ende një sfidë dhe zbatimi i kuotave të punësimit duket se ka ngecur.

Tabela më poshtë jep një përmbledhje të planeve komunale të veprimit dhe një kornizë të hollësishme të raportimit që përfshin aktivitetet e planifikuara në listën vertikale dhe komunat që raportuan në listën horizontale. Ajo tregon se cila komunë ka realizuar aktivitetin, cila nuk e ka realizuar atë dhe cila nuk ka raportuar për aktivitetin e paraparë. Tabela e mëposhtme jep një shpjegim mbi aktivitetin.

Akronimi	Përshrkimi
PO	Aktiviteti është realizuar
JO	Aktiviteti nuk është realizuar
ARK	Asgjë nuk i është raportuar komunës
NR	Nuk ka raste
JN	Komuna e konsideron si jo të nevojshme ose të realizuar tashmë

Aktiviteti	Ferizaj	Gjakovë	Lipjan	Prishtinë	Prizren	Shtime
Fushata e ndërgjegjësimit për përfshirjen e fuqisë punëtore nga komunitetet në Zyrat e Punësimit	ARK	Po	Po	Po	Po	Po
Fushata e ndërgjegjësimit për kuotat për punësimin e komuniteteve	Po	Po	Jo	Po	Po	Po
Koordinim më i mirë ndërmjet sektorëve komunal për të rritur qasjen në vendet e punës dhe shërbimet sociale për komunitetet	ARK	Po	Jo	Po	Jo	Po
Informimi i familjeve për skemat e ndihmës sociale dhe të shërbimeve sociale	Po	Po	Po	Po	Po	Po
Parandalimi i punës së fëmijëve, veçanërisht punët e rënda	ARK	Po	Po	NR	ARK	NR
Ofrimi i kurseve shtesë për arsimin profesional për punëkërkuesit në mesin e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian	ARK	Po	Po	Po	Po	Po
Vizita të rregullta të këshillimit familjar për parandalimin e martesave të hershme	ARK	Po	Po	Po	ARK	Po
Rregullore për subvencionet për bizneset e komunitetit dhe ato biznese që punësojnë pjestarët e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian	ARK	Po	NR	Po	ARK	ARK
Mbështetje fillestare për të rinjtë e komunitetit	ARK	Po	Po	Po	Po	Po

8.3 Shëndetësia

Qasja në shërbimet e shëndetit publik është përmirësuar dhe për çështjet e banimit komunat marrin mbështetje nga donatorët.

Tabela më poshtë jep një përmbledhje të planeve komunale të veprimit dhe një kornizë të hollësishme të raportimit që përfshin aktivitetet e planifikuara në listën vertikale dhe komunat që raportuan në listën horizontale. Ajo tregon se cila komunë ka realizuar aktivitetin, cila nuk e ka realizuar atë dhe cila nuk ka raportuar për aktivitetin e paraparë. Tabela e mëposhtme jep një shpjegim mbi aktivitetin.

Akronimi	Përshrkimi
PO	Aktiviteti është realizuar
JO	Aktiviteti nuk është realizuar
ARK	Asgjë nuk i është raportuar komunës
NR	Nuk ka raste
JN	Komuna e konsideron si jo të nevojshme ose të realizuar tashmë

Aktiviteti	Ferizaj	Gjakovë	Lipjan	Prishtinë	Prizren	Shtime
Buxhetimi për trajtimin e rasteve shëndetësore për komunitetet		Po	Po	Po		Po

Identifikimi i fëmijëve që nuk janë imunizuar		Po	Po	Po	Po	Po
Organizimi i fushatave ndërgjegjësuese për shërbimet e ofruara nga Qendrat e Mjekësisë Familjare	Po	Po	Po	Po	Po	Po
Organizimi i ligjëratave për edukimin shëndetësor dhe planifikimin e familjes	Po	Po	Po	Po	Po	Po
Organizimi i vizitave periodike në mamografi në koordinim me ZKK		Po	Po	Po	Po	Po
Vizitat periodike në terren brenda qendrave nga Qendrat e Mjekësisë Familjare në familjet e komuniteteve	Po	Po	Po	Po	Po	Po

8.4 Banimi

Banimi në komuna është adresuar përmes hartimit të Programit të banimit 3-vjeçar komunal që përfshinë të gjitha komunitetet me nevoja për banim, përfshirë komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian, në komunat ku jetojnë pjestarët e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

Deri në fund të vitit 2019, 12 komuna kishin programe të vazhdueshme për banim 3-vjeçar, në 12 komuna programet e banimit 3-vjeçar kishin skaduar dhe në 6 komuna janë duke u hartuar programet 3-vjeçare dhe janë në proces të aprovimit nga komunat.

Në aneks është një listë përmbledhëse e të gjitha komunave me programe të banimit 3-vjeçar, që kanë skaduar dhe kanë hartuar programe banimi 3-vjeçare. Përmes programeve 3-vjeçare të banimit ishte e mundur që të identifikohen nevojat për banim dhe familjet pa banim të përshtatshëm.

Tabela më poshtë jep një përmbledhje të planeve komunale të veprimit dhe një kornizë të hollësishme të raportimit që përfshin aktivitetet e planifikuara në listën vertikale dhe komunat që raportuan në listën horizontale. Ajo tregon se cila komunë ka realizuar aktivitetin, cila nuk e ka realizuar atë dhe cila nuk ka raportuar për aktivitetin e paraparë. Tabela e mëposhtme jep një shpjegim mbi aktivitetin.

Akronimi	Përshrkimi
PO	Aktiviteti është realizuar
JO	Aktiviteti nuk është realizuar
ARK	Asgjë nuk i është raportuar komunës
NR	Nuk ka raste
JN	Komuna e konsideron si jo të nevojshme ose të realizuar tashmë

Aktiviteti	Ferizaj	Gjakovë	Lipjan	Prishtinë	Prizren	Shtime
Hartimi i rregullores / kritereve për përfituesit e mundshëm	ARK	Po	Po	Po	ARK	ARK
Dhënia e apartamenteve sipas rregulloreve	Jo	Jo	Po	ARK	Jo	Jo

Përmirësimi i kushteve të jetesës/banimit në shtëpitë ekzistuese	ARK	Po	Po	Jo	Po	Po
Legalizimi i pronës ekzistuese/Regjistrimi i pronës në emrin e pronarëve	ARK	Po	Po	ARK	ARK	Jo
Dhënia e ngastrave/tokës për rindërtimin e shtëpive për familjet pa banes dhe pronë	Jo	Jo	Jo	ARK	ARK	Po
Regjistrimi në bazën e të dhënave për familjet pa shtëpi/familjet në nevojë për shtëpi	ARK	Po	Po	Po	ARK	Po
Vendosja e kuotave për përfshirjen e familjeve të komunitetit në ofrimin e banimit social	ARK	Jo	Po	ARK	ARK	Jo

9 KONKLUZIONET

Konkluzioni kryesor i këtij vlerësimi afatmesëm është se Strategjia është vërtetuar si një dokument i vlefshëm dhe i zbatueshëm i politikës mbi arsimin, punësimin, mirëqenien sociale, shëndetësinë dhe banimin dhe si një qasje e përshtatshme për kontekstin e situatës së komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Kosovë. Provat treguan rëndësinë, efektivitetin, ndikimin dhe qëndrueshmërin dhe si një kontribut për arritjen e arsimit më të mirë, përfshirjen më të mirë në skemat e mbrojtjes sociale, përmirësim të qasjes në kujdesin shëndetësor dhe të banimit dhe në përgjithësi në mbylljen e boshllëqeve ndërmjet komuniteteve në Kosovë. Provat e mbledhura nga burime të ndryshme treguan se strategjia kishte një efekt thelbësor pozitiv në rritjen dhe arritjen e studentëve në arsim, në përfshirjen e atyre më të varfërve në skemat e mbrojtjes sociale, në përmirësimin e qasjes në shërbimet e kujdesit shëndetësor dhe të banimit, mëqenëse punësimi mbetet ende një sfidë.

9.1 Relevanca

Strategjia dhe Plani i veprimit për Përfshirjen e Komunitetit Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 dhe planet planet e veprimit Përfshirjen e Komunitetit Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare është relevante dhe përgjegjëse për kontekstet socioekonomike, ligjore dhe politike të fokusit të Kosovës për barazi dhe të drejta për komunitetet.
Strategjia dhe plani i veprimit përkthen kornizat ligjore dhe politike të Kosovës në një sistem më gjithëpërfshirës dhe më të barabartë, siç shprehet në Kushtetutën e Kosovës, Ligjin për Komunitete, Planin Strategjik të Arsimit të Kosovës (2017-2021), Strategjinë e Sektorit të MPMS 2017-2021, Strategjinë e Sektorit Shëndetësor 2017 -2021 dhe strategjinë e banimit ndërmjet ligjeve të tjera përkatëse dhe kornizave të politikave. Rëndësia e strategjisë është e lidhur ngushtë me zotimin e Institucioneve të Kosovës për të drejtat e barabarta dhe mosdiskriminimin për të gjitha komunitetet.

9.2 Efektiviteti

Strategjia dhe Plani i veprimit për Përfshirjen e Komunitetit Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 ka qenë efektive në zhvillimin dhe zbatimin e një modeli të përshtatshëm në kontekst të bashkërendimit, i cili ka krijuar kushte për të përmirësuar pjesëmarrjen në arsim, përfshirje në mbrojtjen sociale, qasjen në kujdesin shëndetësor dhe banimin social të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian dhe ka kontribuar në mënyrë thelbësore në mbylljen e hendekut ndërmjet standardeve të jetesës së komuniteteve që jetojnë në Kosovë. Pothuajse të gjitha aktivitetet e planifikuara dhe të parashikuara në planin e veprimit të strategjisë janë kryer nga ministritë përkatëse dhe nga komunat. Një çështje e pazgjidhur mbeten kuotat për punësimin e pjestarëve të komunitetit rom, ashkali dhe egjiptian siç kërkohet me ligj.

9.3 Efikasiteti

Mbledhja dhe analizimi i të dhënave dëshmoi se shpenzimet e Buxhetit të Kosovës janë shumë më të larta sesa vlerësohen dhe planifikohen në buxhetin e strategjisë. Buxheti i vlerësuar për zbatimin e kësaj strategjie të nxjerrë nga Plani i Veprimit i Strategjisë dhe i përpunuar më tej tregon një buxhet të përgjithshëm prej 8.684,758 euro. Sidoqoftë, përmes një pasqyre më të thellë të buxhetit dhe shpenzimeve të strategjisë e cila është nën vlerësim, mund të konkludohet se vetëm shpenzimet buxhetore nën kategorinë ekonomike, transfere dhe subvencione për ndihmë sociale për komunitetin Rom dhe Ashkali, të MPMS për periudhën tre vjeçare arrin në 9.273,939 euro.

9.4 Ndikimi

Strategjia ka prodhuar ndikime faktike dhe të perceptuara tek përfituesit e saj të synuar. Sipas të dhënave të mbledhura nga niveli qendror dhe lokal, intervistave, takimeve me Zyrtarët Komunal nga Zyra Komunale për Komunitete, është e qartë se rezultatet kanë qenë në një nivel më të lartë në të gjitha fushat e strategjisë. Kjo madje mund të vërehet në analizën e të dhënave të bëra gjatë këtij vlerësimi afatmesëm dhe të paraqitur në këtë dokument dhe në seksionin e anekseve. Strategjia është zhvilluar për të rritur dhe arritur pjesëmarrjen në arsim për pothuajse të gjithë nivelin e arsimit. Përfshirja më e gjerë në skemat e mbrojtjes sociale, siç është ndihma sociale, shërbimet sociale, pensionet për persona me aftësi të kufizuar dhe pensioni bazë për të moshuarit për komunitetet është përmirësuar ndjeshëm nga viti në vit. Përparim është evidentuar edhe në shërbime shëndetësore dhe në imunizim, gjithashtu edhe tejkalimin e problemit me plumbin në gjak. Ka pasur përmirësime edhe në fushen e banimit ku janë ndërtuar shtepitë të shumëta për banim për familjet e komuniteteve rom dhe ashkali të identifikuara në gjendje të veshtirë të banimit.

9.5 Qëndrueshmëria

Strategjia ka krijuar një ekip të mirë pune dhe koordinimi, mekanizma monitorimi dhe kushte të favorshme për përsëritje të ardhshme dhe për ngritjen e programit. Për më tepër, klima socio-politike është gjithashtu mbështetëse, por situata ekonomike dhe perspektivat e zhvillimeve ekonomike në Kosovë mbeten të brishta.

Sidoqoftë, për vlerësimin e qëndrueshëm të programit aktual ose të ardhshëm, nevojiten përmirësime në menaxhimin e të dhënave, pasi statistikat, buxhetimi dhe shpenzimet janë të nevojshme. Qëndrueshmëria mund të forcohet më tej përmes një koordinimi më të mirë së bashku me politikat mbështetëse dhe dialogun midis institucioneve qendrore dhe lokale.

9.6 Gjinia dhe Barazia

Qasja e strategjisë ka dëshmuar gjithashtu rëndësinë e saj me axhendën e barazisë gjinore dhe barazinë në përgjithësi, veçanërisht duke marrë parasysh kontributin e saj për të promovuar më shumë përfshirje dhe pjesëmarrje të komuniteteve në arsim dhe çështje të tjera sociale. Si pjesë e përpjekjeve për barazi gjinore, strategjia ka kontribuar në një pjesëmarrje më të mirë të vajzave në arsim, duke zvogëluar në masë të madhe braktisjen e shkollës nga vajzat dhe duke kontribuar në zvogëlimin e fenomenit të martesave të hershme.

10 REKOMANDIMET

Rekomandimet bazohen në mangësitë e identifikuara dhe të vështirësite e hasura gjatë procesit të përpilimit të këtij vlerësimi afatmesëm dhe kanë për qëllim të informojnë palët e interesit mbi përmirësimin e nevojshëm për zbatimin e strategjisë aktuale dhe hartimin çdo strategjie apo programi të ardhshme që do të zhvillohet.

10.1 Rekomandimet për Zyrën për Qeverisje të Mirë

- Koordinimi midis institucioneve të nivelit qendror është përmirësuar, por duhet të forcohet midis nivelit lokal. ZQM duhet të ndërmarrë hapa konkretë për të forcuar koordinimin e mekanizmave ekzistues në nivelin lokal përmes ngritjes së kapaciteteve, trajnimeve dhe zbatimit të mjeteve të duhura të monitorimit.

- Viti aktual dhe ai i ardhshëm duhet të përdoret si një fazë përgatitore për të nxjerrë mësime nga zbatimi i strategjisë dhe dobësitë e identifikuara për krijimin e programeve të reja.

10.2 Rekomandimet për sektorin e arsimit

- Skema e bursave kishte efekte pozitive si në pjesëmarrje po ashtu edhe në arritje sa i përket arsimimit nga ana e pjesëtarëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali, andaj MASHT-i duhet të vazhdojë më tej të sigurojë bursa të paktën në nivelin e viteve të kaluara,

- Pjesëmarrja në arsimin parashkollor mbetet e ulët për pjesëtarët e komuniteteve Rom dhe Ashkali që kanë nevojë për adresim dhe zgjidhje. Prandaj, rekomandohet që të trajtohet kjo çështje që mund të zgjidhet duke ndërmarrë më shumë fushata ndërgjegjësimi, qasje të personalizuar për familjet e fëmijëve, ndërhyrje në shënjestër me familjet e fëmijëve që nuk regjistrohen në arsimin parashkollor

- MASHT-i duhet të fillojë mbledhjen e të dhënave dhe raporteve nga donatorët aktivë në sektorin e arsimit për kontributet e tyre të dhëna dhe shpenzimet e bëra në masat e strategjisë,

- Qendrat mësimore me bazë komunitare duhet të institucionalizohen dhe të alokohet buxheti në bazë të nevojave operacionale,

- Sektori i punësimit theksoi nevojën e organizimit dhe ofrimin e kurseve të gjuhes shqipe për pjesëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali për të rritur aftësitë dhe shanset e tyre për punësim.

10.3 Rekomandimet për sektorin e punësimit

- Duhet bërë më shumë përpjekje dhe nevojitet një bashkëpunim më i madh për të shtuar pjesëmarrjen e komunitetit në MATP, shërbimet e punësimit dhe programet e trajnimit,

- Nevojitet një koordinim më i ngushtë me Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural dhe komunën për të bërë më të lehtë aplikimin për Grante Komunale për Bujqësi,

- Duhet të bëhen përpjekje të mëtutjeshme për zbatimin e masës 2.1.2. Përmirësimi i përfaqësimit të komuniteteve Rom dhe Ashkali në punësimin në institucionet publike dhe ndërmarrjet që është një kërkesë ligjore me kuota të përcaktuara për komunitetet,

10.4 Rekomandimet për sektorin e mirëqenies sociale

- Të bashkëpunohet më ngushtë më shërbimet e punësimit në shtjellimin e opsioneve për transferimin e përfituesve të ndihmës sociale në MATP-ë, veçanërisht të rinj të aftë për punë,

- MPMS duhet të marrë parasysh reformën e Skemave të Ndihmës Sociale për një mbulim më të mirë dhe objektiv të më të varfërve,

- MPMS duhet të shtyjë përpara në bashkëpunim me komunat dhe qendrat për punë sociale (QPS-të) hartimin e planeve komunale të veprimit për shërbimet sociale,

10.5 Rekomandimet për sektorin e shëndetësisë

- Të zhvillohen më tej shërbimet e kujdesit shëndetësor në terren përmes vizitave në shtëpi për imunizim, vizitave mjekësore në shkolla pasiqë kanë treguar përparim në lehtësimin e qasjes në shëndetësi për komunitetet,

- Përmirësimi i sistemeve të menaxhimit të informacionit shëndetësor në mënyrë të duhur që të sigurojë informacione mbi shërbimet e kujdesit shëndetësor

10.6 Rekomandimet për sektorin e banimit

- MMPH duhet të bashkëpunojë me komunat dhe organizatat e tjera të shoqërisë civile të hartojnë listën e nevojave për banim social dhe të regjistrojnë rezultatet në bazën e të dhënave,

- Në bashkëpunim me komunat, MMPH të shtyjë përpara marrjen në punë të një nënpunësi për banim për të koordinuar, monitoruar dhe siguruar zbatimin e programeve 3-vjeçare të banimit,

- Të punohet në përmirësimin e koordinimit midis të gjithë akterëve të përfshirë në sektorin e banimit, MMPH, donatorët, komunat dhe organizatat e shoqërisë civile,

- Në bashkëpunim me komunat, donatorët dhe organizatat e shoqërisë civile, duhet të vendoset një mekanizëm zbatimi monitorimi me mjetet e duhura për monitorimin e programeve të banimit 3-vjeçar,

11 ANEKSET

11.1 Aneksi: Popullsia e Kosovës

Komuna	Popullsia totale	Romë	Ashkali	Egjiptian	Romë%	Ashkali %	Egjiptian %	Romë, Ashkali Egjiptian %
Deçan	40,019	33	42	393	0.08%	0.10%	0.98%	1.17%
Gjakovë	94,556	738	613	5,117	0.78%	0.65%	5.41%	6.84%
Gllogoc	58,531	0	0	2	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Gjilan	90,178	361	15	1	0.40%	0.02%	0.00%	0.42%
Dragash	33,997	3	4	3	0.01%	0.01%	0.01%	0.03%
Istog	39,289	39	111	1,544	0.10%	0.28%	3.93%	4.31%
Kaçanik	33,409	5	1	0	0.01%	0.00%	0.00%	0.02%
Klinë	38,496	78	85	934	0.20%	0.22%	2.43%	2.85%
Fushë Kosovë	34,827	436	3,230	282	1.25%	9.27%	0.81%	11.34%
Kamenicë	36,085	240	0	0	0.67%	0.00%	0.00%	0.67%
Mitrovicë	71,909	528	647	6	0.73%	0.90%	0.01%	1.64%
Lipjan	57,605	342	1,812	4	0.59%	3.15%	0.01%	3.75%
Novobërdë	6,729	63	3	0	0.94%	0.04%	0.00%	0.98%
Obiliq	21,549	661	578	27	3.07%	2.68%	0.13%	5.87%
Rahovec	56,208	84	404	299	0.15%	0.72%	0.53%	1.40%
Pejë	96,450	993	143	2,700	1.03%	0.15%	2.80%	3.98%
Podujevë	88,499	74	680	2	0.08%	0.77%	0.00%	0.85%
Prishtinë	198,897	56	557	8	0.03%	0.28%	0.00%	0.31%
Prizren	177,781	2,899	1,350	168	1.63%	0.76%	0.09%	2.48%
Skenderaj	50,858	0	10	1	0.00%	0.02%	0.00%	0.02%
Shtime	27,324	23	750	0	0.08%	2.74%	0.00%	2.83%
Shtërpcë	6,949	24	1	0	0.35%	0.01%	0.00%	0.36%
Suharekë	59,722	41	493	5	0.07%	0.83%	0.01%	0.90%
Ferizaj	108,610	204	3,629	24	0.19%	3.34%	0.02%	3.55%
Viti	46,987	12	14	0	0.03%	0.03%	0.00%	0.06%
Vushtrri	69,870	68	143	1	0.10%	0.20%	0.00%	0.30%
Malishevë	54,613	26	5	0	0.05%	0.01%	0.00%	0.06%
Mamushë	5,507	39	12	0	0.71%	0.22%	0.00%	0.93%
Graçanicë	10,675	745	104	3	6.98%	0.97%	0.03%	7.98%
Kllokot	2,556	9	0	0	0.35%	0.00%	0.00%	0.35%
Totali	**1,739,825**	**8,824**	**15,436**	**11,524**	**0.51%**	**0.89%**	**0.66%**	**2.06%**

11.2 Aneksi: Korniza strategjike e treguesve kyq të performancës

Kjo tabelë përmban një Kornizë Fillestare të Treguesve për komunitetin Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Kosovë dhe është e rëndësishme për monitorimin dhe vlerësimin e strategjive në nivelin qendror dhe lokal në përfshirjen e këtyre komuniteteve në shoqërinë Kosovare. Kjo Kornizë e Treguesve duhet të zhvillohet dhe pasurohet më tej në mënyrë që të matet progresi.

Indikatori / Treguesi / Viti	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Arsimi	**2014/2015**	**2015/2016**	**2016/2017**	**2017/2018**	**2018/2019**
Numri. i fëmijëve në arsimin para-fillor		354	387	410	436
Numri. i fëmijëve në arsimin parashkollor		5	2	9	11
Numri. i personave të cilët herët e braktisin shkollimin			87	71	63
Numri. i personave të riatdhesuar dhe ri-integruar në arsimin para-universitar			6	71	
Numri. i nxënësve që përfitojnë nga tutorizimi			237	400	250
Numri. i nxënësve në arsimin parashkollor, fillor, të ulët dhe të mesëm të lartë			6,268	6,662	6,835
Numri. i nxënësve në arsimin fillor dhe të mesëm të ulët			5,412	5,689	5,793
Nr. i nxënësve në arsimin privat				8	4
Numri. i nxënësve në arsimin e mesëm të lartë			389	553	582
Numri i nxënësve ka marrë libra shkollorë falas			5,414	5,035	5,815
Numri i bursave të dhëna			500	507	593
Numri i studentëve në nivelin Master				4	21
Numri. i studentëve që ndjekin Universitetin e Prishtinës			18	63	72
Numri i studentëve në arsimin para-universitar		5,382	6,276	6,670	6,839
Numri i studentëve të regjistruar në Qendrën e Studentëve				11	
Numri i mësuesve			19	20	17
Punësimi	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Numri i përfituesve të ALMM - Trajnimi në vend të punës			47	33	13
Numri i përfituesve të ALMM – Punët publike			23	5	20
Numri i përfituesve të ALMM – Subvencionet e pagave			30	12	9
Numri i përfituesve të ALMM - Vetëpunësimi			9	30	6
Numri i përfituesve të ALMM – Të trajnuarit			7	17	28
Numri i përfituesve të ALMM - Totali			116	125	182
Numri i ndërhyrjeve të punësimit nga OE			91	215	193

Indikatori / Treguesi / Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Numri i punëkërkuesve në arsimin profesional				124	
Numri i të papunëve të regjistruar në OE		4,524		5,230	
Numri i personave të trajnuar nga QAP			162	122	
Mirëqenia sociale	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Numri i përfituesve të pensionit bazik		738	479	555	647
Numri i përfituesve të programit të mbrojtjes së dhunës në familje				33	
Numri i fëmijëve që përfitojnë nga Skema e Pensionit të Aftësisë së Kufizuar	83	110	108	79	
Numri i fëmijëve të vendosur në shtëpi me bazë komuniteti				48	
Numri i fëmijëve të vendosur në Shtëpinë e Fëmijëve				1	
Numri i përfituesve të pensionit të aftësisë së kufizuar		237	217	212	208
Numri i të moshuarve pa kujdestari familjar të vendosur në Shtëpinë për Mbrojtje Sociale				22	
Numri i ndihmave emergjente të disbursuara			22	20	
Numri i familjeve që përfitojnë subvencione të energjisë elektrike		77		2,733	2,742
Numri i familjeve që përfitojnë ndihmë sociale	1,736		2,591	2,733	2,742
Numri i anëtarëve të familjes që përfitojnë ndihmë sociale	8,095	12,036	12,236	12,860	12,934
Numri i OJQ-ve që ofrojnë Shërbime Sociale të mbështetur nga MPMS				7	
Shuma e disbursuar për fëmijët të strehuar në shtëpi me bazë komuniteti në euro				56,600	
Shuma e disbursuar për Ndihmë Sociale në euro		2,943,990	3,080,979	3,797,700	3,803,784
Shuma e disbursuar nga Ndihma Emergjente në euro			2,200	4,000	
Shuma e shpërndarë për fëmijët nga Skema e Pensionit të Aftësisë së Kufizuar në euro		110,000	108,000	79,000	
Mirëqenia Sociale - Shërbimet Sociale	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Fëmijët e braktisur	8		7	6	8
Fëmijët e abuzuar	5		4	1	5
Fëmijët e prindërve nuk u është lejuar të kryejnë detyrën prindërore	1		1	1	6
Fëmijët me sjellje antisociale	8		15	7	10
Klientët me aftësi të kufizuara - të rriturit			2		1
Klientët me aftësi të kufizuara - fëmijët			2		
Puna e rrezikshme e fëmijëve	7		43	39	7
Këshillimi martesor	24		29	30	33

Indikatori / Treguesi / Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Të miturit në konflikt me ligjin	15		13	15	13
Jetimat	1		5		2
Viktimat e dhunës në familje	11		18	20	25
Viktimat e krimeve seksuale	2			1	3
Klientë të tjerë - Shërbime administrative	195		131	110	116
Shëndeti	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Numri i fëmijëve të vaksinuar			1,400	7,786	6,832
Numri i fushatave të kryera të ndërgjegjësimit shëndetësor			1	31	40
Numri i Ofrimit të Shërbimeve të Kujdesit Shëndetësor			246	1,330	
Numri i vizitave shëndetësore të kryera në terren/ shtëpi			1,459	2,792	
Numri i ofruesve të shërbimeve shëndetësore (OJQ)				4	
Numri i stafit shëndetësor të trajnuar në higjienën sanitare				423	
Numri i ekzaminimeve të kryera të mamografisë			673	730	
Numri i pjesëmarrësve në seminar mbi higjienën sanitare				80	
Numri i punëtorive të mbajtura mbi higjienën sanitare				10	
Shuma e fondeve të shpërndara për Ofruesit e Shërbimit Shëndetësor (OJQ) në euro				41,278	
Banimi	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Numri i familjeve pa banim adekuat			771	962	482
Numri i Projekteve të Rindërtimit të Shtëpive të zbatuara në tokat e tyre			42	2	
Numri i projekteve të zbatuara të rinovimit të shtëpive			42	72	61
Numri i shtëpive të pajisura me mobile			12	9	
Numri i shtëpive të rinovuara dhe të dhuruara				61	
Numri i programeve të hartuara të banimit			16	6	3
Gjinia	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Numri i martesave të hershme		63	60	49	34
Regjistrimi civil	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Numri i njerëzve të regjistruar nga grupi i paregjistruar				300	
Numri i të regjistruarve nga CRPK nga 2005-2016		25,000			
Numri I të regjistruarve sipas Marrëveshjes me MNE					1,400
Numri i personave të paregjistruar të identifikuar			618		318

11.3 Aneksi: Aktivitetet e Planit të Veprimit

Tabela e mëposhtme e aktiviteteve përshkruan një përmbledhje të aktiviteteve të planifikuara në Planin e Veprimit, të ndara sipas llojit të aktiviteteve, duke treguar nëse aktiviteti është një aktivitet në vazhdim, një aktivitet në kohë dhe viti i përfundimit të aktivitetit. Mban shënime për aktivitetet e përfunduara dhe tregon për aktivitetet që duhet të kompletohen dhe shërben si një mjet monitorimi për aktivitetet e Planit të Veprimit.

Aktiviteti i përsëritur vjetor 1-3 vite

Aktiviteti në kohën e duhur

Fusha prioritare	Aktiviteti	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
Arsimi	Mbështetja e programeve parashkollore në qendrat e të mësuarit	x	x	x
Arsimi	Subvencionimi i tarifave për regjistrim në institucionet publike parashkollore për 100 fëmijë			
Arsimi	Hapja e 2 klasave parafillore në shkollat e gravituara nga komuniteti Romë dhe Ashkali			
Arsimi	Ndërtimi i çerdheve publike në zonat e banuara nga komuniteti Romë dhe Ashkali		x	x
Arsimi	Hartimi i planeve komunale të veprimit për parandalimin e braktisjes dhe mos regjistrimit të fëmijëve të komuniteteve rom dhe ashkali	x	x	x
Arsimi	Mbikëqyrja e zbatimit të planeve të veprimit	x	x	x
Arsimi	Dhënia e 500 bursave për studentë të komuniteteve Rom dhe Ashkali që ndjekin shkollimin e mesëm të lartë	x	x	x
Arsimi	Hartimi dhe zbatimi i planeve vjetore në një numër fushash për fëmijët e riatdhesuar	x	x	x
Arsimi	Monitorimi i zbatimit të planeve individuale të shkollave për fëmijët e riatdhesuar dhe të kthyerit nga rajoni	x	x	x
Arsimi	Zbatimi i kuotës së regjistrimit të studentëve në institucionet e arsimit të lartë për anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali	x	x	x
Arsimi	Organizimi i kurseve themelore për regjistrimin e 100 kandidatëve në arsimin e lartë	x	x	x
Arsimi	Dhënia e bursave për 50 student të komunitetit Romë dhe Ashkali	x	x	x
Arsimi	Mentorimi i 50 studentëve anëtarë të komuniteteve Romë dhe Ashkali	x	x	x
Arsimi	Nevojat për hulumtime për arsimin e të rriturve për pjesëtarët e komunitetit rom dhe ashkali	x		
Arsimi	Organizimi i kurseve të shkrim-leximit për të rriturit (50 pjesëmarrës)	x	x	x
Arsimi	Përfshirja e 50 anëtarëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali në programet e arsimit profesional	x	x	x
Arsimi	Shpërndarja e informacioneve mbi mundësitë për arsimimin e të rriturve (materiale promovuese)	x	x	
Arsimi	Vendosja e treguesve	x		
Arsimi	Përgatitja e udhëzuesve pedagogjikë për të shmangur ndarjen dhe diskriminimin		x	
Arsimi	Trajnimi i mësuesve në temën e përfshirjes	x	x	x
Arsimi	Hartimi i Udhëzimit Administrativ për qendrat e të mësuarit			
Arsimi	Ofroni mbështetje për 40 qendra mësimore të cilat u shërbejnë fëmijëve të komuniteteve Rom dhe Ashkali	x	x	x
Arsimi	Organizoni udhëzime kompensimi në shkolla	x	x	x
Arsimi	Nevojat e studimit për organizimin e mësimit të gjuhës rome	x	x	
Arsimi	Punësoni mësues të gjuhës rome (tre personel ekuivalent me kohë të plotë)		x	x
Arsimi	Zhvillimi i paketës së programeve të ndërgjegjësimit të prindërve për edukimin e hershëm të fëmijërisë	x		
Arsimi	Organizimi i një fushate ndërgjegjësimi në zonat e banuara nga anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali		x	x
Arsimi	Organizimi i fushatave të ndërgjegjësimit	x	x	x
Arsimi	Organizimi i fushatave sensibilizuese për publikun e gjerë		x	x

Fusha prioritare	Aktiviteti	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
Punësimi	Vendosja e treguesve specifikë gjinor të punësimit dhe tiparet kryesore të vendeve të punës për këto dy komunitete nga Anketimi i Fuqisë Punëtore	x	x	x
Punësimi	Raportim i rregullt i të dhënave mbi përfitimet e marra nga anëtarët e këtyre komuniteteve nga shërbimet dhe masat e dhëna nga MPMS	x	x	x
Punësimi	Monitorimi i situatës së punësimit në institucionet publike në komuna me prezencë më të lartë të banorëve që vijnë nga këto komunitete	x	x	x
Punësimi	Monitorimi i situatës së punësimit në institucionet qendrore publike	x	x	x
Punësimi	Informacioni dhe avokimi, bazuar në rezultatet e hulumtimit	x	x	x
Punësimi	Punësimi i këshilltarëve për punësim midis anëtarëve të këtyre komuniteteve në komuna me numër më të madh të punëkërkuesve nga këto komunitete	x	x	x
Punësimi	Trajnimi i këshilltarëve të angazhuar të punësimit			
Punësimi	Hulumtimi i masave afirmative të veprimit që kanë qenë efektive në shtetet e tjera	x		
Punësimi	Implementimi i kuotës në Masat aktive të tregut të punës (përfshirë trajnimin profesional)	x	x	x
Punësimi	Hartoni dhe implementoni një analizë të nevojave dhe një analizë të efektivitetit të shërbimeve / Masat aktive të tregut të punës për këto dy komunitete	x		
Punësimi	Hartoni Masat aktive të tregut të punës / shërbimet e punësimit bazuar në financimin e hulumtimit	x		
Punësimi	Siguroni përfitues Masat aktive të tregut të punës (300) në vit)		x	x
Punësimi	Ofroni grante për fillimin e biznesit (10 në vit)		x	
Punësimi	Organizoni një fushatë informuese me anëtarët e komunitetit Rom dhe Ashkali		x	x
Punësimi	Transmetimi i videos promovuese		x	
Punësimi	Takime me qytetarët		x	
Punësimi	Siguroni mirëqenie sociale për familjet e varfëra të këtyre komuniteteve	x	x	x
Punësimi	Analizoni të dhënat për madhësinë, strukturën dhe kushtet e jetesës së familjeve që përfitojnë nga skemat e mirëqenies sociale	x		
Punësimi	Vizitoni familjet që përfitojnë nga mirëqenia sociale, të cilat u vlerësuan se kishin marrë ndihmë të mjaftueshme për të përmbushur nevojat e tyre themelore të jetesës	x	x	
Punësimi	Dokumenti është hartuar me propozime për MPMS-në për mbështetje shtesë për këto familje	x	x	
Punësimi	Organizoni një fushatë informuese	x	x	
Punësimi	Takime informuese me DKA për të rritur angazhimin e mësuesve për identifikimin e fëmijëve me nevoja të veçanta	x		
Punësimi	Takime informuese me persona përgjegjës në qendrat e mjekësisë familjare	x		
Punësimi	Siguroni mbështetje financiare për familjet me fëmijë me nevoja të veçanta	x	x	x
Punësimi	Siguroni pensione për personat me nevoja të veçanta që janë nga 18-65 vjeç	x	x	x
Punësimi	Organizoni një fushatë informative	x		
Punësimi	Vlerësimi i nivelit të shfrytëzimit të secilës formë të shërbimeve sociale dhe organizimi i takimeve me anëtarët e këtyre komuniteteve për të njohur vlerësimin e cilësisë së shërbimeve sociale nga përfituesit dhe identifikimin e shërbimeve të reja sociale	x		
Punësimi	Siguroni trajnime për QMS për shërbimet e reja të identifikuara nga hulumtimi		x	
Punësimi	Vlerësimi i nevojave për trajnim të stafit të QMS	x	x	
Punësimi	Siguroni trajnim për personelin e QMS	x	x	
Shëndeti	Ekzaminimet me mamograf	x	x	x
Shëndeti	Zbatimi i vizitave në shtëpi nga ekipet mobile të profesionistëve	x	x	x
Shëndeti	Ekzaminime të tjera të subvencionuara mjekësore që synojnë grupet në rrezik	x	x	x
Shëndeti	Programi fushor nga OJQ-të	x	x	x
Shëndeti	Punësimi i stafit të duhur për t'u angazhuar me komunitetet	x	x	x
Shëndeti	Monitorimi nga autoritetet lokale	x	x	x

Fusha prioritare	Aktiviteti	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
Shëndeti	Monitorimi nga organizatat e shoqërisë civile	x	x	x
Shëndeti	Përgatitja e materialeve promovuese	x		
Shëndeti	Organizimi i fushatave		x	x
Shëndeti	Përgatitja e materialeve promovuese	x		
Shëndeti	Organizimi i veprimtarive edukative		x	x
Shëndeti	Përgatitja e materialeve promovuese			
Shëndeti	Organizimi i fushatave	x	x	x
Shëndeti	Trajnimi i personelit	x	x	x
Shëndeti	Vizitë në terren për të kontrolluar nivelet e plumbit	x	x	x
Shëndeti	Blerja e kontejnerëve	x	x	x
Shëndeti	Mbledhja e mbeturinave	x	x	x
Banimi	Identifikimi i familjeve që jetojnë në kushte të papërshtatshme banimi	x	x	
Banimi	Regjistrimi i familjeve të identifikuara në bazën e të dhënave	x	x	
Banimi	Hartimi i listave prioritare për banimin social	x	x	x
Banimi	Përzgjedhja e vendeve të përshtatshme për organizimin e fushatës sensibilizuese	x		
Banimi	Hartimi dhe shtypja e materialeve të fushatës	x		
Banimi	Trajnime në komunitet për të drejtat e pronës në Kosovë	x	x	x
Banimi	Rritja e vetëdijes për faktorët e vendimmarrjes në lidhje me të drejtat pronësore të komunitetit Rom dhe Ashkali	x		
Banimi	Projektet për të drejtat pronësore të komuniteteve Rom dhe Ashkali në shtatë rajonet e Kosovës		x	x
Banimi	Implementimi i projekteve të rinovimit	x	x	x
Banimi	Projektet për ndërtimin ose rindërtimin e shtëpive në tokën e tyre	x	x	x
Banimi	Implementimi i një projekti rajonal për trajtimin e vendbanimeve joformale			x
Banimi	Regjistrimi në bazën e të dhënave të pronave të komunës	x	x	
Banimi	Regjistrimi në bazën e të dhënave të pronave të qytetarëve të gatshëm për marrjen me qira përmes një bonusi banimi	x	x	x
Banimi	Hartimi i planeve komunale tre vjeçare për banim	x		
Banimi	Ndarja e loteve të ndërtesave në pronën komunale për banim social	x	x	x
Banimi	Implementimi i shtatë projekteve rajonale për banimin social (20 njësi banimi prej 46 m2)		x	x
Banimi	Komunat që kontraktojnë prona private (shtëpi ose apartamente) përmes një skeme të bonusit të banimit		x	x
Banimi	Miratimi i listave për përfituesit e banesave sociale	x	x	x
Banimi	Miratimi i listës për përfituesit e bonusit të banimit	x	x	x

11.4 Aneksi: Aktivitetet e Mekanizmit të Koordinimit

Tabela e mëposhtme përshkruan një përmbledhje të aktiviteteve të ndërmarra dhe kryera nga ZQQ gjatë zbatimit të Planit të Veprimit për Përfshirjen e Komunitetit Rom dhe Ashkali në Shoqërinë Kosovare 2017-2021 dhe përmban punëtorit e ndjekura, mbajtjen e takimeve trajnuese, pjesëmarrjen në konferenca ndërkombëtare dhe seminare brenda dhe jashtë Kosovës. Ai tregon bashkëpunimin me partnerët ndërkombëtarë gjatë zbatimit dhe monitorimit të strategjisë.

Data	Aktiviteti / organizuar nga	**ZQM**	RCC	EC	OSF	GoNM
13/02/2018	Seminari për adresimin e Anti-gypsyism, i mbajtur në Berlin					
21/02/2018	Seminar mbi Komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian për situatën aktuale dhe pas vitit 2015, dhe angazhimin e GoK	x		x		
09/04/2018	Pjesëmarrja në Javën Rome,të mbajtur në Bruksel					
26/04/2018	Përgatitja e udhëzimeve për buxhetimin e përgjegjshëm për Romët, mbajtur në Vjenë		x			
23/05/2018	Takimi sektorial për sektorin e arsimit	x				
24/05/2018	Takime sektoriale për sektorin e banimit	x				
24/05/2018	Takime sektoriale në sektorin e shëndetit	x				
25/05/2018	Takimi sektorial për sektorin e punësimit	x				
28/05/2018	Konferenca për Përfshirjen e Romëve, ku jemi dhe ku shkojmë, e mbajtur në Sofje			x		
30/05/2018	Seminar mbi Banimin e Romëve, i mbajtur në Bar		x			
03/07/2018	Përgatitja e udhëzimeve për buxhetimin e përgjegjshëm për Romët, mbajtur në Bukuresht					
30/08/2018	Pjesëmarrja në Integrimin Romë 2020	x	x	x		
21/09/2018	Forumi i Dialogut Publik për Zbatimin e Romëve dhe Ashkalive në Shoqërinë e Kosovës 2017-2021	x				
08/11/2018	Përgatitja e udhëzimeve për buxhetimin e përgjegjshëm për Romët, mbajtur në Romë		x			
19/11/2018	Takimi sektorial për sektorin e arsimit	x				
20/11/2018	Takime sektoriale në sektorin e shëndetit	x				
22/11/2018	Takimi sektorial për sektorin e punësimit	x				
26/11/2018	Takime sektoriale për sektorin e banimit	x				
04/12/2018	Pjesëmarrja e Pikave Kombëtare te Kontaktit të Romëve në Grupin Punues për Integrimin e Romëve 2020 në Maqedoninë Veriore					x
10/12/2018	Seminar mbi Qasjet Inovative për Punësimin e Romëve, mbajtur në Budapest		x			
05/03/2020	Takimi sektorial për sektorin e arsimit	x				
06/03/2020	Takime sektoriale për sektorin e banimit	x				
06/03/2020	Takime sektoriale në sektorin e shëndetit	x				
05/03/2020	Takimi sektorial për sektorin e punësimit	x				

11.5 Aneksi: Numri i fëmijëve në arsimin parashkollor sipas komunave

Treguesi	Numri i fëmijëve në arsimin parashkollor		
Etniciteti	Romë		
Burimi	Të dhënat e ASK -së		
Komuna / Viti shkollor	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Kamenicë	5	0	6
Prizren	0	0	2
Totali i përgjithshëm	**5**	**0**	**8**

11.6 Aneksi: Numri i fëmijëve në arsimin parafillor sipas komunave

Treguesi	Numri i fëmijëve në arsimin parafillor		
Etniciteti	Romë, Ashkali, Egjiptian		
Burimi	Të dhënat e ASK-së		
Komuna / Viti shkollor	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Deçan	3	0	6
Dragash	0	64	0
Ferizaj	52	0	63
Gjakovë	93	60	95
Istog	29	28	21
Kamenicë	1	0	13
Klinë	5	5	15
Lipjan	37	4	39
Mamushë	0	52	0
Mitrovicë	0	6	3
Obiliq	13	0	21
Pejë	33	34	33
Podujevë	5	0	13
Prishtinë	4	13	6
Prizren	52	309	44
Rahovec	8	11	13
Shtime	10	0	17
Suharekë	9	0	8
Totali i përgjithshëm	354	586	410

11.7 Aneksi: Numri i nxënësve në arsimin fillor dhe të mesëm të ulët sipas komunave

Treguesi	Numri I nxënësve në arsimin fillor dhe të mesëm të ulët		
Etniciteti	Romë, Ashkali, Egjiptian		
Burimi	Të dhënat e ASK-së		
Komuna / Viti shkollor	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Deçan	92	81	88
Ferizaj	575	636	622
Fushë Kosovë	452	466	529
Gjakovë	1429	1275	1327
Istog	317	335	352
Kamenicë	121	129	158
Klinë	231	231	239
Lipjan	356	370	398
Malishevë	8	2	5
Mitrovicë	25	52	56
Obiliq	89	107	136
Pejë	451	494	556
Podujevë	114	133	132
Prishtinë	57	70	71
Prizren	669	668	631
Rahovec	123	114	133
Shtime	111	133	131
Skënderaj	2	7	4
Suharekë	95	100	110
Viti	0	0	2
Vushtrri	14	8	9
Totali i përgjithshëm	5331	5411	5689

11.8 Aneksi: Numri i nxënësve në arsimin e mesëm të lartë sipas komunave

Treguesi	Numri i nxënësve në arsimin e mesëm të lartë		
Etniciteti	Romë, Ashkali, Egjiptian		
Burimi	Të dhënat e ASK-së		
Komuna / Viti shkollor	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Deçan	1	4	4
Ferizaj	63	66	72
Fushë Kosovë	35	45	60
Gjakovë	55	101	130
Istog	29	12	44
Kamenicë	21	22	21
Klinë	8	11	25
Lipjan	29	31	41
Malishevë	4	3	2
Mitrovicë	0	1	1
Obiliq	5	3	7
Pejë	41	3	52
Podujevë	9	16	21
Prishtinë	2	0	1
Prizren	67	53	61
Rahovec	3	8	2
Shtime	12	10	9
Suharekë	8	0	0
Vushtrri	14	8	9
Totali i përgjithshëm	406	397	562

11.9 Aneksi: Programet Komunale të Banimit

Tabela e mëposhtme përshkruan një përmbledhje të Programeve Komunale 3-vjeçare të banimit dhe statusin e saj në të gjitha komunat.

Nr.	Komuna	Periudha	Numri i rasteve në vitin 2018	Numri i rasteve në vitin 2018
1	Deçan	2018-2021	553	/
2	Dragash			
3	Ferizaj	2014-2016	1	1
4	Fushë Kosovë	2018-2020	7	/
5	Gjakovë	2020-2022	/	/
6	Gjilan	Drafti / Në Miratim	/	/
7	Gllogovc (Drenas)	2019-2021	/	2
8	Graçanicë	2014-2016	/	/
9	Hani i Elezit	2014-2016	/	/
10	Istog	2016-2019	/	46
11	Junik		/	/
12	Kaçaniku	2018-2021	/	/
13	Kamenicë	2013-2015	20	20
14	Klinë	2013-2016	46	46
15	Kllokot		/	/
16	Leposaviq		/	/
17	Lipjan	2016-2019	100	100
18	Malishevë	2017-2020	1	1
19	Mamushë			
20	Mitrovicë e Jugut	2016-2019	23	23
21	Mitrovicë e Veriut			
22	Novobërdë	Drafti / Në Miratim		8
23	Obiliq	2015-2017	150	150
24	Partesh			
25	Pejë	2018-2021	13	13
26	Podujevë	2019-2021	5	5
27	Prishtinë			
28	Prizren	2019-2021		20
29	Rahovec	2013-2015	26	26
30	Ranillug	Drafti / Në Miratim	/	4
31	Shtërpcë	2014-2016	8	8
32	Shtime	2017-2019	5	5
33	Skënderaj			
34	Suharekë	Drafti / Në Miratim		
35	Viti	Drafti / Në Miratim		
36	Vushtrri	2015-2017	4	4
37	Zubin Potok			
38	Zveçan			
	Numri i rasteve		962	482

11.10 Aneksi: Lista e Personave të Kontaktuar

Në nivel qendror

Nr.		Institucioni / Ministria	Detajet e kontaktit
1	Habit Haradinaj	Drejtor ZQM	Habit.haradinaj@rks-gov.net
2	Keriman Sadikay	ZQM	Keriman.sadikay@rks-gov.net
3	Ganimete Shala	MPMS	Ganimete.shala@rks-gov.net
4	Gani Ismajli	APRK	Gani.Ismajli@rks-gov.net
5	Nazan Safci	MASHT	Nazan.safci@rks-gov.net
6	Merita Dalipi	MMPH	Merita.dalipi@rks-gov.net
7	Sanije Kiqmari	MSH	Sanie.Kicmari@rks-gov.net
8	Teuta Fazliu	MAPL	Teuta.Fazliu@rks-gov.net

Në nivel lokal

Nr.	Komuna	Emri dhe mbiemri	Detajet e kontaktit
1	Prizren	Islam Elshani	Islam_Elshani@yahoo.com
2	Lipjan	Behar Aliu	behar.aliu@rks-gov.net
3	Rahovec	Lendrit Qeli	lendrit.qeli@rks-gov.net
4	Shtime	Ibrahim Demir	Ibrahim.Demiri@rks-gov.net
5	Mitrovicë	Enes Kacapor	Enes.Kacapor@rks-gov.net
6	Klina	Ajet Sejdiu	Ajet.Sejdiu@rks-gov.net
7	Gjakova	Armand behluli	Armend.Behluli@rks-gov.net
8	Obiliq	Slavisha Agjanqiq	Slavisa.Adjancic@rks-gov.net
9	Prishtinë	Klaudia Mula	klaudia.mula@rks-gov.net
10	Vushtri	Ekrem Merovci	ekrem.merovci@rks-gov.net
11	Suharekë	Xhelajdin Sadikaj	xhelajdinsadikaj@hotmail.com
12	Gracanicë	Leutrim Ajeti	Leutrim.Ajeti@rks-gov.net
13	Ferizaj	Xhevahire Rexhepi	Xhevahire.Rexhepi@rks-gov.net
14	Istog	Hajrush Shoshi	hajrush.shoshi@rks-gov.net
15	Podujevë	Zenel Zeneli	zenel.zeneli@rks-gov.net
16	Gjilan	Elez Kurteshi	elez.kurteshi@rks-gov.net
17	Vitia	Zoran Marinkovic	zoranbinac@yahoo.com
18	F.Kosovë	Slagjana Lazic	sladja8@hotmail.com
19	Pejë	Sabahudin cirikoviq Shefqet Radoviqi	sabahudin.cirikoviq@rks-gov.net shefqet.radoviqi@rks-gov.net

12 BIBLIOGRAFIA

Lista e dokumentacionit referues

- Strategjia Kombëtare e Zhvillimit (NDS), GoK, 2016
- Strategjia dhe plani i veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021
- Strategjia për Përmirësimin e Planifikimit dhe Koordinimit të Politikave në Kosovë 2016-2018, GoK, 2015
- Plani Strategjik i Arsimit në Kosovë (KESP) 2017-2021, MASHT, 2016
- Strategjia e Sektorit të MPMS për Punësimin dhe Mirëqenien Sociale, MPMS,
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, Studimi i Tregut të Punës (LFS), 2019,
- Raportet Vjetore 2017-2019 nga MASHT mbi implementimin e Strategjisë dhe planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021,
- Raportet Vjetore 2017-2019 nga MPMS mbi implementimin e Strategjisë dhe planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021,
- Raportet Vjetore 2017-2019 nga MSH mbi implementimin e Strategjisë dhe planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021,
- Raportet Vjetore 2017-2019 nga MMPH mbi implementimin e Strategjisë dhe planit të veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021,
- Raportet nga komunat, 2019,
- Raportet nga Agjensioni për Barazi Gjinore, 2019,
- Raportet nga Zyra e Regjistrimit Civil, 2019,
- Parimet e Vlerësimit (DAC), OECD, 2008
- Modeli i Vlerësimit CIPP (Konteksti, Inputi, Procesi dhe Produkti), Daniel Stufflebeam, 1960,